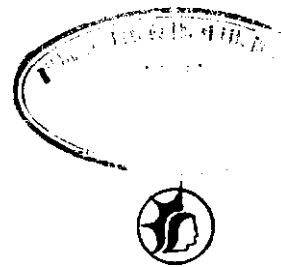

EMIL ISAC

POEZII

Antologie și prefață de
MIRCEA TOMUȘ

Text stabilit și note de
MIRCEA TOMUȘ și IERONIM PRECUP

EDITURA MINERVA
București, 1975

INTRODUCERE

Impregnată de element autobiografic în asemenea măsură încît, pe alocuri, nu reprezintă altceva decît expresia directă sau, dacă nu, foarte apropiat paralelă a unei experiențe concrete sau sufletești, poezia lui Emil Isac ne evocă, în două ocazii cel puțin, și ascendența poetului, pînă în momentul în care ea se pierde în ceața evului de mijloc. Prima dată, găsim amintirea concretă a șirului de preoți din familia mamei, apoi, în frumoasa *Noapte fantastică*, în care un concret istoric dat mai întîi descinde direct din paginile izvoarelor, pentru ca, pînă la urmă, să apară ca un produs al unei fantezii orientate și modelate prin autoritatea elementului autentic, astfel încît greu se mai poate distinge azi între realitate și ficțiune. De altfel, mai importante chiar decît autenticitatea istorică ni se par a fi spiritul și atmosfera în care poetul a ținut să-și proiecteze ascendența : predominanța tonurilor violente, contrastante, orgoliu al dezlănțuirii de patimi și forțe. Ce pot atesta izvoarele documentare demne de încredere din suita de strămoși evocați în straniul decor expresionist al poemei desfășurate în salonul roșu ni se pare chiar mai puțin important pentru adevărata biografie a poetului, biografia lui creatoare, decît tocmai această atmosferă și perspectivă, rezultate ale unui program de autoexprimare și autodefinire, pentru care important este elementul pasional și de acțiune.¹

Ioan cavaler de Pușcariu, în lucrarea sa *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, înscrie, în descendența familiei mai

¹AD. IV-TAM REI CAMERALIS MARMATICAЕ EPOCHAM
{Registrul camerei de sare a Maramureșului în epoca a IV-a), p. 143, mss. în colecția decedatului prof. Gh. Dăncuș din Cluj.

² *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, culese de Ioan cavaler de Pușcariu, Sibiu, 1892, voi. I și II. Vezi și Săndor Imre, Czimerleveck, Kolozsvár, voi. II, 1912, p. 91-92.

sus amintite, pe frații Aureliu și Pompiliu Isacu, cel dintîi „advocatu în Clusiu”, al doilea în Sebeș, tatăl și unchiul poetului.

Se reține, de pe acum, că purtătorii numelui Isac sau Isacu, în linie direct ascendentă de la cîntărețul „salonului roșu”, au trăit, în general, o viață agitată. Avocatul dr. Aurel Isac, într-un fel, stîlpul de reazem al familiei, cel care i-a cîștigat demnitatea nu numai a faimei publice, dar mai ales pe aceea a cheltuirii de sine pentru cauza obștească, povestește, din păcate prea sumar, într-o încercare de autobiografie, tribulațiile tatălui său, Nicolae Isac, născut în 1816, la Sebeș, mort în 3 martie 1880, la Buda, fost notar la Orlat, Miercurea Sibiului, Sibiu, funcționar la oficiul de dezdăunare din Cluj, arhivar la Buda, om violent dar nenorocos, așa cum și l-ar fi dorit nepotul poet³.

Nicolae Isac și Elisa, născută Balomiri, avură trei copii, dintre care Pompiliu, unchiul poetului, născut la 14 martie 1853, la Miercurea Sibiului, cea mai mare parte avocat în Sebeș, mort la Sibiu,, în 27 februarie 1931, și Cornelia Florentina, născută la Sibiu, probabil în 1858, decedată la 18 mai 1872, în Cluj, în vîrstă de 14 ani, după ce dovedise înclinații pentru arta dramatică, fiind membră a societății diletanților din Cluj⁴.

Aurel Isac, primul născut, văzuse lumina zilei, la Tîrgoviște, la 2 august 1845, botezat fiind la minăstirea Viforita de popa Soare Călugăr. A făcut școală gimnazială la Sibiu, la Cluj, unde familia a rămas stabilită după plecarea tatălui la Buda. Studiile universitare le-a urmat în capitala imperiului, terminîndu-le cu *summa cum laudae*. Părăsea Viena în anul în care Eminescu venise acolo (1869), dar rămîne stabilit, prin tradiția familiei, că l-a cunoscut pe poet, după toate probabilitățile în cadrul societății studentești *România* (mai tîrziu *România jună*) la activitățile căreia participase prin conferințe cu subiecte naționale și sociale, dintre care a rămas amintire lucrarea „Statuturile regnicolare și iobăgimea din Transilvania”, susținută la 5 decembrie 1868, în care combătea pe Hurmuzachi. A părăsit capitala imperiului, deși i s-ar fi oferit un post de conferențiar la Universitate, la disciplina de filozofia dreptului. S-a stabilit la Cluj, în 1869, ocupînd o funcție în cadrul Judecătoriei Cerculare Gilău, lucru pentru care a trebuit să învețe limba maghiară. Era secretar juridic la această judecătorie condusă de Iosif Pap, consilier de curte, la care se judecau mai ales

³ Aurel Isac. Spicuri, fragment autobiografic, ms. în păstrarea familiei poetului.

⁴ Ioan Massoff, *Teatrul românesc*, privire istorică, Editura pentru literatură, București, 1967, p. 563.

procese privind dreptul de folosire a pădurilor din împrejurimi, puternic disputat între eclezia catolică din Cluj și localnici. Colaborează, în această perioadă, la *Federațiunea* din Pesta, al cărei director era Alexandru Roman, căsătorit cu verișoara sa, Leontina Balomiri. Dădea, între timp, și lecții la un internat francez. În 1871, cu ocazia reorganizării judecătorești, a fost ales notar-șef al județului Cojocna, care concentra aristocrația maghiară și unde se judecau mai ales procese de drept feudal. Încercînd să introducă utilizarea limbii române în procedura judiciară și renunțînd să fie ales viceșpan substitut, demnitate care-i impunea să poarte uniforma nobilimii maghiare, dr. Aurel Isac renunță la serviciul statului și deschide, împreună cu I. Petran, un birou avocațial la Cluj. Tot în acel an, 1872, intră și în viața politică. De pe cînd funcționa încă la judecătoria județeană, depusese mare străduință pentru unirea și promovarea juriștilor români, făcînd chiar încercări, pe care singur le apreciază drept fructuoase, de a forma un stil juridic al limbii române.

În martie 1880, după cum relatează G. Barițiu, peste treizeci de avocați români din Transilvania s-au constituit într-o conferință preparativă, la Sibiu, avînd ca președinte pe dr. Ioan Rațiu și ca „actuarius” pe dr. Aurel Isac, pentru a se opune unui proiect de lege susținut în dieta maghiară de ministrul justiției, Pauler, sub titlul : „Despre simplificarea și accelerarea cauzelor de regulare a posesiunii pe teritoriul Transilvaniei, precum și a fostelor comitate de odinioară Crasna, Solnocul de mijloc și Zărând și al districtului Cetății de piatră”. Potrivit expresiei pitorești a bătrînului istoric, avocații români, „scărmînd bine citatul proiect, aflară lucru curat că scopul aceluia era : exposionarea, adică degradarea la stare de proletariat a populațiunii rurale întru înțelesul strict al cuvîntului.”⁵

În 1881, la Adunarea Națională de la Sibiu, al cărei președinte a fost episcopul Popea, cel refugiat odinioară la Tîrgoviște, dr. Aurel Isac este numit secretarul adunării, fiind asistat de Francisc Hossu-Longin. Cu această ocazie, la propunerea lui Aurel Isac, s-a decretat înființarea de drept a Partidului Național Român și s-a hotărît ca acesta să-și fixeze ca bază a programului său prosperitatea poporului, doctrină cunoscută mai tîrziu sub denumirea de *aparentă pasivitate*. Textul propunerii lui Aurel Isac, păstrat în documente, se distinge prin precizie și eficiență juridică : „Con-

⁵George Barițiu, *Părți alese din Istoria Transilvaniei pe 200 de ani din urmă*, voi. III, Sibiu 1891, pp. 498-499.

siderînd că conducerea cauzelor naționale se poate efectua mar sigur  i conștiințios prin concentrarea tuturor românilor propun r ca românii aduna i la această conferin t  să se constituie pe baza solidarităţii intr-un club politic-național, alegîndu-şi un comitet central executiv de 30 membri din toate p r ile locuite de români cu re edin a la Sibiu."  

Activitatea publică a lui Aurel Isac culminează cu participarea sa ca apărător în vestitul Proces al Memorandului. Întregul con- inut  i tactica apărării în acest proces s-au hot r it, în ianuarie 1894, în casa de pe atunci a familiei Isac, la nr. 31 al actualei străzi dr. Petru Groza.  n celebrul proces, dr. Aurel Isac figura ca apărător al lui George Pop de B se ti, al doilea pe lista acuza ilor, după dr. Ioan Ra iu, frunta ul mi c rii prin autoritatea atitudinii  i contribu iei sale.  n completul apărătorilor, tatăl poetului era încadrat de nume de rezonan t  din corpul avoca ial românesc din Transilvania, precum  i de frunta i ai vieții publice care apărau, ca neavoca i, potrivit legilor timpului, în acest proces de presă. Amintim, dintre ei, pe dr. Amos Fr ncu, dr. Aurel Mure ianu, dr. Augustin Bunea, Francisc Hossu-Longin, dr. Alexandru Hossu-Longin, Coriolan Brediceanu. Mai asistau avoca ii dr. Milos Stefanovits, dr.  tefan Fainor, dr. Matei Dula, toți trei slovaci,  i dr. Emil Gavrilă, s rb, a căror participare avea un evident rost politic, av nd a proba solidaritatea internațională a popoarelor oprimate  i semnifica ia europeană a procesului. Desf  urat între 7 şi 25 mai 1894, în fosta sală a Redutei din Cluj (astăzi pe str. 30 decembrie), procesul a polarizat, cum se știe, interesul opiniei publice nu numai din Transilvania  i Ungaria, dar  i din alte  ari ale Europei. Esen a actului de acuzare consta în aprecierea că Memorandul, contest nd valabilitatea  i obligativitatea legii a a-zise a Uniunii,  ntre Transilvania  i Ungaria, contribuie la slăbirea autorităţii ei, ac iune definită drept instiga-toare. Dată fiind situa ia de fapt a procesului, în care acuzarea  i instan a aveau de apărat tocmai principiul de stat de la care ele emanau, este de înțeles starea de vădită inferioritate a acuza- ilor  i apărării, fa  de care pre edintele Tribunalului, jura ii  n i i aveau pozi ia unor acuzatori. Tensiunea acelor zile s-a ridi-

  *Memorial, compus  i publicat din însărcinarea conferin ei generale a Reprezentan ilor alegătorilor români*, aduna i la Sibiu în zilele de 12, 13  i 14 mai st. n. 1881, prin Comitetul său emis cu acea ocaziune. Edi iunea a 2-a.  navu it  cu actele Conferin ei  i cu o excursiune critică. Sibiu, tiparul lui W. Krafft, 1882, p. 175.

cat la valori maxime, at t pe străzile ora ului, b ntuit de agita ii  ovine, c t  i în sală, unde acuza ii erau garda i de reprezentan i ai for elor publice.  n aceste condi ii, este de la sine înțeles că desf  urarea procesului rareori a putut să atingă chestiuni de fond. Tactica instan ei  i a acuzării, între atitudinea cărora e greu de făcut vreo deosebire, tocmai aceasta era :  icanarea, mai mult, intimidarea acuza ilor prin proceduri abuzive ( ntre altele, actul de acuzare nu a fost citit  i în limba română, după cum au fost interzise pledoariile în această limbă), pentru a amina c t mai mult şi, eventual, dilua discu ia de fond a problemei. Fa  cu aceasta, apărarea, care a dovedit o solidaritate  i o unitate de ac iune fără fisură, a recurs la tactica obstruc ionist , pentru a atrage c t mai mult aten ia opiniei publice interna ionale asupra viciilor de procedură, iar, la un moment dat, după mai multe amenzi la care a fost supusă cu promptitudine, dintre care două consecutive asupra aceluia i avocat, s-a retras demonstrativ, în imposibilitate de liberă exercitare a func iunilor sale.  n cadrul acestei unit ti de monolit a corpului apărătorilor, dr. Aurel Isac, dacă nu a avut o activitate spectaculoasă, de prim plan, în schimb a punctat desf  urarea procesului prin c teva interven ii concise, dar foarte hot r ite  i, ceea ce este mai important, deosebit de utile pentru cauza apărării. Astfel, în ziua a treia a procesului, deci la 9 mai 1894, intervine într-o problemă de procedură a amin rii, debut nd printr-o declara ie în care putem bănui tot at ta sinceritate c t  ironie mascată : „Eu sînt omul formelor, mă leg de ele.” în ziua a patra, 10 mai 1894, este întrerupt de pre edinte, baronul Szentkereszty Zsigmond, dar reu e te să anun e recurs de nulitate într-o chestiune privind traducerea declara iilor. Este ziua cea mai dramatică a procesului, cea în care, pină la urmă, corpul apărătorilor avea să părăsească sala de judecată ca un singur om. Evident că, lipsind din sala procesului, apărătorii nu încetaseră asisten a lor pe l ng  acuza i, fa  de care aveau mai mult decât un angajament formal,  mp r t şind aceeași cauză. De altfel, cel mai important act al acestui proces, „Recursul în casare al Dr. Ioan Ra iu  i al celorlal i condamna i, contra verdictului jura ilor  i a sentin ei de condamnare”, o adevărată sinteză concluzivă a mi c rii memorandumiste at t în ce privește problemele de fond c t  i, mai ales, strategia ei politică  i juridică, este, după toate probabilit  ile, opera unui grup de apărători, între care  i tatăl poetului : „dr.

Amos Frâncu (partea I), dr. Aurel Isacu, dr. Ștefan Pop, Coriolan Brediceanu și o parte a lui Iuliu Coroianu."⁷

Activitatea publică a lui Aurel Isac mai cumulează funcția de președinte al societății studențești „Iulia” și, la recomandarea dr. Amos Frâncu, al Societății Juriștilor Români, ambele funcționând în afara aprobării guvernului maghiar. Prin asociația lor profesională, juriștii români au intrat în legătură cu colegii lor din Austria, Germania, Franța, Italia și alte țări. Ulterior, începând cu ianuarie 1898, a fost ales patron al Reuniunii Sodalilor români din Cluj, înființată după modelul celei din Sibiu. Antecesorii săi în această funcție fuseseră Grigore Silași, Lazăr Baldi, Alexandru Bohățel, iar ca secretar, Iacob Mureșianu. Reuniunea avea ca scop să organizeze activitatea culturală a meseriașilor români și, pe drept cuvânt, după istoricul acestei asociații, „cu deosebire din punct de vedere național românesc, este un avantaj și un progres a avea și în Cluj un centru și pentru industriașii noștri.” Același istoric apreciază ca deosebită activitatea dr. Aurel Isac, „ca unul care atît cu vorba (îndemnînd pe membri la muncă, ținînd în multe rînduri prelegeri instructive), cît și cu fapta (dăruind în mai multe rînduri sume considerabile pentru cumpărarea de cărți de școală etc.) ne-a sprijinit și ne sprijinește și azi.”⁸

După desăvîrșirea în 1918 a statului național unitar, a fost o vreme senator, dar s-a retras din politică definitiv în 1921 ; a fost ales președinte de onoare al Uniunii avocaților din România. A murit la 22/23 aprilie 1932, prilejuind observația amară a fiului său pentru puțina cinste oficială cu care a fost îngropat.

Dinspre mamă, ascendenții poetului trebuie căutați în apropierea Clujului. Bunicul fusese preotul Vasile Roșescu, născut la 25 decembrie 1827, în comuna Dumbrava, în vecinătate de Gilău. Făcuse clasele de gramatică și prima „umanoară” la gimnaziul romano-catolic din Cluj, unde figura sub numele Veress Ladislau, provenit, desigur, dintr-o maghiarizare mai veche a numelui (presupus) Roșu, căreia avea să-i răspundă printr-o romanizare accentuată în forma care ne-a fost transmisă. Teologia a urmat-o la Sibiu, unde mitropolitul Șaguna reorganizase învățămîntul res-

⁷ *Procesul Memorandului românilor din Transilvania*, acte și date, Editura Buletinului și Justiției, Cluj, voi. II, 1934, pp. 61, 74 și 473.

⁸ *Istoricul și Statutele Reuniunii Sodalilor români din Cluj*, date de Comitetul Reuniunii, Tipografia Carmen Petru Barițiu, Cluj, 1906, pp. 10, 21, 22.

pectiv. 11 hirotonisește ca preot, pentru Cluj, însuși mitropol'tul, iar protopop e numit în 1864. Moare la 26 noiembrie 1888, „după o activitate de 37 de ani pe terenul bisericesc, școlar și național”, după cum scria pe piatra funerară din curtea bisericeții ortodoxe din Cluj, cea la care a păstorit o viață întreagă. Soția lui Vasile Roșescu a fost Ana Tăuțan, născută la 8 decembrie 1829, în Cluj, decedată la 28 decembrie 1911. Au avut în total 7 copii : Tului, preot, urmașul tatălui său, intelectual, amator și el de teatru în tinerete, îl cunoștea pe Hasdeu, era în corespondență cu Iorga ; Cornel, mort tinăr, ca doctorand la Viena, Romul, Elisabeta sau Eliza, mama poetului, învățătoare și pictoriță, Aurelia, Măria, Amalia. Eliza Roșescu, „frumoasa matroană de Roșesc” pe care avea s-o evoce poetul în versurile sale, era o fire blîndă, cu înclinații artistice. S-a născut la 29 iulie 1854, la Cluj, oraș în care își va petrece întreaga viață, pînă la 31 ianuarie 1922, cînd trece la cele veșnice.

Căsătoria Elizei Roșescu cu Aurel Isac s-a celebrat la 9 octombrie 1877, în Cluj. Unirea lor avea să dea naștere la 4 copii, născuți la intervale de cite doi ani : Aurel, născut la 30 mai 1882, la maturitate avocat în Cluj, mort în 1924, Valeria Isac, născută la 28 februarie 1884, o fire sensibilă, artistă, compozitoare și pianistă — a susținut concerte la aproape toate manifestările culturale ale românilor din Transilvania înainte de unire — decedată în 1949. Emil, născut în 1886, și Lucia născută în 1888, căsătorită cu avocatul dr. Ioan Tripa — a trăit pînă la 5 decembrie 1958.

Am stăruit asupra ascendenței lui Emil Isac în convingerea că întreg acest complex de fapte și situații a avut cea mai mare înrîu-**Tire** asupra formării lui. Este, adică, mediul în care Emil Isac a crescut, moștenirea ce i-a fost dată și pe care, putem bănuî, a simțit-o ca pe o prezență vie. Sintetizînd, la finele acestei expuneri, reținem caracteristicile de bază ale mediului familial al poetului : mai întii, destinul public al familiei Isac și chiar al celor de apropiată înrîdire ; încă de la nivelul verigilor celor mai îndepărtate ale ascendenței, pierdute pentru noi în ceața trecutului, purtătorii numelui Isac s-au dovedit oameni încadrați foarte strîns și activ în toate formele de viață cetățenească. O vocație politică, manifestată la străbuni cu precădere în forma activității practice, lucrative, pe tărîmul realităților economice și sociale, deci sub formă administrativ-juridică, se va decanta și cristaliza, treptat, în pri-

⁹ Preot FI. Mureșanu, *Biserica din deal, sau Vechea biserică ortodoxă română din Cluj și slujitorii ei*, Tipografia națională, Cluj, 1942, p. 90.

mul rînd, la nivelul elevat al unei foarte avizate și pătrunzătoare stăpîniri a științei juridice, bazate, după cum cereau împrejurările de atunci, pe o largă informație istorică, în cazul avocatului dr. Aurel Isac, în al doilea, la cel al unui crez politic militant și umanitarist, reflectat fidel într-o operă literară sensibilă, în cazul poetului.

O altă caracteristică a ambianței familiale a poetului constă în ceea ce, pe drept cuvînt, s-ar putea numi legatul ei național. Bărbații din familiile Isac și Roșescu au fost, prin toate faptele și atitudinile lor, luptători pentru cauza națională a poporului român din Transilvania. Femeile inșele întrețineau acest cult, modelîndu-l în activități specifice în care sensibilitatea feminină își găsea finalități practice, imediate. Nu se cuvîne să uităm însă că, potrivit informațiilor istorice, numele lui Aurel Isac este legat de orientarea programatico-economică a politicii românești din Transilvania. Vocația politică și idealul național sînt cultivate de acești bărbați în expresia lor cea mai directă, palpabilă, mai strîns legată de împrejurările și cerințele imediate și complexe ale vieții concrete. Nu poate fi această condiție fără nici un raport cu modul în care se exprimă crezul politic și național al lui Emil Isac : inflăcărarea pasională pe care o poate presupune sensibilitatea poetică în aplicare asupra idealului național lipsește sau, mai precis spus, este deturnată de la formele gratuite de manifestare spre formula unui crez uman nutrit, pe de o parte, de realitatea imediată a trăirilor autentic omenești ale eului liric, pe de alta, de strînsa considerare a împrejurărilor firești și necesare. Poezia politică și națională a lui Emil Isac va fi o poezie de expresie directă a unui zbucium individual, la răscrucea bîntuită de vîfor a istoriei ; jurnalistică a lui militantă ca și activitatea propriu-zisă pe tărîm obștesc vor fi inspirate de comandamentul unui realism atent și receptiv la angrenajul dialectic al relațiilor și împrejurărilor concrete.

Acestea sînt datele principale ale mediului ambiant în care a văzut lumina zilei poetul. Evenimentul s-a petrecut la 27 mai 1886, în Cluj, într-un edificiu cu un cat de pe actuala stradă Dr. Petru Groza. Casa părintească, de pe actuala stradă 1 Mai, cum-părată între timp de părintele său, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, i-a adăpostit copilăria, printre numeroși unchi și mătuși, prieteni de familie sau amici literari și politici. Edificiul cu trei laturi, dintre care una spre stradă, are o curte a cărei perspectivă, peste canalul morii, se deschidea spre apus, peste coroanele bătrînelor grădini.

Fără elemente de stil acuzat, clădirea are aerul de vechime care îi este potrivit: o scară închisă, străjuită de un lampadar de fier forjat, gangul cu bolta pictată, camere largi. Avocatul Isac a amenajat și dezvoltat clădirea ajunsă curînd nu numai o reședință a unei familii rămuroase, dar locul de întîlnire al intelectualilor români din Transilvania, cît și din alte provincii, în trecere prin Cluj. Fotografiile ne păstrează imagini din curte și de pe coridoare, tulburător de apropiate de ceea ce găsim astăzi în edificiul păstrător nu numai al depozitului documentar al familiei, dar mai ales al unei intense atmosfere de vechime și stabilitate. Tatăl poetului, avocatul dr. Aurel Isac, evoluează, în ceața mai fină decît un vâl a portretelor fotografice, de la silueta romantică a anilor '70, cînd s-a căsătorit cu Eliza Roșescu, la profilul sculptural de senator roman, în care nasul uscățiv și pronunțat, conturul îngroșat al orbitelor și ridurile tot mai adîncite exteriorizează un crez înalt dar aspru cu sine, tăios ca o spadă. Figura mamei se compune din linii moi, din ce în ce mai rotunde, pe măsură ce matroana familiei înainta în vîrstă ; expresia dominantă rămîne aceea de generozitate și bogăție a trăirilor, de căldură sufletească și sensibilitate, într-un perfect acord de complementaritate cu tăioasa efigie a avocatului. Fotografiile ne mai păstrează imaginea unor mătuși ale poetului, surprinse în plin soare pe cerdacul clădirii, în costum de epocă decorat cu volănașe și crinoline ; sau cea a poetului adolescent, în costum de sport cu tăietură englezească, reze-mînd cu gravitate o bicicletă.

Amintirile din copilărie convertite în literatură par puține. Și totuși, scrisul lui Emil Isac nu este altceva, aproape în totalitate, decît experiență subiectivă ; el nu realizează însă masiv structura curată a memorialisticii, fie din cauza unui prea-plin de „senzații și impresii”, care deranjează mecanismul de obiectivare, absolut necesar, totuși, genului, astfel încît faptul de amintire își găsește expresia literară cea mai la îndemînă în ritmul poetic, fie răs-punzînd, după cum singur și-a fixat destinul, cu multă promptitudine, la solicitările extra-estetice care au mai fărîmițat o dată filonul memorialistic. Niște foi răslețe păstrează însă frînturi din ecourile sensibilității copilărești : „M-am născut în luna mai în Cluj 1886. Copilăria mea s-a scurs în casa părintească, cu grija ca să învăț ce era necesar atunci... Aveam și o bonă franceză — o chema Marceline, fată din Savoia, care m-a învățat să vorbesc și să cînt franțuzește. Îmi aduc aminte așa de exact de copilăria mea, încît și fără fotografii și relicvii rămase îmi reamintesc

de Herr Gunesch, care era directorul Școalei Evanghelice din Cluj, unde mi-am făcut școala primară..."

Sînt proaspete amintirile înfiorate din zilele celebrului proces al Memorandului : „Rețiu în amintirea copilăriei mele și Procesul Memorandului din Cluj, din 1894. Tatăl meu era un jurist celebru și a condus apărarea acestui monstruos proces, împreună cu colegii lui sirbi, croați și cehi. Îmi reamintesc și azi muzica geamurilor sparte ale casei noastre cu bolovanii „studentilor” șoviniști unguri și de defilarea zecilor de mii de români, îndeosebi țărani moți, care veniseră în Capitala Ardealului ca să asiste la acest spectacol dureros. Husarii, jandarmii, batalioane de militari, tunuri în piață... Toată lumea se aștepta la vărsări mari de sînge, la revolta românilor (...) N-a fost nici vărsare de sînge, nici revoltă, doar au fost condamnați la închisoare grea de ani frunțașii politici români."

Primii patru ani de școală evanghelică, în limba germană, sub supravegherea domnului Gunesch, sînt urmați de alții, în limba maghiară, la Liceul Piarștilor din Cluj. Adolescentul romantic și visător reține prima confruntare dintre sensibilitate și credință, principiu dramatic nucleic pentru *Maica cea tinără*: „Cum treceau anii, așa îmi creștea trupul. Din copilul cu ochi visători și cu horbotă de dantelă la gît, învățat să alerg în goană călare, se făcu tînărul de 14 ani, înalt, subțire, cu păr negru, cu ochii schimbători, intrînd în grija călugărilor catolici, la al căror liceu mi-am terminat în bună parte studiile. Am învățat să fac slujbă ca (lacună în text — nota ns., M.T.) alături de preoți, cîntam latinește la înmormîntări : circumdederunt... și de-atîtea ori trebuia să rostesc jalnicile cuvinte cu murmur de buze și cu ochii închiși de jumătate : requiescat in pace." „Crescut în școala călugărilor catolici, pașii mei rătăceau în coridoare albe, lungi, reci, în care singura căldură părea a fi flacăra unei candelă. Dar după ce mă întorceam cu obrazii palizi de fumul de tîmie, aruncam amintirile, uitam rugăciunile monotone și săream iar pe cal, ca să aleg tovarăș de galop pe-un servitor (ce grozav cuvînt!). îl chema Mitru, flăcău voinic de munte, de etatea mea. Și Mitru nu-mi spunea niciodată «domnișorule» — îmi spunea «măi»."

Clasele tînărului Isac se repartizează pe ani astfel : prima în 1895-96, a II-a în 1896-97, a III-a, după o întrerupere, în 1899-1900, a IV-a și a V-a în același an școlar, 1900-1901. Continuă apoi învățămîntul în limba română, la vestitul liceu grăniceresc al Năsăudului, într-o oarecare grabă, după cum ne putem da seama, căci în anul școlar 1902-1903 absolvă din nou două clase, a VI-a și a VII-a, pentru ca ultima s-o încheie în anul următor, 1903-1904. Bacalau-

reatul, la Sibiu, la Liceul Regal, atestat cu data de 14 decembrie 1907, deci după trei ani de întrerupere. Sînt ani pe care Emil Isac i-a dedicat literaturii, după ce cultura clasică formată în școală îi deschisese gust pentru transpunerea emoției în cuvînt, cum mărturisesc aceleași sumare amintiri : „Primele poezii erau scrise cînd latinește, cînd franțuzește și arareori românește... Atunci, cu 15 ani, idealul meu era clasicul Horațiu, Racine și clasicul de clocot lumesc Shakespeare." „Cu literatura am început să mă ocup așa-zicînd din «copilărie». Ajutîndu-mă educația să cunosc literatura clasică și limbi streine, am «tradus» ca o încercare tinerească, la etate de 14 ani, *Corbul* lui Edgar Allan Poe și tîlmăcirea a apărut în *Gazeta Transilvaniei*. Colaborarea mea la reviste am început-o la 16 ani, la revista *Familia* (în care — n.n.) am publicat traducerea piesei lui Oscar Wilde : *Evantaiul doamnei Windermere*. Contrar scriitorilor tineri de pe atunci, eu mi-am făcut «ucenicia» literară citînd pe clasicii francezi, ceea ce n-a însemnat că n-am citit și pe clasicii germani și foarte tînăr am citit și pe clasicii ruși, păstrînd o admirație față de opera lui Pușkin, Gogol, Turgheniev..."

Formația franceză a poetului nu este un amănunt lipsit de importanță ; ea stabilește, încă din prima instanță a afirmării lui, un raport de detașare față de contextul general al culturii transilvane și chiar față de orientarea propriei generații. În ciuda inițiativei personale, care îl îndemna cu sinceritate să se apropie de forurile de prestigiu ale acțiunii politice și culturale românești din Transilvania și în ciuda relațiilor de familie care nu puteau decît să justifice și să susțină și mai mult o asemenea inițiativă, tînărul Isac nu a fost un binevenit în cercurile dătătoare de ton ale mișcării. Sensibilitatea acut tinerească reține neînțelegerea și chiar ostilitatea cu care au fost întîmpinate căutările poetului spre un spațiu cultural mult mai vast și mai nuanțat decît îl înțelegea doctrina ideologică a grupărilor de la *Sămănătorul* sau *Luceafulul*. O călătorie la Paris, după sau înaintea absolvirii Facultății de Studii Juridice și Sociologice din Cluj, precizează și ascute contradicțiile. Este momentul în care se fixează, în opinia unei anumite direcții a culturii noastre, orientarea modernistă și cosmopolită a poetului Emil Isac. Riscăm ipoteza prin care apreciem rezultatele pozitive ale acestui prim intermezzo occidental cu precădere de domeniul experienței de viață. Experiența pariziană strict livrescă a poetului, ca și în cazul lui Macedonski, nu poate înregistra mare lucru dincolo de cunoștințe efemere ori legături nu prea trainice și nu cu elita valorică a intelectualității apusene. În esență, dată

fiind orientarea destul de sigură a formației clasice primare a lui Emil Isac, acumulările de cultură pe care le-o fi înregistrat la Paris puteau, tot atât de bine, la ora aceea, să-i fie accesibile și din Clujul natal. Dovadă, insinuările de motive și procedee simboliste anterioare plecării.

După cum lasă mărturie literatura lui, poetul a trăit, la Paris, un episod boem și avangardist, în atmosfera specifică a mediilor artistice din acel moment de amurg al simbolismului. Difuzate sensibil pe o arie vastă, reminiscențele episodului parizian izbucnesc direct, în valoarea unor notații încărcate de emoție, în frumoasa poezie intitulată *Scrisoarea Mariannei*...

Nu mult după întoarcerea de la Paris, poetul e prins în virtutul unei activități publice din ce în ce mai agitate, pe măsură ce Europa însăși cunoștea convulsiile războiului. De altfel, încă din 1904, Isac profesa oficial o anume jurnalistică de orientare cel puțin națională și umanitaristă, dacă direcția ei politică nu se clarificase încă. În acel an, fusese delegat, din partea *Gazetei Transilvaniei*, la serbările comemorative de la București, care marcau împlinirea a patru secole de la moartea lui Ștefan cel Mare. Urmează o bogată colaborare la multe dintre ziarele vremii, unele de orientare de stînga, precum *România Muncitoare* a lui I. C. Frimu, cunoștința, în 1911, la Blaj, cu I. L. Caragiale, care îi va deveni mentor literar și sprijinitor, prietenia cu Ady.

În epoca agitată premergătoare momentului de destrămarea a monarhiei habsburgice, intensă activitate publicistică a lui Emil Isac are marele merit de a fi promovat o linie politică fermă, orientată de un nobil atașament față de cauza realizării unității de stat a românilor pe baze democratice și progresiste. Ieșit ca niciodată în arena publică, drapat în faldul nobil al dreptății, cu glasul pătrunzător și ardent, cu privirea sigură, poetul descifrează semnele vremii și ale viitorului, rostind sentințe și formulind previziuni și îndemnuri pe care realitatea unității noastre de stat actuale, sub semnul socialismului, le-a apreciat cu înaltă recunoștință. Astfel, în 1917, într-un articol din *Adevărul*, din Budapesta, analizînd condițiile social-istorice ale acțiunii Partidului Național Român din Transilvania și strategia lui bazată pe rezervă și prudență maximă, Emil Isac formulează răspicat: „Nu este dorința numai a «Drapelului», ci este a tuturor românilor de bine: partidul național să intre în acțiune”, pentru „înfăptuirea idealului democratic”. În același an, salută în presă proiectul Ligii popoarelor, iar un an mai târziu, apreciind situația internațională creată după Marea Revoluție din Octombrie, rostește cuvinte profetice: „Rusia revolu-

ționară este negreșit înzestrată cu viitor.” Fundamentul concepției lui este un umanitarism democratic, care legitimează și impune libera determinare a popoarelor pentru o viață statală independentă. Aspirațiile tuturor românilor de a-și crea un stat unitar sînt, în acest sens, paralele și egal justificate cu cele ale tuturor popoarelor Europei. Opreșiunea națională este văzută în determinarea ei socială: „Constatînd că intrarea României în război a provocat în rîndurile oligarhiei ungare sentimentul răzbunării împotriva românilor din Transilvania și Ungaria, în pofida jertfelor de sînge aduse pentru apărarea Imperiului habsburgic de către soldații români transilvăneni, Emil Isac menționa faptul, aparent bizar, că presa ungară, inclusiv cea democrată, a susținut cauza irlandezilor, a polonezilor, a albanezilor, armenilor ș.a., dar în problema românească, în cel mai bun caz, a tăcut.”¹⁰ În ceasul de cumpănă pentru existența statului român, al păcii de la Buftea, de pe pămînt transilvan poetul vede cu claritate situația raportului de forțe și, demascînd tendințele imperialiste și de oprimare a popoarelor ale oligarhiei maghiare, cere social-democraților din Ungaria să-și pună de acord concepția cu acțiunea, linia politică generală cu atitudinea față de acest caz particular. Un articol al lui Emil Isac, din acel ceas greu, *Pacea cu România*, este apreciat azi drept „adevărată chintesență a poziției social-democrației românești din Transilvania în problema păcii imperialiste impuse României”. Articolul respectiv cuprinde formulări ca acestea: „simțămîntul curat românesc, logica de fier a socialistului spune că este imoralitate să sclăvești popoare și naționalități, că orice încercare de umilire a unui popor înniește puterea de rezistență a acestuia.”¹¹

În acea epocă frămîntată, Emil Isac participă la cel de al IX-lea congres social-democrat român, întrunit la 5 mai 1918. La Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia, din același an, este membru al Marelui Sfat Național, ține expuneri, publică articole politice (*Alba-Iulia socialiștilor români*, în *Adevărul* din 23 decembrie 1918/5 ianuarie 1919), acordă interviuri („Unirea este o urmare a revoluției...”). Din însărcinarea Consiliului Dirigent Român, călă-

¹⁰ Miron Constantinescu, Ștefan Pascu, L. Bányai, V. Curticăpeanu, I. Gheorghiu, C. Gollner, I. Kovács, C. Nuțu, I. Oprea, V. Popeangă și Al. Porțeanu, *Desăvîrșirea unității statului național român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, sub redacția prof. univ. Miron Constantinescu, prof. univ. Ștefan Pascu, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1968, p. 284.

¹¹ Ibid., p. 292.

torește, în anul următor, 1919, în apus, mergînd în Franța prin Elveția și întorcîndu-se prin Italia și Serbia. în același an este atașat la biroul de presă de la Berna. Este primul scriitor român care răspunde printr-o adeziune la apelul antirăzboinic lansat de Henri Barbusse și Romain Rolland în cadrul grupului „Clarte” în anul 1919.

între cele două războaie a funcționat în calitate de inspector al teatrelor din Transilvania și Banat, cu sediul la Cluj, a depus multă stăruință pentru înființarea Școlii de Belle Arte din capitala Transilvaniei, predînd la această instituție cursul de estetică între 1925-1931. Dictatul de la Viena îl obligă la un refugiu greu, mai întîi la Turda, de unde era mereu ispitit de înălțimile Feleacului, care îi arătau în vale panorama orașului iubit și vremelnice înstrăinat, apoi la Sibiu, ani grei în care cunoaște multe chinuri sufletești și foarte puține clipe prielnice creației.

întors la Cluj, după Eliberare, este în primele rînduri ale mișcării literare puse în slujba noii orînduirii. Patronează grupul de scriitori tineri, care s-au constituit în nucleul inițial al revistei *Steaua*. Este ales, la 5 noiembrie 1948, membru corespondent al Academiei, onorat cu Ordinul Muncii clasa I și alte distincții, încetează din viață la 25 martie 1954, după o boală grea, fiind înmormîntat cu cuvenitele onoruri în cimitirul din Cluj. Locuința aproape seculară a familiei Isac, luptători pentru cauza națională și propășirea democratică a patriei, îi perpetuează amintirea prin Muzeul memorial aflat astăzi în pioasa îngrijire a descendenților.

Pentru a surprinde și fixa cea dintîi formă de manifestare a poeticii lui Emil Isac nu este neapărat nevoie, decît doar pentru satisfacerea unui extrem scrupul documentar, de a ne întoarce direct la sursele debutului său în publicațiile vremii. Volumele pe care însuși le-a alcătuit sau pe care le-au alcătuit alții cuprind și ilustrează suficient această formă embrionară. Sînt numeroasele *Cîntece*, atît de ilustrative pentru epoca și procesul formativ al poeziei lui Emil Isac. Este foarte adevărat că, după cum se formulase în epocă, dar cu evidentă adresă polemică și minimalizatoare, prima etapă a acestei poezii acuză pronunțat influențe străine, dar, în același timp, trebuie precizat că aceste influențe sînt departe de a proveni dintr-o singură direcție, adică din aceea a simbolismului, a așa-numitului decadentism francez. *Cîntecele* și, o dată cu ele, începuturile lirice ale lui Isac sînt structurate polifonic prin ecourile literare pe care le conțin : la polul opus al simbolismului și postsimbolismului francez se află lirica germană postheineană, de a cărei dulceață sentimentală și morbidă versul lui Isac este pu-

ternic contaminat: influența respectivă putea să vină direct, prin mediul cultural în care poetul se formase și care era saturat de cultură germană, dar și indirect, prin intermediul liricii maghiare din perioada de formare a lui Ady, de care poetul român era foarte apropiat. Nici vorbă, însă, de a contesta influența franceză : probă rămîne, între altele, decizia poetului de a-și urma studiile în capitala Franței și orientarea de la sine, cel puțin într-o anumită etapă, spre cultura franceză, lucru mai puțin obișnuit pentru formula tipică a intelectualității transilvane. Și în acest domeniu, însă, începuse să acționeze ceea ce s-a numit ulterior conflictul între generații și avem, deci, prilejul să vedem un fiu al unui memorandumist de formație juridică, istorică și clasică exclusivă și rigidă, nu numai visînd la deschiderea de orizont spiritual pe care Franța o presupunea și asigura, dar lăsîndu-se cu abandon și voluptate pradă atmosferei pitorești a Parisului și scepticismului său amar, atît de învecinat cu blazarea și eimismul. Poezia din această etapă a lui Emil Isac și, în primul rînd, *Cîntecele* sale poartă destul de marcată influența liricii simboliste și postsimboliste franceze, în descendență verlaineană, după cum aduce ecouri din reminiscențele lui E. A. Poe în cultura franceză. După cum vedem, spațiul formativ al acestei poezii este deschis larg spre direcții destul de diverse. Nu trebuie să uităm însă nici mișcarea ei internă care conține prefaceri proprii lirismului românesc ; este limpede că aici se asimilează direct, dar și indirect ecouri eminesciene și care, bine se știe, mai mult decît o adevărată influență erau, în acel moment, de valoarea unei difuziuni a sentimentului epigonismului, o primă lectură, parțială și superficială a marelui poet ce a rodit în moda sentimentalismului diluat pînă la lacrimi sau a revoluționarismului romantic. Fiecare din aceste fațete încearcă în poezia lui Isac să-și adauge noi lumini, dar rămîne evident că sursa originală este dublată, cel puțin pentru momentul de început, fie de reflexe directe din poezia eminesciană, fie de cele transmise prin intermediul poeziei de la *Contemporanul*.

Un proces similar se petrecuse în poezia lui Octavian Goga : *Cîntecele* acestuia, mai puține dar mai precis structurate melodic, în plus de o evidentă descendență folclorică și de culoare națională, vorbesc despre preferința epocii pentru o astfel de lirică, prin care se încerca să se exprime ceva din depozitul inefabil al atmosferei sale.

Trei par a fi elementele de structură mai importante ale acestei poezii : un nivel fundamental de motive de largă circulație în epocă, un sentiment dominant mai puțin nuanțat decît contrastant,

din depozitul bogat al cîntecului de lume, al romanței, și o muzicalitate specifică pînă la confundare eu acest sentiment. Implantarea motivului în melodie cît și modelarea acestuia prin efectul muzicalității și al sentimentului dominant rîmin legile de bază ale *Cîntecelor*. Ca și linia melodică, reduse la cîteva tipare puține, motivele inșeși nu sînt multe dar cu atît mai semnificative pentru aria de înțeles a liricii : moarte, sînge, noapte, pat moale, sicriu, a nopții porți, soare, vin, dor, amor, zori albastre, cîntare și dragoste, cîntec și floare, sînuri coapte, păcate negre, albe perne, lacrîme eterne, lumină, ceață, umbra, taina, întunerecul, soarele, o fată, a fericirii lume, noaptea, cînt și-mbrățișare, bătrîneță mare, plăcerea, iubirea, înstreinați...

Contemporan cu aceste *Cîntece* și, în mod sigur, pornind de la ele ca de la o sursă, se difuzează în poezia lui Isac un sentiment amar, legănat între scepticism și cinism, un spleen modern care pune pete negre pe harta unei sensibilități altfel proaspete și vii ; un scepticism negru în poezia *Beai*:

Și tot zadarnic beai.
Același suflet îți geme...
Tu, picur în vreme,
Zadarnic veșnicia vrei s-o beai...

Chemarea neantului în *Aștept, Curată noapte, În sîngele-mi dorm, Vine, vine, Ceața, ceața... Mors magna*. Ca și *Cîntece*, ecouri tîrzii ale amurgului symbolismului coincid cu prefigurări expresioniste, vizibile mai ales în tehnică : ponderea motivului se mută de pe factorul înțeles pe factorul înțeles plus expresia plastică, după cum se poate surprinde în exemplele de mai jos :

Nava vieții, nava vieții
Mi s-a frînt,
Am avut catarg prea tînăr,
A fost mare vînt —
Nu-mi zîmbește de departe
Nici un far,
Vinturile tot mai aspre-mi par.

Cîntarea primăverii mele
S-a stîns în bulgări de țărînă,
M-a prins a morții albă mină

Cînd toată lumea doarme în pace-nvăluită,
Eu stau privind la poarta de nopți îmbătrînită.
Și tot privesc cum vine albastra dimineață,
Inaurind cu soare a-ntunecimii viață.

Reluate, în perioada de maturitate a poeziei lui Isac, *Cîntecele* ne apar, pentru a doua oară, cu muzicalitatea șlefuită pînă la perfecțiune și, prin aceasta, încărcate de tot ciștigul de sensuri pe care și-l adăugase între timp întreaga Lui lirică :

Pe lingă apa care trece,
Cu tine astăzi cine trece,
Cu cine treci în noaptea rece ?
Cui îi șoptești viața bună,
Al cui nume îl spui sub lună,
Și lacrimi cine îți adună ?
Pe sînul cui plîngi tu iubirea ?
Cu cine lauzi înflorirea ?
Cu cine blestemi vestejirea ?
Cu cine numeri tu argintii ?
Cu-ai cui dinți îți tremură dinții
Cînd ți se stinge glasul minții ?
Oricine te-a răpit din mine,
De te-ar fi cumpărat oricine,
El mă va regăsi în tine.

în ordinea istoriei interne a poeziei lui Emil Isac, un impuls aproape tot atît de legat de începuturi ca și amintitele *Cîntece* îl reprezintă poezia socială. Am numit izvoarele acestei poezii în momentul în care am semnalat dubla modalitate a influenței eminesciene. De altfel, cea dintîi poezie socială mai importantă, *Boierul român*, nu este altceva decît *Junii corupți* adusă la o modalitate modernă, mai discusută de patosul indignării eminesciene :

Paris e leagănul tău sfînt,
Trăiești între brațe de cocotă.
Și ele te-nvață la cînt.
Păpușa altora în viață,
îți scurgi zilele-n chef și boli discrete.

În perioada de început, poezia socială rămîne ca un filon puternic individualizat; procedeul preferat este acel contrast, romantic la origine, pe care poezii *Contemporanului* l-au preluat de la Eminescu și l-au multiplicat în cunoscutul și tipicul clișeu cu

-două nivele : pe de o parte, tabloul de huzur al clasei dominante, pe de alta, cel de mizerie al dezmoșteniților. Versul poetului Isac se salvează de la degradarea totală în producție de serie printr-un acut sentiment al veacului. Astfel încât, dacă *Plugarul, Sirena fabricii, In zori, Muncitoare, De la sapă vin...* sint construite prin procedeul contrastului, ax de concepție al poeziei sociale a lui Emil Isac, în *Viitorul, Sinistru clopotele, Humanitad, Azi, răzbat* formulări care ne amintesc că poetul era contemporan cu Bacovia ; ca la autorul *Plumbului*, presimțirea înviorată a viitorului ridicat peste ruinele unei lumi ce se scufundă : „Vine un nou soare... / Vine o dimineață mare... (...) Oamenii și doinele moarte / Apun în noaptea frântă.” Pe aceeași linie, o perspectivă de generalitate a omului, un umanism repus în statut de imagine concretă, individualizată :

Veneau tăcuți din depărtare,
Bărbați bolnavi de-o sete mare...

Și căutînd cărarea sfîntă,
Au tresărit în noaptea frîntă...

Nu este lipsit de importanță să reținem că poezia de încheiere a primului volum de versuri al lui Emil Isac, unul din programele și, în același timp, bilanțurile sale poetice, *Ego homo...*, pe linia concepției umaniste, face corp comun din acțiunea poetică și cea socială :

V-am spus o doină nouă, jurați de vreți pe ea,
V-am arătat că lumea n-ar fi să fie rea.
Din sufletul meu stors-am dureri ce n-ați simțit.
Cu doina cea mai nouă, eu, omul, am venit...

De altfel, după momentul de început, tematica socială se topește în masa compactă, polifonică, a versului lui Emil Isac, adus în alte ipostaze muzicale și de concepție ; mai are prilejul să revină o dată, spre sfîrșitul creației sale, fie ca o reminiscență din tinerețe (*Cerșetori, Sirena fabricii*), fie în poezia socială militantă de după Eliberare.

Chiar și sumar, tabloul de teme și structuri pe care l-am sugerat mai sus indică atît amploarea și caracteristicile de bază ale procesului formativ al poeziei lui Emil Isac, cît și datele principale ale compoziției ei interne. Căci niciodată în viitor versul acestui poet nu va abdica de la imperativul dominantei sale lirice, așa cum *Cîntecele* au fixat-o ; toate adaosurile tematice, toate cîști-

gurile în tehnică nu vor reuși să scoată poezia de pe fîgașul pronunțatului gest inițial de autoexprimare : socială sau meditativă, încărcată de pastă concretă ori debordînd de materie subiectivă, ea se va păstra, în ceea ce are mai esențial, în valoarea unui gest de filtrare a tuturor acestor componente prime prin filtrul subiectiv al predispoziției pentru cîntec.

Astfel, în urmărirea istoriei interne a operei lui poetice, să începem cu analiza eroticii, ca un domeniu evident mai apropiat de vîrsta și modalitatea primară a *Cîntecelor*. Punctul de pornire al poeziei erotice a lui Emil Isac, de evidentă apropiere macedonskiană, nu contrazice cu nimic ipoteza construită pînă acum ; din contră, ținuta, pe undeva, eclectică a poeziei lui Macedonski, formată din date inițiale nu mult departe de cele pe care le-am propus pentru Isac, ne vine în sprijin. Trăiește aici și sentimentul dus pînă la pasiune violentă, și accentul pe manifestările fizice ale pasiunii, și ampla contaminare prin social a eroticii ori perspectiva crud realistă din *Noaptea de februarie*. Vom semnala deci, în ordinea noastră de idei, versuri ca acestea :

Nu te mustru, nu te bat,
Soața mea păgînă...
Ochiul tău nu l-am uitat,
Nici alba ta mină.

Sinul tău, ce a bătut
L-al meu piept odată...
Astăzi iar m-a renăscut,
Să-ți cer trupul, fată.

Singele îmi arde trupul,
Pieptu-mi : floare irosită...
Vino, dragă, vino-n brațe-mi,
Vino, să te mușc cu dinții,
Dragostea mea veștejită !

Aceluiași spațiu tematic și de modalități îi aparțin apoi poezii precum *Prima* („Arată-ți sinul”. — Tremura feciorul. / Și learfa bătrînă rîdea. / „Arată-ți sinul”. — Tot plîngea feciorul. / Și learfa tot rîdea.), *Evening star* (Te iubesc. / Cu blestem și rugăciune / Ți-aș tot spune / Te iubesc, te iubesc.) sau *Paris* (I-am dat aur și mărgele, briliante și rubine. / Ea trăia în bogăție. Mă iubea numai pe mine. // îmi spunea povești atîtea, cînd o-mbrățișam cu jele. / Se

mira de focu-mi tînăr și de lacrimile mele.) Există, în poezia lui Emil Isac, un naturalism întîrziat sau, mai precis spus, o sensibilitate atentă pentru posibilele ecouri poetice ale unui astfel de naturalism. Chiar în contextul originar transilvan, poetul vine cu antene neobișnuit de receptive pentru spectacolul crud al vieții ; sînt, aici, desigur, urmări directe ale unui program social și umanitarist căruia poezia i se aservește precum și, în paralel și în strînsă dependență, vizibile manifestări de program literar verist. Poema *Viața de mahala*, cîteva motive colaterale, cele care reiau motivul morții unui copil sărac sau cele intitulate *Miklos, losif*, se înscriu în această direcție și, mai ales prima citată, explică pe deplin motivele strînsei apropieri cu poetul Miron Radu Paraschivescu. Dar iată argumentul textului, surprinzător de apropiat de scena morții lui Rică, fante de obor :

Naintea caselor de larmă.
Doi oameni s-au aprins la ceartă
Femeile la poartă
Țîpînd tot mîinile își sfarmă.

Deodată cuțitul strălucește,
Un om răcnește.

Și unul cade plin de singe.

într-un bordei lingă perdele
Atîtea fete rele.

Și una plînge.

La vîrsta de maturitate a poeziei lui Emil Isac, marcată prin volumele de după cel dintîi război mondial, această predispoziție, la început embrionară și încă prea aproape de litera programului verist, cunoaște o afirmare spectaculoasă în cîteva poeme care ajung să fixeze, ele singure, locul și rolul lui Emil Isac în istoria și devenirea poeziei românești. De acum, poezia crește în complexitate polifonică, versul este din ce în ce mai încărcat de culoare și muzicalitate, motivele se cumulează în mers prin tehnica asociației, a contrastului, a evocării etc. Un ideal nou de poetică aduce o tablă tematică total restructurată : poezia socială depășește procedeul rudimentar al contrastului simplu, anexîndu-și fructuos teritoriile lirismului, ale istoriei și umanismului, pentru a structura, în final, un sentiment, o stare aparte care se hrănește din patosul

istoriei ca experiență trăită. *Scrisoarea Mariannei* este, desigur, primul moment al acestei inspirate primeniri, arătînd modul superior în care a evoluat lirica modernă a lui Emil Isac, prin asocierea acutului sentiment al veacului cu aceeași sporită capacitate de a poetiza înconjurătorul, cotidianul, și cu o muzicalitate învăluitoare :

A fugit un veac nainte,
Anii mei cu dînsul fug.
Și ca Huss sînt azi pe rug
Pus, pentru păcate sfînte...
Pe obraji mor trandafirii,
Vremea brazda ei o ară,
Nu se-ntoarce rostul firii,
Iarna nu e primăvară,
Zîmbetul dispăre-n noapte,
Cum a dispărut odată
...Citta cu merele-i coapte.

Următoarele trepte ale acestui evolutiv moment poetic sînt *Din versurile triste : Annie, Cîntec de toamnă, Baladă ardeleană, Noapte fantastică și Noapte de iunie*. Cea dintîi ritmează savant un text aparent prozaic cu elemente violent colorate de decor expressionist : un scaun de argint, ochii albaștri ai contesei, masa de aur, ȝiganii negri cu lăute roșii, strunele străluciau, parcul verde, crinii albi ; acestui decor somptuos și strălucitor îi urmează o partitură lirică evident mai modestă în mijloace : biserica de lemn, pîinea amară, brazda nu fuge după plug, doinele triste, dureri, nukul bătrîn — dar simplitatea procedului nu mai acuză versiunea rudimentară, pentru că poetul are forța să domine întregul tablou, prin vigoarea meditației și a lirismului, care fac din el element de spectacol din acea panoramă a istoriei trăite ca experiență de viață, de care vorbeam mai sus. Apropiată, în parte, cel puțin ca decor, poema *Noapte de iunie* fructifică aceeași sensibilitate pentru concret a poetului, orchestrînd subtil o scenă de gen, ușor pătrunsă de atmosferă caracteristică și de o subtilă, tristă ironie, într-un pretext liric și meditativ mai larg atingînd pe undeva simbolul :

Viața dulce, roșie și caldă,
Dulce și trecătoare,
Parfumată și frumoasă.
Clipele trecătoare — fragi dulci,
Sărutări — fragi dulci.
Fragile îndemnuu.
Și luna își adormea strălucirea

Și vîntul porni afară să trezească zorile,
Vuiiau afară arborii,
Noaptea clocotea în mrejele infinitului.
Fragile...
Și femeia mi-a strîns tare și lung mîna.
Și-a luat rîmas bun de la noapte.
Și de la mine.

Balada ardeleană este o poemă complexă, cu vizibile aderențe la poetica epocii noastre, în care jocul spiritului și al tehnicii are atîta importanță, excelentă prin modalitatea de a implanta sentimentul istoriei în evenimentul concret ori sufletesc. Pe lingă acestea, realizarea de frunte a poeziei lui Emil Isac rămîne frumoasa poemă *Noaptea fantastică*, în care concurează forța plastică de viziune expresionistă cu același sentiment al istoriei, desfășurat pe largi spații de timp și însușit ca cea mai subiectivă dintre trăiri, confundat cu acel sentiment al familiei, al stirpei, care la poetul nostru este atît de viu și de larg difuzat :

A adormit copilul,
Închid cu cheia noptii ușa,
Să nu mai intre nici o vorbă
Din lumea care mai trăiește.

După această despărțire de lumea reală a timpului prezent, poetul pășește în *salonul roșu*, unul din cele mai inspirate simboluri-metafore, în poetica noastră, ale timpului istoric :

Și am intrat pe ușa noptii
în roșul nost' salon,
Pereții roșii poate de sîngele
Vărsat de strămoșii strînși în icoane
în cadre de bronz.

Ceea ce urmează (versuri amintite anterior în sprijinul atestării documentare a familiei Isac) poate figura cu cinste în orice antologie a istoriei transfigurate în poezie prin patos și culoare :

Aci-și jura popa Vladimir
Credința albei jupine din Balom,
Cînd arse Hațegul și Dumbrăul
De flacăra voievodească.
Aci și-a băut vinul amar
Vornicul Isac, bătut de turci,
Și turcul, aci, i-a cerut femeia

XXVI

Ca glonte să-i zboare în piept.
Aci își plimba în insomnie
Viața de noapte pristavul Isac,
Cititor de *Ars aurea* a lui Ptolomeu
Și al lui Ulrich von Hutten ortac,
Humanistul valah, surghiunit de Rakoczi
Ca să măture curtea domnească
Și tras apoi pe furci,
Ca o barză friptă.

Dar, prîmenită în acest fel la epoca maturității, poezia care conține *Noaptea fantastică* și pe cea de iunie, ori *Balada ardeleană*, nu mai rămîne, ea însăși, în limitele cunoscute ; iar, dacă pentru perioada de formare și a primei tinereți, *Cîntecele* reprezentau structura tipică, acum, sub nivelul celor patru capodopere numite de noi, există un strat solid de poezie lirică și meditativă țintind la un ideal estetic mai înalt, prin complexitatea de sensuri și polifonia orchestrală pe care reușește să le stăpînească. Este adevărat că, tot acum, apare o temă nouă, aceea a paternității, dezvoltate în scurte poezii, adevărate bijuterii prin evidența, am spune plastică, a prospețimii sentimentului ; n-am întreprins o cercetare comparativă în spațiul general al poeziei românești dar, după cîte cunoaștem, poemele acestui ciclu, adică *De voi muri*, *Cîntec de toamnă*, *Copiilor*, *Cîntec*, *Bubi e bolnav*, *Versuri pentru copilul meu*, reprezintă una din cele mai inspirate interpretări a sentimentului patern. Dincolo de această temă, deseori rezolvată la modul ocazional dar prin aceasta cu nimic mai puțin emoționant, poezia lui Emil Isac aspiră la o formulă de stabilitate în rosturile căreia unele elemente de limpezire clasică sînt evidente. Sensul vieții, vîrsta și presimțirea morții sînt acum izvoarele principale ale acestei poezii ; versul lui Isac le rostește într-o cantilenă aparent simplă, aparent absentă, aparent obosită, dar cu mari rafinamente de meșteșug în apogeu :

Și eu voi muri cum mor alții,
Și eu voi dormi nepăsător în mormînt.
Totul se va frînge ca un carpen frînt.
Floarea sufletului meu se va ofili
Și-n urmă-mi vor rămîne-aice toate :
Lupte trecute, visuri uitate.

Momentele de înseninare fac parte organică din acest dialog al sufletului cu sine însuși și cu lumea, rostindu-se în același ritm legănat, parcă detașat de toate :

XXVII

Fragile acum sînt dulci
Și stelele acum sînt strălucitoare,
Acum este parfumul mai tare în floare
Și acum nu te lasă noaptea să te culci.
Pornește vîntul și trezește arborii din vis,
Și izvoarele se scaldă în raze de lună.
Și lumea îți pare mai bună.
Și se deschide poarta dragostei ce s-a închis.

Este un final de carieră poetică dictat de legile nescrise ale evoluției marilor talente care, aproape cu obligativitate, în prefacerile lor interne, sfîrșesc prin a aborda la țărîmul senin și calm al unei arte, dacă nu direct clasice, atunci măcar cu sugestii de clasicism. Pe tot parcursul evoluției sale fusese ceva trecător în această poezie, un vînt care bate, pentru a o duce, într-un moment, la nivelul unei avangarde poetice românești și, în orice caz, pe pozițiile cu adevărat hazardate ale versului transilvan : în epoca primei tinereți, pînă în preajma celui dintîi război mondial, Emil Isac a fost mai mult decît copilul teribil al poeziei transilvane, ținta atacurilor violente de pe pozițiile tradiționalismului ; el încerca să-și acordeze versul cu mișcările cele mai îndrăznețe ale poeziei române de atunci, Adrian Maniu, cu prima variantă din *Salomeea*, Ion Vinea, Tristan Tzara, preludii, cum se știe ale afirmărilor avangardiste mai categorice și mai ample, de după război. În scurt timp, însă, versul lui Emil Isac a pierdut pasul cu dinamica inovatoare a poeziei române, căutînd sursele dezvoltării sale altundeva decît în experiment; astfel că o parte din opera poetului transilvan se învechește, se osifică în forme prozodice și lexicale marcate de regionalism și desuetudine. Pe linia ei autentic creatoare, această poezie evoluează prin acumulări prelungi, rar și tirziu limpezite în prefaceri calitative. Deși, după cum probează mai ales *Balada ardeleană*, dar și multe motive dispersate în întreaga lor operă poetică, se cumulează toate datele subiective și obiective care determinaseră, spre exemplu, schimbarea totală la față a poeziei lui Adrian Maniu, de la *Salomeea* la volumul *Lîngă pămînt*, în versul lui Emil Isac prefacerea pare ratată sau, în orice caz, își risipește probele concludente.

Poate pentru că poezia lui este atît de interferență cu domeniul oarecum străine, încît actul poetic propriu-zis este acela de a se naște mereu, de a se rupe dintr-o indistinție, mai întîi din proză, practicarea genului tipic al acestei confuzii, poemul în proză, fiind

un prim argument, dar argumente mai numeroase și mai elocvente găsim aproape în fiecare vers în care putem surprinde poezia în efortul ei de a se ridica din huma primordială. Chiar teatrul, cînd l-a profesat, a fost, sub pana lui Emil Isac, un gen hibrid, după cum hibridă rămîne și publicistica și proza propriu-zisă, în care pasaje lirice se înlanțuie cu altele retorice, cu larga vultă a invocației, cu satira, meditația, descrierea sau chiar studiul istoric sau politic. Rareori acordată la canoanele unei muzicalități stricte, de tip clasic, încercînd mereu a le deranja sau depăși, această poezie ascunde în expresia ei puțin spectaculoasă nobila ambiție de a-și crea o muzicalitate aparte, cît mai aproape de autenticitatea ritmului sufletesc ; armonia distrusă tinde spre o altă ordine armonică, în care elementele amuzicale, accidentele de metrică, cele regionaliste, în lexic și sintaxă, stingăciile și imperfecțiunile să se acordeze într-o partitură nouă, cu volute mai largi, cu spargeri de ritm și tonalitate, dar cu o linie sonoră învăluitoare, stranie. După cum poezia lui Emil Isac se află într-o comunicare, de care numai rareori caută să se desprindă, cu viața, cu elementul concret. Avem, în exemplul ei, una din cele mai directe autobiografice poezii practicate la noi, în care faptul concret tinde să-și păstreze valoarea și semnificația, neispitit de rosturi simbolice sau măcar generalizatoare ; poezia vine, aici, nu din calitatea reprezentativă, ci dintr-un fior intrinsec al dicțiunii, din autenticitatea faptului trăit. Contesa frumoasă, canapeaua roșie, poetul tînăr cu inima în flăcări, sau, altădată, urșii cu spaimele pădurii, nu sînt elemente poetice care ar putea alimenta neapărat un strat suprasemnificant, ci realități atît de încărcate de substanță încît în ele vibrează poezia. Astfel că, fără exagerare, s-ar putea defini poetica lui Emil Isac drept o linie de contrast și complementară, în epocă, a poeziei lui Lucian Blaga : la cel dintîi, resursele poetice ale contingentului, la al doilea, un lirism al semnificațiilor abstracte. Iar rezultatul final și global al liricii lui Emil Isac rămîne posibilitatea unei cuprinderi de ansamblu a unor semnificații importante. Prin tonul general, prin diversitate și cuprindere tematică, ea reprezintă o amplă poetizare a umanului, a sensului vieții. Încă o dovadă, pe lîngă cele pe care textul nostru a ținut să le ofere cititorului și pînă acum, despre importanța și originalitatea poeziei lui Isac, în al cărei ritm și evoluție capricioasă, pîndită uneori de amenințarea facilității sau măcar a impresiei de facilitate, răsună, totuși, rezonanța internă a metalului nobil.

Dramoleta într-un act *Maica cea tânără*, precum și proza poetică din volumul *Ardealule, Ardealule bătrîn* stau în atingere și descendență directă cu opera lirică. Prima din ele, cu toată prețuirea, din auzite, a marelui Caragiale, cu toate bunele intenții umanitariste, nu rezistă la o lectură actuală, fiind exclusiv construită din procedee teatrale de epocă. Poate că tinărul autor se gîndea la *Năpasta*, căci și încercarea lui vizează jocul pasiunilor general umane intruchipate în personaje de o oarecare localizare ; materia dramatică este însă puțină, finalul previzibil și rezolvările convenționale. După cum ne comunică scrisorile schimbate cu prieteni și susținători bucureșteni în perioada din preajma premierei, tinărul autor investise foarte mult în această primă piesă pe care o vedea ca deschizătoare unei serii teatrale ambițioase. Următorul proiect îl viza pe Avram Iancu, anunțat cu multă încredere, o vreme, prin corespondență, pentru ca, în cele din urmă, în afara referirilor evocatoare, scrisul lui Emil Isac să nu mai cuprindă nimic altceva despre marele erou. Ciudat este că, în această privință, manuscrisele tac cu desăvîrșire, neexistînd nici cea mai sumară schiță sau încercare. În schimb, ele au păstrat, pînă în 1956, cînd a fost tipărit postum, textul unei substanțiale drame, *Domnul Milion*. Prin tematică, factură și tehnică, noua piesă este foarte fidelă modalităților teatrului expresionist, însă nu lipsește, totodată, a cumula, într-o viziune artistică dominată de forță, întregul program social și umanitar al autorului. Personajul central al piesei este una din cele mai puternice personificări ale capitalismului, proiecție simbolică pe dominantă unei sesizante prezențe fizice a unei realități ce tiraniza în absolut o întreagă epocă. Demascarea este aici tranșantă, absolut fără nici un echivoc, tensiunea atitudinii antiburgheze atingînd paroxismul, programul social de orientare umanitaristă este cel mai radical cu putință, astfel încît nu este nici o mirare că, în vremea sa, această puternică piesă n-a putut să apară. În schimb, pentru epoca noastră, faptul că un asemenea text dramatic a trecut pe lîngă atenția regizorilor nu poate fi explicat decît prin nescuzabile deficiențe de informare sau, mai degrabă, prin lipsa de curaj în fața unei inițiative care ar fi solicitat mijloace scenice extreme.

Cît privește proza din culegerea *Ardealule, Ardealule bătrîn*, ea pare o prelungire a gestului poetic, un material excedentar disciplinei versului. Intenția era, desigur, în acel an 1916, admirabilă, numai că atît această bună intenție, cît și generosul depozit de idei umanitariste se diluează sub acțiunea sentimentalismului excesiv și a lipsei de control a stilului. Astfel încît reportajul asupra unei

provincii greu încercate de război, după încercările anterioare ale mizeriei sociale și asupririi sociale, cu bărbații tiriți pe fronturi străine și aruncați în luptă pentru interese străine devine prea deseori o simplă lamentație de circumstanță. Și cît de mare poate fi regretul nostru că, din această intenție și din acest titlu atît de evocator dacă nu inspirat, nu se poate salva astăzi mai nimic. Poate doar o frumoasă și scurtă descriere a Clujului din epocă : „Și strada era moartă — dormeau casele negre și nu mai sunau roțile negre ale trăsुरii și mirosul verde al codrului întindea vâl de taină pe orașul adormit în farmecul primăverii. Felinarele ardeau ca suflete aprinse, cu răsufări roșii — rătăcitor un ciine alb, cu perii zbîrliți se strecura pe lîngă zidurile negre gonit de singurătate...”.

În schimb, articolele de ziar adunate în volumul *Cartea unui om* oferă o binemeritată revanșă. Nu numai în momentele în care, luîndu-și în serios rolul de reporter modern, autorul procedează la studiu social, istoric, psihologic sau economic, ci tocmai pe latura care în precedenta culegere se arătase cea mai deficitară : stilul. Căci stilul acestei noi jurnalistici, care înglobează, așa cum spuneam, considerații de economie politică, de psihologie colectivă, de natură socială sau istorică, se ridică peste toate aceste componente ale conținutului, am putea spune că le domină și le marchează cu pecetea unei originalități la care contribuie o anumită dezinvoltură ironică, dozată abil cu unele rămășițe de sentimentalism, arta literară ca atare a textului, dar și tot ce se poate fructifica stilistic, pentru ținuta relatării deci, din ieșirile extraliterare ale reportajului. Ziaristica lui Emil Isac, eliberată oarecum de chingile unei datorii, care adesea o sufoca, făcînd-o să-și piardă cumpătul stilistic, de data aceasta se simte în largul ei, autorul fiind în postura de observator lucid și pătrunzător. Ea se află, în momentul literar respectiv, în pas cu eforturile prozei românești de a înregistra, deocamdată numeric, faptele de modernizare ale unor realități rurale sau urbane de mult cunoscute. Astfel încît reporterul descinde, de exemplu, în lumea satului transilvan, atent în primă instanță la semnalele reinnoirii : „...La începutul satului, la răs-cruce, îmi ride în față un țăran voinic. Și în gură are dinți de aur. Întors din America, a adus din acea adîncă civitate americană, pe care nu o putem înțelege niciodată noi, europenii... La marginea satului, în curtea jandarmeriei, două țărance citesc copiilor «Lumea Copiilor». Gheorghe Filip cum s-ar bucura să audă că zece poște de Cluj, într-un sat, deasupra căruia zboară azi aeroplanul și-i întretaie șinele de fier ale trenului, două țărance citesc o revistă pentru copii.” Iată apoi elemente de studiu economico-istorico-

social pe care îl colorează umorul : „Satul are trei, patru mii de suflete. Casele, cu uriașa disproporție socială, te frapează. Țăranii bătrâni, care au trăit urgia feudalismului, trăiesc în căsuțele lor scunde, jerpelite, cu paie mucegăite. În poartă îi vezi și azi cu pălăria în mână, când trece «nădrăgarul» — intelectualul idealizat de sclavia lor mentală. Țăranii tineri, pe care Piave și Galiția i-au învățat la reforma agrară și pe care neastimpărul unei lumi i-a făcut neînfricoșați — se folosesc de binefacerea independenței sociale.” „Țăranii exportă ouă... în Elveția, cu ajutorul unui fost demnitar al Statului, căruia îi rentează mai mult oul decât tribuna parlamnetară, oricât de impozant ar fi scaunul de catifea...” „Țăranul nu se mai sperie de medic, telefon, poștă, tren, civilizație. Noțiunile lui metafizice de odinioară (balaur, pitici, vrăjitori etc.) s-au făcut practice : aeroplan, fonograf, jurnal.” Pe alte pagini, jurnalul spiritual și sensibil lasă loc comentariului : reporterul este un pasionat evocator al trecutului : „Mai de mult, cînd chefuiau la Biasini baronii, înaintea porții așteptau călești cu șase aripi. Și pe capră, vizitiul îmbrăcat în laibăr cu nasturi de argint și cu cisme de lac. Și trei zile și trei nopți au zbierat lăutele și zburau cupele peste ferești. Și, vai, dacă trecea vreun biet plugar «valah» ! N-ar fi scăpat cu capul întreg. Baronii își petrec — era atunci povestea Clujului — și de dragul beției și clopotele călugărilor ar fi sunat...” Evocarea în gamă majoră, eroică, îi reușește admirabil și Emil Isac ne-a lăsat pagini înfiorate despre Avram Iancu, despre Augustin Paul, bătrînul redactor al *Gazetei Transilvaniei*, despre tinăra speranță a sculpturii noastre, răpusă timpuriu, Octavian Bobletec, despre Aristizza Romanescu.

Opera de gazetar a lui Emil Isac, cu un registru destul de larg de inegalități, dar de un netăgăduit interes documentar și literar, ne arată direct și concret felul în care poetul a trăit și interpretat, în primă instanță, bogata și agitata experiență de viață care i-a fost dată. Ea reprezintă fundalul de conținut și problematic al întregului scris al său reușind, totodată, să transmită cu maximă claritate obiectivele și idealurile cărora acest scris le-a fost închinat. În economia activității jurnalistice a scriitorului, bucățile cuprinse în volumele apărute în timpul vieții lui reprezintă însă un quantum destul de scăzut; mai mult, Emil Isac pare a fi selecționat și pregătit aceste texte în vederea aducerii lor la nivelul literaturii beletristice. Astfel că, pe drept cuvînt, se poate spune că adevărata operă jurnalistică a lui, atît în cantitate, dar mai ales în factură, pînă la ediția de față, a rămas îngropată în colecțiile periodicele la care a colaborat. Anticipînd asupra unei idei pe care o vom

relua, în notele la volumul respectiv, trebuie spus că atitudinea scriitorului față de activitatea ziaristică se caracterizează prin, pe de o parte ocolirea scrupulelor extreme atît în ce privește alegerea publicațiilor cărora urma să le acorde colaborarea, cît și în continuitatea acestei colaborări sau chiar în exclusivitatea ei ; pe de altă parte, jurnalistica lui Emil Isac rămîne unul din cele mai sugestive exemple de generozitate sau disponibilitate tematică: nimic nu i s-a părut autorului nedemn a intra în cîmpul observației și a scrisului său. Din aceste împrejurări reiese condiția primă a operei ziaristice a scriitorului, asemănătoare, întrucîtva, cu însăși condiția operei sale în general: dezorganizarea aproape totală. împrăștiată prin publicații depărtate sau efemere, prin numere izolate pe care chiar cele mai bine dotate biblioteci din țară lipsesc a le păstra, cu accidentul frecvent al unor subiecte sau chiar texte integrale reluate de la epocă la epocă sau încredințate, concomitent, mai multor publicații, opera de ziarist a lui Emil Isac pune, deocamdată editorului și cercetătorului ei, dificultăți insurmontabile. în fața acestora, ne-am decis pentru o soluție care să nu-și propună, de la bun început, cercetarea exhaustivă, din convingerea că alergarea după cite un amănunt ar dăuna, prin cheltuială de timp și forțe, scopului esențial care rămîne acela al înregistrării aspectelor de bază, definitorii, ale publicisticii lui Emil Isac. în același timp, cu tot caracterul dezorganizat al activității sale ziaristice, pe care înșine l-am notat suficient de apăsător, n-am ezitat să observăm, cînd a fost cazul, și să acordăm credit chiar și celor mai firave semne de continuitate sau structurare programatică în această activitate. în măsura în care scriitorul, în tot ce întreprindea, nu numai în jurnalistică, se lăsa cu abandon în voia celor mai trecătoare solicitări, cheltuindu-și forțele într-o atitudine de superioară boemă intelectuală, în aceeași măsură preocupările sale scriitoricești sint marcate, totuși, de persistența unor subiecte, teme sau idei. Ne întilnim, aci, cu substratul organizat al operei lui Emil Isac, realizat, e drept, din păcate, abia la nivelul intențiilor.

Acordînd cît se poate de mult credit oricărei intenții de program sau construcție în opera publicistică a lui Isac, am și structurat materia ei pînă acum nereluată în volume în patru capitole mai importante care reprezintă, totodată, și principalele arii de interes tematic ale scriitorului, dar și permanențele acestui interes, între ele, cea dintîi este zona confesivă ; cea dintîi prin calitatea apropierei maxime de opera poetică pe care, destule ori o dublează,

comentează sau parafrazează. Ceea ce distinge, totuși, publicistica de tip confesiv a lui Emil Isac este, cantitativ, o mai mare încărcătură de concret autobiografic. Împrejurări sufletești sau strict documentare ale propriei vieți sau ale familiei se păstrează, în aceste articole aflate la limita poemului în proză, în aspectul lor cel mai puțin transfigurat. Astfel sînt comunicările documentare sub titlurile *Din Cluj, Apahida, Eu, Răvaș fratelui meu*, cită vreme marea majoritate a celorlalte, asociind meditația cu evocarea și confesiunea, rămîn în perimetrul mitologiei sentimentale a poeziei lui Emil Isac.

Partea de rezistență a acestei opere publicistice o constituie însă tematica transilvană. Titlul pe care, în 1916, autorul îl dădea unui volum de notițe insuficient de consistente se dovedește acum inspirat, rezonînd de sugestii și ecouri : *Ardealule, Ardealule bătrîn...* Este aici întreaga încărcătură afectivă, cu apăsata ei nuanță de tristețe, care înconjoară orice gînd la provincia natală mult iubită. Dintr-o altă generație decît luptătorii memorandiști pe care i-a fost dat, ca nimănui altcuiva, să-i observe din apropiere, de o altă formație culturală și chiar de un alt temperament decît seriile atît de tipice ale intelectualității ardelenene de pînă la el și din timpul său, Emil Isac își definește transilvanismul detașîndu-se de accepțiunea lui generală, devenită monedă de circulație prea intensă, căutînd izvoarele pure, de ordin programatic și afectiv, ale atașamentului său la cauza provinciei. Ceea ce a făcut Emil Isac era comparabil cu o trădare, și nu este de mirare că astfel a fost interpretată atitudinea lui într-un context și așa destul de agitat de conflictele interne între generații ; era, însă, o trădare a transilvanismului anchilozat, tradiționalist, privit acum cu detașare și cu ascuțit spirit critic, pentru că, în fond, Emil Isac redescoperea transilvanismul, îl reinventa, așezîndu-l pe baze realiste și contemporane. De aici, formula noului spirit transilvan, o formulă complexă, în care, alături de permanența programului național și al revendicărilor bazate pe ideea dreptului populației celei mai numeroase de a-și hotărî singură soarta, inclusiv dreptul de a-și realiza unitatea națională unindu-se cu frații de dincolo de Carpați, alături de caldul atașament față de tradițiile de luptă și figurile marilor eroi ai trecutului, apar trăsături noi, de cea mai mare importanță pentru evoluția programului ideologic al populației românești din Transilvania : respingerea oricărui șovinism, recunoașterea drepturilor fiecărei naționalități în parte, racordarea la idealurile umanitariste ale momentului.

Pe linia unor sugestii ale autorului, pe care le preluăm, de la distanță, cît se poate de firesc, am încadrat această publicistică sub titlul *Continuare la „Ardealule, Ardealule bătrîn”...* După cum, la fel de firesc ni s-a părut a da continuări și pentru celelalte, să le zicem, permanente publicistice ale lui Emil Isac : *Continuare la „Notițele mele”, Ore de seară*. În aceste regiuni, prestația jurnalistică a poetului care a cîntat salonul roșu și umbrele tragice ale strămoșilor lui începe să avanseze, alături de mai vechea tematică transilvană, preocupări insistente și adesea de substanță pentru evocarea unor mari figuri literare, culturale sau științifice, cum ar fi Aurel Vlaicu, G. Dima, Alexandru Ciura, Caragiale și Coșbuc, mentorii mult stimați ai tinereții scriitorului, Pompiliu Eliade, Ovid Densusianu, Ady Endre și Kuncz Aladar, Mihail Sadoveanu, precum și pentru dezbaterăa unor probleme de teatru, artă, cultură. Ceea ce caracterizează acest nou capitol al publicisticii lui Emil Isac este, pe de o parte, profesionalismul adesea înalt, dus în unele cazuri pînă la specializare, iar pe de alta, audiența largă căreia fiecare dezbateră era consacrată. Cu cît înaintează în vîrstă, autorul își cheltuiește tot mai mult din poza agresivă a tinereții, de pe pedestalul căreia, în primele două decenii ale secolului, întreprinsese o bătaioasă campanie antitradiționalistă ; în anii maturității și apoi ai bătrîneții, jurnalistică literară a poetului a găsit calea și expresia firească a unui efort general și mereu repetat de transformare a celor mai dificile probleme culturale sau estetice în bun de gîndire și împărtășire comună. Această împrejurare dă astăzi valoare unor pagini felurite, pe care o judecată grăbită ar putea foarte lesne să le abandoneze ca nefolositoare prin banalitatea unghiului de vedere.

În fine, cea de a patra și ultima secțiune a activității de ziarist a lui Emil Isac o formează publicistica politică. Din materia unei colaborări substanțiale, ediția de față a pus un preț deosebit pe acele contribuții care vădesc posibilitățile de convingere pe care scrisul lui Isac le ascundea. Centrată solid pe o concepție umanitaristă, aflată în momentele cele mai grele, din punct de vedere politic, în slujba unor înaintate idealuri sociale și naționale, jurnalistică politică a poetului de la Cluj a fost, în același timp, o jurnalistică de crez înălțător și de mare patos. Detalierea cronologică și ideatică a activității de ziarist politic, angajat, a lui Emil Isac s-a făcut, cu înaltă competență, în lucrări ca *Desăvîrșirea unității statului național român. Unirea Transilvaniei cu vechea*

România, de un colectiv în frunte cu Miron Constantinescu și Ștefan Pascu sau *Emil Isac, un tribun al ideilor noi*, de Ion Brad.

Speranța noastră este că ediția pe care o prezentăm publicului, din opera lui Emil Isac, va reuși nu numai să repună în circulație un scriitor interesant și divers, dar, mai ales, să contureze o bine-meritată judecată de valoare asupra unei opere care așteaptă o dreaptă încadrare în tabloul valorilor naționale.

MIRCEA TOMUȘ

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Destinul editorial al operei lui Emil Isac apare astăzi destul de puțin norocos : nu multe volume, de fapt niște plachete trecătoare apărute prin edituri periferice, prea sărace indicii și șanse pentru o cronologizare mai riguroasă, amestec de poezie, poeme în proză și proză propriu-zisă sau publicistică ; cu tot efortul unui editor nu numai bine intenționat, dar și pasionat, culegerea din seria de ediții definitive a Fundațiilor nu izbutește să aducă ordine definitivă într-un material pe care cei din urmă îngrijitori ai textelor lui Isac s-au preocupat aproape în exclusivitate să-l selecteze.

Pentru prezenta ediție sînt necesare, în forma cea mai succintă, cîteva precizări metodologice. Mai întii, problema izvoarelor. Intre acestea, un prim grup este cel al volumelor apărute în timpul vieții, în îngrijirea autorului sau a unor colaboratori foarte apropiați. După cîte ne putem da seama, volumele pe care și le-a alcătuit autorul însuși au fost concepute și finalizate după modelul, dacă se poate spune astfel, unor foarte libere culegeri de scrieri; izvoarele acestora, la rîndul lor, puteau fi numeroasele periodice la care Emil Isac a colaborat, manuscrisele încă nepublicate și chiar dispoziția momentană a inspirației, solicitată de ocazia unui nou volum. Suficient de degajată de rigorile unei tematici unitare, fiecare astfel de culegere întîrzia să-și propună scrupule bibliografice deosebite : deci, nici o indicație privitoare la calitatea inedită sau nu a textelor, cu atît mai puțin la locul primei lor apariții, după cum nu prea multă grijă pentru acuratețea și corectitudinea textului. Volumele alcătuite de alți îngrijitori nu au adus prea multe ciștiguri, chiar și Miron Radu Paraschivescu în cîteva cazuri, fie din exces de zel, fie în virtutea automatismului graiului muntean, a alunecat dincolo de limitele a ceea ce îndeobște se înțelege prin îngrijire de text, prilejuind cîteva vizibile denaturări.

Al doilea izvor al ediției Isac îl reprezintă colecțiile numeroaselor publicații periodice la care poetul și ziaristul a colaborat. De data aceasta, ne aflăm în fața unei situații și mai confuze. Pe de o parte, autorul nostru și-a oferit semnătura unui număr aproape incalculabil de ziare și reviste. Emil Isac a fost mînat de un adevărat demon al publicisticii, care l-a obligat la o activitate practic neîntreruptă, ce nu-și afla satisfacția decît în sine și aproape în afara oricărei discipline. Activitatea lui ziaristică este de tipul fluxului continuu, cu prelungiri și reluări de idei sau campanii, foarte la dispoziția unui agitat grafic sentimental și a umorii de moment. Nu puține sînt cazurile republicării unor texte, ca atare sau în variante mai mult sau mai puțin modificate. N-ar fi cu putință și nici de vreun prea mare folos practic, pentru semnificația și destinul operei, identificarea pînă la epuizare a surselor bibliografice ale publicisticii lui Emil Isac. Se poate stabili doar și este suficient, pentru necesitățile de receptare a operei, o bibliografie generală, enumerîndu-se titlurile la care poetul a colaborat și perioadele în care a fost mai evidentă o anumită relație cu diversele publicații, cum ar fi, spre exemplu, colaborarea de durată la *Noua Revistă Română* sau *Rampa*. Pe de altă parte, în ceea ce privește textul publicisticii lui Emil Isac păstrate în periodice pînă acum, editorul sau eventualul cercetător are în față probleme cu adevărat insurmontabile. Este aproape sigur că autorul transmitea colaborările sale sub formă de corespondență manuscrisă ; cum însă grafia lui este destul de mărunță și neclară, cum serviciile de corectură de pe vremuri, mai ales la ziarele modeste și efemere, dar adesea și pe la case mari, funcționau cît se poate de superficial, cum nici colecțiile respectivelor publicații nu ni s-au transmis în cea mai perfectă stare, este aproape de neînchipuit cîte dificultăți ridică astăzi stabilirea aspectului filologic al operei lui Emil Isac. Cel ce este chemat să rezolve această problemă constată cu neplăcută surprindere că se află în fața unor piedici pe care, de exemplu, textele cele mai cunoscute ale literaturii noastre vechi au încetat de mult să le mai ridice.

În fine, cel de-al treilea izvor al ediției de *Opere* Emil Isac îl reprezintă sau, mai bine zis, ar trebui să-l reprezinte manuscrisele. Nici în acest caz nu există premise mai optimiste pentru îndeplinirea minimelor cerințe de scrupul bibliografic. Manuscrisele poetului nu sînt supuse vreunei ordini și nici nu oferă un minim de indicii pentru clarificarea sau datarea lor. Nu mai vor-

bim de factura propriu-zisă a textului, de multe ori în dezacord cu cele mai elementare cerințe gramaticale, ortografice, de punctuație sau stilistice.

Trebuie să subliniem că, în opera și activitatea literară a lui Emil Isac, există prea puține și prea puțin semnificative preocupări pentru organizarea ei de ansamblu, pentru o anumită ținută și factură filologică a textului propriu-zis.

Intr-o astfel de situație, ne-am decis, în privința surselor -ediției de față, să urmăm calea cea mai firească și mai frecventă în edițiile de acest fel. Cele două volume ale acestei ediții se repartizează după cum urmează : volumul I, poezii, al II-lea, publicistică. Fiecare volum a fost compartimentat după criteriile în vigoare, adică în opere din volume, din periodice și din manuscrise. Notele fiecărui capitol au fost reduse la minim.

Am reprodus în această ediție poeziile lui Emil Isac, din fiecare volum, așa cum s-au tipărit prima dată, în ordinea cronologică a edițiilor, reținînd din fiecare ciclu poeziile noi care se adaugă. Aceasta, deoarece așa cum am arătat, Emil Isac nu a avut o ediție definitivă, îngrijită de el însuși. Am dat mai întii poeziile din volumele apărute în timpul vieții autorului, apoi poeziile publicate de diferiți editori în edițiile postume (începînd cu ediția din 1956, cea din 1954 fiind pregătită cu știrea autorului), după care am reprodus poeziile din periodice și cele postume (după manuscrise). Am ordonat în continuarea poeziilor din volumele antume poeziile care au apărut prima dată în edițiile postume și nu le-am așezat la capitolul din periodice sau postume, deoarece așa s-au impus și au circulat, și nu au apărut toate în periodice sau nu se păstrează întotdeauna manuscrisele. Am confruntat, atunci cînd a fost posibil, textul din volume cu cel din periodice și manuscrise.

Cea de a doua problemă a ediției Emil Isac, aceea a înfățișării textului, a fost abordată pornind de la premisa că nu se poate, obiectiv și cu argumente, vorbi despre un text pus la punct al autorului și nici despre eventualele indicii de reconstituire și stabilire a unui astfel de text. În această situație, am procedat la stabilirea unui text cît mai autentic, unificat printr-o ponderată modernizare a limbajului.

Desigur că în ceea ce privește problemele de transcriere a textului scrierilor lui Emil Isac, nu cred că poate fi îndreptățită o soluție de totală modernizare a formelor lingvistice. Mai ales poezia acestui autor, dar și restul literaturii sale, asemenea lite-

raturii altor scriitori români, Mihail Sadoveanu, spre exemplu,, comportă, în formula ei definitorie, o anumită turnură provincială pătrunsă pînă la nivelul faptelor de limbă. Este adevărat că, pornită de la un tipar regional destul de acuzat, limba scrierilor lui Emil Isac se clarifică treptat (poate și prin intervenția ediției de *Opere*, îngrijită de Miron Radu Paraschivescu), dar la bătrînețe ea se regionalizează încă o dată, dovadă a implicațiilor profunde ale ardelenismului în această operă. Am păstrat, pentru acest motiv, alături de formele literare, forme regionale ușor de recunoscut, precum *ataca*, *beai*, *blăstemul* (*blastămă* — pers. III, sing. indic, prez., *blăstămînd*), *brață*, *căleașă*, *ceriul*, *ceteam*, *cine*, *fantoame*, *fereastă*, *întunericul*, *jele*, *lacrămi*, *minile*, *nime*, *paharul*, *părete*, *păsări*, *pine*, *sară*, *simțesc* etc. Greșelile de tipar le-am îndreptat tacit, iar variantele le-am indicat în notele succinte ale ediției de față.

EDITORII

POEZII DIN VOLUME

Antume

DIN VOLUMUL
POEZII. IMPRESII ȘI SENZAȚII MODERNE

1908

CINTECE

I

Afară vînt negru.
Și moartea plînge.
Vai, tot sînge.
în tot locul sînge...
Și tot păcat...

Și tot rîde noaptea,
Mă cheamă să viu...
„Atîtea piepturi goale.
Pat moale, nu vrei pat moale,
Ori vrei sicriu ?”

II

în odaia noastră moartă,
Am venit noi cei mai morți,
Să aducem viață-n piatră,
Deschizînd a nopții porți.

Și cînd ne-nvățăm cu taina,
Azi oftăm în traiul nou.
Azi odaia iat' trăiește
Și de rele ne grăiește.

III

20 Brațuri moi și ochi sătui...
Nu mai vrem cîntare.
Am trăi și n-avem cui,
Soare, dulce soare.

25 In zadar te chem să vii,
Draga mea la mine.
Nici nu te-ar mai ști iubi
Trupul meu pe tine.

30 Nu mă-mbată sînul tău,
Nu mai vreau plăcere.
Poate-i bine, poate-i rău,
Că-s sătul de miere.

IV

Primăvară, iară soare.
Unul vine, altul moare.

Unul plînge, altul cîntă,
Primăvara cea mai sfîntă...

Unul frînt de foame pierde,
Altul tot dragoste cere.

Unul -rîde, căci îi place...
Altul suferă și tace.

V

Noapte neagră...
Ochi adînci.
Tot mă strînge.

Brațele-ți sînt moi.
Și nu plînge.
Lumea este-n noi.

45 Mă sărută. Mă sărută.
Ardă-n noi viața...
Să ne afle dimineața
Sîngerată fața, sîngerată fața.

VI

50 E plin paharul nost' de vin,
E plin.
Și plin e pieptul nost' de dor,
D-amor...

O, zori albastre, plîngeți voi,
Cu noi.
55 Tu, Soare ! rîde, căci tu poți,
De toți.

VII

60 Mi-e greață de-acei bolnavi,
Mi-e greață,
îmi plac acei ce sînt
De viață.

Destul am plîns, să știu
Azi rîde.
Eu vreau cîntare și dragoste,
Nu lacrimi și fețe hîde.

65 Destul îmi plouă-n viață,
A morții vecinică noapte ;
Azi vreau să mă renasc în soare ;
Aduceți-mi cîntec și floare,
Și sînuri coapte.

BOIERUL ROMAN

Paris. Paris.
Paris e leagănul tău sfânt,
Trăiești între brațe de cocotă.
Și ele te-nvață la cînt.
Păpușa altora în viață,
Îți scurgi zilele-n chef și boli discrete.
Tu din întreaga lume nu vezi altceva
Decît fete...
10 Crierul tău ți-1 destramă șampania și grogul,
Și-ți strînge gîtul fumul de țigară.
Tu nicicînd n-ai înțeles strigătul
Acelor ce nu vor să piară.
Parfumul ți-a otrăvit suflarea.
Tu nu simțеști mirosul de ogor...
15 Tu, nicicînd n-ai văzut a zilei muncă,
Tu n-ai văzut sclavi, care asudă-n luncă.
Și n-ai văzut flămînzi, ce mor...

Paris. Paris.
Paris e mormîntul tău de jele.
20 El ți-a furat privirea, să nu mai știi privi la stele.
Pieri între brațe de cocote stoarse de plăcere...

Și moartea ta o plîngem în durere...

25 Nu plîngem trupul tău, ne plîngem soarta crudă,
Din care ți s-a dat, ca tu să prăpădești
Averea celor ce asudă...

AȘTERNE-MI...

Așterne-mi patul, mamă,
Să dorm pe albe perne.
Eu am păcate negre,
Și lacrăme eterne.

Zadarnic vreau lumină,
Tot numa oeața-mi vine.
Eu am murit în alții,
Ori ea muri în mine...

TABES

I

Stau lângă mare și privesc în soare,
În ochi îmi râde-o fată și pieptul ei e-n floare.

5 Și fata râde. Și floarea sinului e caldă...
Sufletul meu în mare se scaldă.
Și fata plînge blăstemul de floare.
Ea plînge, că nu mai știu privi decît la soare...

II

Apune soarele, apune.
Vine umbra. Vai, tremur. Umbra vine.
Și taina care spune...

10 Mor toate gîndurile bune.
își cască-ntunerecul gura spurcată.
Apune, soarele, apune.

15 Și-o fată
Plînge în umbră. Și tot plînge-o fată.
Apune soarele, apune...

III

A fericirii lume
Nu ne mai povestește.
În noi nu este viață.
Și dragostea postește.

20 Nu ne mai cheamă noaptea
La cînt și-mbrătoșare.
In suflet ne e moarte,
Și bătrîneță mare.

25 Și ochii-mi nu au cearcăni -
Plăcerea nu ne fură...
Tu nu-ți mai muști iubirea
Pe tînăra mea gură.

30 In&treinați cu totul,
Ședem plîngînd la masă.
Un pat își umflă perna,
Și nouă nu ne pasă...

VIITORUL

Toți oamenii ies la poartă.
Ceriul e roșu...
Plîng toți. Și rîd și blastămă toți.
Arde. Arde.

Ori renaște lumea moartă.
Ceriul arde și zeii pier toți.
Vine un nou soare...
Vine o dimineață mare...

10 Și oamenii blastămă și plîng și cîntă.
Ceriul tot arde și vin de departe
Oamenii noi și doinele moarte
Apun în noaptea frîntă.

NAVA ROȘIE

Plutește-o navă roșie
Pe-a vieții neagră mare.
Nu-i soare —
Vislaș pierdut în gânduri,
Zadarnic vrei s-ajungi la zori
Marea trăiește : tu mori.

SINISTRU CLOPOTELE..

Sinistru clopotele sună,
Ciocanele mai sfinte sună
Ciocanele mai sfinte sună.

În clopote e numai pace.
Ciocanul nîcîcînd nu mai tace,
Ciocanul nîcîcînd nu mai tace.

Cîntarea clopotului sună
A vreme și a lume bună
Cîntarea clopotului sună.

10 Ciocanele, vai, cîte-ar spune
De le-ar fi glasul rugăciune,
De le-ar fi glasul rugăciune.

VIATA

Macină moara
Și făina tot curge.
Și oamenii tot pier,
Și moara tot macină.

Vin noi morari,
Și griul e tot altul;
Dar moara, aceeași,
Tot macină, macină.

LUNA

Luna-și varsă tot argintul
Pe lumea-ntristată,
Eu privesc plîngînd, la lună,
Luna-i minunată...

Luna-i albă, luna-i sfîntă,
Strălucită-i luna...
Și în sufletul meu plînge
Noaptea totdeauna.

'o.

ARDE.,

Arde-n sobă focul
Și privesc în el.
Foc. Foc.
Eu privesc în foc.

Ardă lumea-ntreagă,
S-o privesc rîzînd.
Foc. Poc.
Să privesc la foc.

10 Dar ș-atunci în moarte
N-aș putea privi.
Foc. Foc.
Moartea n-are foc.

BEAI.

Beai... Beai...
Și tot mai turbați ți-s crierii.
Afară cîntă grierii...
Beai... Tot beai...

Se face noapte și tot beai.
S-așează noaptea pe tine..
Altă ziuă vine.
Și tot beai.

10 Și tot zadarnic beai.
Același suflet îți geme...
Tu, picur în vreme,
Zadarnic veșnicia vrei s-o beai.

AL AMINTIRILOR

Mi-ai zis : tot mă sărută,
Sărută-mi sufletul din mine,
Să-mi curgă toată viața-n tine,
Mi-ai zis : tot mă sărută.

Și tot te-am sărutat.
Te-am și cîntat, te-am și mușcat.
Te-am stors...

10 Din sîngele-ți am tors
Al amintirilor biciu minunat,
Cu care tot te bat, tot te bat...

AȘTEPT

Aștept mereu și nu știu ce aștept.
Aștept o fată să-mi vie la piept.
Aștept un blestem, ori un cîntec aștept.
Și nu știu oe aștept.

Cu ochi aprinși aștept. Și tot nu vine.
Nu vine nici rău, nu vine nici bine.
Mor toate morțile în mine.
Și renasc toate viețile.
Și tot nu vine.

10 Aștept, aștept. Și nu știu ce aștept.
Aștept, lumină ori noapte ?
Aștept, viață ori moarte ?
Aștept. Aștept. Și de departe
Mă cheamă ale beznei șoapte...

r

MĂRIA MEA

Măria mea frumoasă, Măria mea pagină,
în ochii tăi e noapte și aur ai în mină.

Ieri, dragă, n-aveai aur. Și astăzi ești bogată.
Măria mea frumoasă, Măria mea curată.

Ai fost... Parfum revarsă veștmîntul tău de floare,
Tu vii de la iubire, căci fața ta-i cu zare...

Și tremuri de rușine, Măria mea păgînă...
Aduci atîta jele în aurul din mină.

10 Pe-un aur tu vîndut-ai iubirea ta de fată,
Măria mea frumoasă, Măria mea curată.

CURATA NOAPTE

Curată noapte, plină de-ntristare,
Ascultă, draga mea, cum plînge...
Eu plîng, căci nu mai cred în soare,
E veștejit-a vieții floare,
5 Și-mi sună-n suflet
A trecerilor veștedă cîntare.

Afară vîntul,
Și stelele nu știu să rîdă.
Și luna-nădușită-n ceață hîdă,
io Nu luminează cu argint, pămîntul.

Vai, tot mai stinse-s visurile noastre,
Și tot mai neagră geme huma.
Să știm, am blestema acuma
Cîntările și zorile albastre
15 Ce ne-au legat de-olaltă,
La fericire sfîntă.
Să fim vîslași pe o navă frîntă
Ce pe-a durerii mare saltă...

20 Să fim pribegii jelilor intime,
Vrăjiții unei primăveri,
Cînd serile erau ale iubirii seri,
Cînd nu credeam în adîncime.

25 Azi sîntem morții vieții noastre moarte,
Absint, opiu și morfină
Durerea noastră o alină, —
Și zoriie-s tot mai departe...

TRENUL

Tren, vine tren negru.
Aduce lumină.
Vin oameni noi, elei, elei,
Tren, vine tren negru.

5 Vă-nchinați naintea lui.
Aduce viață.
Vin oameni morți, elei, elei,
Tren, vine tren negru.

IN SINGELE-MI DORM

In sîngele-mi dorm morții
Și viața lor mă bate...
In mine ride moartea.

Eu sînt, c-am fost odată.
Voi fi și nu știu cum.
Am fost să fiu.

O viață începută,
Eu o sîrșesc în mine.
In sîngele-mi dorm morții.

VINE, VINE

Vine, vine, cine vine ?
Vine vremea după mine.

Și mă cere, și mă cheamă,
A pămînturilor mamă...

Și în mine viața plînge,
Am atîta creier și sînge...

Sîngele la vis mă cheamă,
Creierul visul mi-l destramă.

PRIMA..

„Arată-ți sînul." — Tremura feciorul.
Și learfa bătrînă rîdea.
„Arată-ți sînul". — Tot plîngea feciorul.
Și learfa tot rîdea.

L-a dus la un pat mai alb c-a ei viață.
Și i-a spus să facă ce vrea...
Și feciorul tot tremura.
Și sîngele murea în sfînta lui față.

10 Și cînd se trezi din amorțeală,
Feciorul a-nceput să plîngă de greață.
Learfa bătrînă, sătulă de viață,
Sta goală.

CEAȚA, CEAȚA.

Nu mai cred în tine.
Sînt robit de morți.
Ceața vine.

Sufletul mi-1 porți,
Prin stele și morți.

Tot aș cere viață.
Și se stinge-n mine
A iubirii dimineată.
Vine alba ceață.

10 Și plutesc mereu
Valurile jellii,
Mirele Ophelii
Nu mai cred că-s eu.

15 Nu mai cred în tine,
Sînt robit de ceață.
Moare-n mine, moare-n mine,
Dragostea de viață.

Vine alba ceață,
Viață, neagră viață.

AȘTEPTARE

In bordei s-a stins lumina,
S-a sfârșit pînea pe masă —
Și flăminzi bocesc copiii,
Tatăl nu vine acasă !

Viscol geme la fereastră...
Și e frig. Și rece-i soba...

— Sună-n curtea pușcăriei
Supt spînzurătoare, toba....

NOAPTEA

Geme noaptea
Și luna lăcrăma,
Argintul ei,
Pe ramuri curgea.
Și jelnicii tei
Plîngeau de taină.
A morților daină,
Pe căi se zbuciuma.

10 Un om tăcut venea.
Și parcă zîmbea.
Pășea sfios,
Și nu se oprea ;
In mîină avea
O cruce și-o secure...
15 Și crucea o săruta,
Cînd tremura...
Iar din săcurea sîngerată,
Citea o dragoste de fată...

PLUGARUL

Plugul ară, plugul ară...
Și în urma lui e sară.
Plugul ară, plugul ară...

în zadar ari, măi frăține.
Soarta ta e tot de cîne.
Tot de cîne...

Plugul ară... Și boierul
Munca ta o odihnește.
Bogăția lui tot crește.

Plugul ară, tot te ară.
Ară viața ta amară,
Plugul ară, tot te ară.

Și cînd viața ta se curmă,
Plugul rîde și tot ară...
Vesel, căci rămii în urmă..

STRIGOII.

În minăstire, pustnicii bătrîni,
Hohotesc și beau și se sărută.
Afară urlă cîni.
Noaptea de altcum e mută.

Fereștile strălucesc în zare —
Și cine le vede tremură și plînge.
Acolo s-adună la nunta de sînge,
Pustnicii gîrboviți de soare.

10 Și rid și hohotesc și vîntul tot urlă,
Și noaptea e tot mai adîncă.
Se bat valuri de lună pe-a schitului stîncă.
Ș-un diavol nebun cîntă-n turlă...

PRELUDIUL EXTAZULUI

I

Blăstămînd m-ai părăsit,
Aleluia dragă.
Și zîbind te-am regăsit,
Mîndro, tu, pribeagă !

Nu te mustru, nu te bat,
Soața mea pagină...
Ochiul tău nu l-am uitat,
Nici alba ta mînă.

10 Sînul tău, ce a bătut
L-al meu piept odată...
Astăzi iar m-a renăscut,
Să-ți cer trupul, fată.

15 Să te am, să nu te pierd,
Să trăiești în mine.
Beat de cînt să te desmierd
Pînă noaptea vine...

20 Aleluia ! ai venit
Să mă speli de jele.
Te iubesc, căci m-ai iubit,
Fără gînduri rele.

Te iubesc. Și nu te las,
Să te duci din brață.
Pînă ai în suflet glas,
Și sînge în față.

25 Să-ți storc viața, să te plîng,
Soarta mi-este dată :
Cu iarna mea să îți sîng
Focul tău de fată...

II

.30 In odaia mea tăcută
Te așteaptă patul moale.
Perini albe, perini bune...
Vino dragă, vino dragă,
Să pășim pe-a nopții cale.

35 Sîngele îmi arde trupul,
Pieptu-mi : floare irosită...
Vino, să te mușc cu dinții,
Vino dragă, vino-n brațe-mi,
Dragostea mea veșejită ! —

40 Să uităm, că sîntem bolnavi
De cîntare și iubire, —
Tu să-mi fii mireasă albă,
Cea mai bună, cea mai albă,
Eu să fiu negrul tău mire...

45 In tăcerea minunată,
Numai pieptul nost' să bată,
Și-ntr-o-mbrățișare sfîntă,
Să uităm viața toată.

SIRENA FABRICII...

Fum gros se-nalță-n cer.
Sirena fabricii sună.
Oameni palizi de visul nevisat
La poartă se adună...

- 5 Și nu grăiesc, și nu se căiesc,
Ai crede că nu trăiesc ;
își șterg ochii și n-au răgaz să plîngă,

Fum gros se-nalță-n cer...

- 10 Palatul din vecini
De chiote și de pocnet de sticle răsună.
Lăutarii cîntă dragoste din strună...

Sirena fabricii sună, tot sună...

A VENIT UN DOMNIȘOR

A venit un domnișor
La ogor.
Fete vru să-mbrățișeze,
A venit un domnișor.

Tot privea la sînul lor,
Domnișorul, domnișor,
Tot privea cu dor, cu dor,
Domnișorul, domnișor.

...Și cînd vru să-mbrățișeze,
Fetele-au fugit țipînd,
Le veneau în gînd
Domnii, care ~~rija~~ vîzînd,
Mamele născînd,
Mamele născînd...

- 15 A venit un domnișor.

ORAȘ BOLNĂVIT..

Oraș bolnăvit de viață,
Tot oameni stinși pe ulițele tale,
Tot jale,
Pe fiecare față.

Și oamenii așteaptă plângînd de slăbiciune,
Așteaptă senzație mare.

...Și vine, din apusul otrăvit de soare,
Un car de fin cu miros tare.

10

Orașul tresare.

IN ZORI

I

Bordei bătrîn de jele,
Copiii dorm de trudă.
Visează visuri grele.
Și fața lor, și fața lor,
De lacrimi li-i udă.

Și mama îi sărută,
Trezindu-i tremurînd :
„Trezii-vă la muncă,
L-a domnilor poruncă”...
Li tot sărută.

Copiii se trezesc pe rînd.

II

Palat trufaș jde aur...
In sală de mătasă
Copii bolnavi de miere
15 Visează de balaur.

Și mama lor la masă,
Li tot privește blînd :
„Dormiți, dormiți în pace.
In fâșii de mătasă.”

20 Li tot privește blînd.
Și viața parcă tace.

VIATA DE MAHALA

1

'Naintea caselor e larmă.
Doi oameni s-au aprins la ceartă.
Femeile la poartă
Țipînd, tot minile își sfarmă.

5 Deodată, cuțitul strălucește,
Un om răcnește.

Și unul cade plin de sînge.

Intr-un bordei, lingă perdele.
Atîtea fete rele.

10 Și una plînge.

II

A murit copilul lui Ștefan.
Mare boală : ciurma 1-a dus.
Venit-au chiar domnii din **suS**
Să vadă copilul lui Ștefan.

15 Și lumea se mira și invidioasă
Privește 1-a lui Ștefan casă.

Atîția domni la-nmormîntare...
Vezi, ce noroc cu boala mare !..

III

20 Vine o căleașă bogată.
In ea o fată...
Toți o cunosc, toți rîd de ea
Doar s-a făcut rea...

25 Și-a vîndut trupul și azi e bogată.
Și haina ei e parfumată...
Și trupul i-1 poartă căleașa,
De mîncări și beuturi e grea masa.

30 ...Dar cînd n-o vede nimenea, atîta plînge
Și-ai mînă haină zdrențuroasă strînge
Și tot o sărută, visînd copilăria,
Cînd întindea în colțuri pălăria...

FLORILE

Am cumpărat flori.
Mi le-a vîndut o fată.
Erau albastre zori.
Și dormea lumea toată...
Și cînd mi le-a-ntins
O mîină firavă și mică,
Florile le-am privit,
Cu dragoste și cu frică...

10 ...Simțeam că în ele
Au înflorit lacrămile mele,
A-nflorit a fetei jele ;
Un vis de stele,
Și toate gîndurile rele...

15 Și mă-ngrozeam de flori...
Căci mi le-a-ntins o fată,
O fată care nu doarme în zori.

O fată care nu visează-n pernă,
O fată care vede foame.

20 Fugiți fantoame...

Am cumpărat flori.
25 Erau albastre zori.

HUMANITAD

Veneau tăcuți din depărtare
Bărbați bolnavi de-o sete mare.

În urma lor rîdea cîntare :
Și flori și rîu și ochi și soare.,

'Naintea lor răcnea pierire :
Și chin și lanț și răstignire..

Mergeau tăcuți în depărtare
Bărbați bolnavi de-o sete mare.,

10 Se tot duceau cătînd o cale,
Pe care nu mai este jale...

Și, căutînd cărarea sfîntă,
Au tresărit în noaptea frîntă.

15 ...În cimitir aflau o cale —
Și nu mai lăcrămau de jale...

MORS MAGNA

O față roșie,
Mă tot gonește,
Mă tot gonește,
In clipe rele,
Și tot rînjește,
O față roșie.

10 O față roșie,
îmi rîde jele,
In clipe rele,
îmi rîde jele.
Și mă gonește,
Și tot rînjește.
O față roșie.
O față roșie.

15 O față roșie,
Cu negre crețe,
O față roșie,
In mii de fețe,
Mă tot gonește,
20 Și tot rînjește...

NAVA VIEȚII

Nava vieții, nava vieții
Mi s-a frînt,
Am avut catarg prea tînăr,
A fost mare vînt —
Nu-mi zîmbește de departe
Nici un far,
Vînturile tot mai aspre-mi par.

10 Și răcnește marea vieții,
Valuri mii...
Dimineată a credinții,
Nu mai vii?...

A NOPTILOR

A noptilor adincă pace,
A noptilor poveste sfintă,
In sufletul meu moarte cîntă,
A noptilor adincă pace.

Cîntarea primăverii mele
S-a stins în bulgări de țărînă,
M-a prins a morții albă mină -
Și tot privesc plîngînd la stele.

10 Acolo-i viața mea de viață,
Acolo jalea n-are față,
Acolo nu e chin și ceață.

Acolo-i viața nencepută.
Acolo moartea nu e mută...
O, de-aș fi stea în veci pierdută !

CURG...

Curg valuri de lumină pe ulița mea moartă,
Pindește dimineața să nu mai stau la poartă,
Pe mine nu mă cheamă a patului căldură,
M-a sărutat a noptii înfierbîntată gură.

Cînd toată lumea doarme în pace-nvăluită,
Eu stau visînd la poarta de nopți îmbătrînită.
Și tot privesc cum vine albastra dimineață,
Inaurind cu soare a-ntunecimii viață.

10 Curg valuri de lumină pe ulița mea moartă,
Pindește dimineața să nu mai stau la poartă,

„Sărman sclav al durerii cu inimă deșartă...
Te-așteaptă, tot te-așteaptă o veșnic mută poartă".

PARALIZIE

Odaia^mbraeă haina noptii...
Pe patul alb un om se zbate.
Tic-tac-ul ceasului adoarme.
Și clipe vin nenumărate...

- 5** Vedenii roșii de minie
Se-nșiruie pe patul rece —
Și omul simte că în suflet,
Al morții lung fior îi trece.
- 10** Vai, cîte nopti bătrîne-1 cheamă
La visuri negre de durere...
Și nici o rază de lumină
Privirea stinsă n-o mai cere...

MUNCITOARE..

Zdrențe negre, zdrențe hîde,
Nu e lumea de mătasă...
Cîte fete nu știu rîde,
Cîte fete plîng și coasă !

- r> Alte lenea lor și-o poartă
In căleașă parfumată,
Lumea voastră este moartă,
Viața blestem vă arată...

- 10** Visul vostru nu răsare,
Fiorul de-a cere pîne
Il omoară. — Și cîntare
Gura nu știe să-ngîne...

Și munciți ;

muncind în taină,
Trece-a tinereții floare.
Imbrăcînd a noptii haină,
Dispăreți în umbră mare.

- 20** Voi pieriți. Dar zdrențe hîde
Tot mai sint lîngă mătasă...
Vin fete ce nu știu rîde,
Și tot plîng, tot plîng și coasă...

EVENING STAR

Te iubesc.

Mai mult nu știu spune.
Tu ești a vieții dimineață,
Ș-al vieții mele soare-apune.

Te iubesc.

Cu blestem și cu rugăciune
Ți-aș tot spune
Te iubesc, te iubesc.

Te iubesc, căci ești altar ce nu mă-nchină,
Te iubesc, căci fugi de mine,
O, de te-aș ști lovi cu tină,
Eu cred că te-as iubi mai bine.

NOAPTE IN CRING

Aus meinen grossen Schmerzen
Mach' ich die kleinen Lieder...

Noapte, tot mai noapte ;
Tremură ploii,
Fișie suflete rele.
Vai, tot jele.

5 Simțesc că te apropii,

Ochii-mi tot mai tulburi...
Tremură-n sînge.
Brațele mele, brațele mele

Te-așteaptă, să știu plînge.
Să știu plînge.

SECERIȘ

Plaiuri de verdeață, viață, multă viață,
Lacrimi pe-a mea față ;
Vai, eu nu văd plaiul, eu văd numai sclavul,
Cum asudă-n plaiuri de verdeață.

Și cînd munca-i trudă, și cînd toți asudă,
Cînd recolta de durere și de plîns e udă,
Domnii cei mari la răcoare,
Se ascund de vînt și soare,
Și rîd de a vieții trudă...

QUOD VULT DEUS.

A vuit codrul.
Codrul a urlat.
Teii lui, mii și mii,
Albi s-a scuturat...

Intr-o casă.
Gheață.
S-a stins o viață,
Căminul s-a stins de gheață.

!0 A vuit codrul.
Codrul a urlat :
„Eu am tei mii și mii
Și un cămin totuși a înghețat”.
Un cămin a înghețat.

A vuit codrul.

EGO HOMO.

V-am spus o doină nouă, jurați de vreți pe ea.
V-am arătat că lumea e bolnavă și rea.
Din sufletul meu stors-am dureri ce n-ați simțit,
Jurați de știți pe cruce : Cîntarea a mințit ?

5 Voi ați văzut mătasa eternelor măriri,
Eu am văzut cununa martirilor martiri,
Voi ați căzut la tronul de aur bolnăviți,
Eu vreau să spun că altcum de-acuma să-l priviți.

10 Să înțelegeți spusa Hristosului Hristos :
„E carnea numai carne și osul numai os”.
Frățin e împăratul cu cerșetorul sclav,
Din doi, se face-odată veșnic tăcutul prav.

15 V-am spus o doină nouă, jurați de vreți pe ea,
V-am arătat că lumea n-ar fi să fie rea.
Din sufletul meu stors-am dureri ce n-ați simțit.
Cu doina cea mai doină, eu, Omul, am venit...

DE VOI MURI.

De voi muri, copilul meu,
Să nu plîngi după mine
Căci eu sînt tu și tu ești eu,
Voi rămînea cu tine.

In lume glasu-mi te-a chemat,
Din viață ți-am dat viață.
Cu lacrimi eu te-am botezat
Și chinu-mi porți în față...

Și ochii mei sînt ochii tăi,
Din sînge ți-am dat sînge.
— De voi muri, copilul meu,
în tine eu voi plînge...

R

FLORI, FRUMOASE FLORI.

Flori, frumoase flori, nevinovate flori,
înfloriți și veștejiți de-atâtea ori,
Flori, gingașe flori.

5 In voi înfloresc dureri și fericiri,
Uitări și amintiri :
Garoafe, crini, viorele, trandafiri.

In voi crește credința și glasul vost' senin
Adoarme pe cel ce se zbate în chin,
Parfumul vostru : al veșniciei dulce vin.

10 In voi se duce solie de iubire,
Mireasa vă trimite îndepărtatului mire,
Copiii voi îi faceți de lacrimi să se mire.

15 încununați și morții cu dulcea voastră față ;
O, cine v-a dat viață, o, cine v-a dat viață ?
— Voi, flăcările roșii, în noapte, -n vînt, în ceață ?

Flori nevinovate și frumoase flori,
A voastră milă o cerșesc de-atâtea ori
Cînd de la mine pleacă suferința-n zori.

20 O, duceți-mă într-o noapte pe drumul vost' de taină,
O, dați sufletului meu curata voastră haină.
Să cresc și eu la țărnul lacului vieții, ca albă floare
Ce străpunsă de-o rază de lună moare.

...Și copilul meu să mă regăsească, să mă sărute
și la sîn să mă strîngă.
Și fără să știe de ce, să-nceapă să plîngă.

CÎNTEC DE TOAMNA

Copilul meu încearcă să prindă o rază de soare
Și plînge că nu a putut să o prindă...
Și mă întreabă : cine-a aprins soarele,
Cine-a aprins soarele ca raza lui să aprindă ?...

Copilul prinde o floare, gingașă și albă floare...
Și înțelege glasul neprihănitei comori.
Sărută floarea și ride cu lacrimi. O, de-atîtea ori
In viață, vei săruta, rîzînd și plîngînd, flori !...

VARIANTA

Se desprind frunze de pe copac
Și toate (neinsuflețite) cad.
Se scaldă stafiile-n lac
Și se așează tăcerea pe brad.

Vin tot mai dese dureri
Și dureri vin tot mai multe.
Sună plinsu-n pămînt și cer,
Soarele surd nu vrea să-l asculte.

10 îmi așez capul pe sînul tău
Și simt că trandafirii lui fac dreptate,
Și uit tot ce este trist și rău
Și inima mea cu inima ta bate.

CINTEC DE TOAMNA

Acum cînd cad nucile coapte în minile copiilor
buni.,
Și aerul are miros de oțet albastru și în boabe
de struguri se mișcă simburii.,
În apele adînci, între trestii albe, păsări moarte
adună cotoiul vagabond.
Și-n jurul buților se-nșiră joc de cărți
și se aprind pipele.
Eternă, banală, duioasă toamnă, iar m-ai chemat
în codrul aurit:
Să tresar atingînd apa rece a izvorului : răceală,
o, răceală.,
Eterna desfrunzire și părăsire și îngălbenire
și amorteală,
Soare îmbrobodit în ceață ca fața unei bolnave
bătrîne.,
Și crapă ramurii fagului și rotesc ținării
obosiții
10 Nici viespele nu mai atacă, asemeni unei
neputincioase raze.
Foaia de lipan își ascunde petalele în spinii
trandafirului..
Pămîntul miroase a fin și somn și scîrție roțile
carelor ce duc rodul ;;
Popi călare și cai schilavi duc grîul la moară.
Și morărița cu sucnă roșie stă la pîndă după
lăutari.

15 Hoinăreț, cîte-un greier colindă prin găurile
crucilor de morminte.
A murit poate cineva : convoi de haine negre
și zvicnesc lacrimi în batiste.
O cruce arde ca focul, încinsă în beteală
palidă de soare.
Și corbii deasupra mea trec ca amintiri negre
de viață.
— Am fost și eu de douăzeci de ani
20 Și toamna o rideam.
Fierbea mustul tinereții în brațu-mi tare,
Și vinul dragostei nebune mă amăgi.
Toamnă, împlinirea sinilor albi,
Toamnă, plimbări pînă-n zorii tremurînzi
cu femeia.
Toamnă, gondolări pe Someș, făcînd din Cluj :
Atena
Și din casele lui : muzeul din Firenze.
O, am fost și eu de douăzeci de ani.
Și treaz de orice adiere de poftă, veghird la
fereștile iubitei.
Plîns de ghtară, zîmbet ieftin de mulțumire
sub balcon
Cînd cheia de poartă cădea pe jobenul meu.
Purtam bețișor de trestie cu inel de argint,
Și cravată cu perlă și veston de paradă
Și ocolem sfinții și tămîia : evviva Boccaccio,
Jurător pe Faublas și Galiani.
O, tinerețe, trăsură frumoasă în care am șezut
odată,
Ca acum să gem strivit sub roțile ei ;
— Acum alții șed în ea.
Și mie-mi crește părul alb și barba,
Și voi iubi soba,
Și voi acoperi oglinda,
Să nu mă privesc parcă uitat de cineva,
Și cînd va fi vînt îmi voi ridica gulerul
paltonului,
Zgriburind de frigul ce țâncănește dinții
moșnegilor.

r

CINTEC

In inimă să mă închizi
Cu cheia fericirii
Și să mă porți în tine.
— Pe drumul stelelor odat',
Tu vei porni cu mine.

Căci eu sînt tu și tu ești eu,
Ne-așteapt-aceeași cale ;
• De voi muri, voi străluci
In lacrămile tale.

CINTEC

De voi muri, sicriul meu
Să fie albă floare,
Căci niciodată nu mor eu,
Căci nimenea nu moare.

Voi rămînea în trandafiri,
In zîmbet și în noapte ;
— De ochii mei să nu te miri
C-avură-atîta noapte.

TOAMNA

Pădurile cu morți sînt pline
Sînt morții zilelor senine.

Sînt moarte : visuri, păsări, flori
Tu, om, cu ele o să mori.

Și soarele e bolnav mare,
Mai e leac pentru dînsul oare ?

Și urlă-a vînturilor neagră gură.
Cum ai îmbătrînit, natură !

10 Nu-i cine să te-ntinerească,
S-a închis farmacia cerească.

Eu știu un leac bun pentru tine :
Să vii în lumea mea cu mine.

În lumea mea nu-i primăvară,
Nu-i iarnă, ziuă și nu-i seară.

15 În lumea mea nu-s flori și șoapte,
Și diavolii nu rîd în noapte.

În lumea mea nu sună banul,
Din zile, nu se face anul.

20 În lumea mea nu-i nici o jale,
Și nu s-opresc drumeții-n cale.

În lumea mea nu curge sînge,
Din rana pruncului ce plînge.

E lumea care-n cer se-ntinde,
Și o vedeți cînd setea s-aprinde

25 Și îngerii grijesc de stele,
Acolo-5 cîntecele mele.

Moș Petru e portar cu cheia
Și nu lasă să-ntre femeia.

FEMEIA PREȚIOASA

Iubirea mea bătrână a înflorit din noapte
Și a chemat-o-n brațe femeia cu clavir.
Era iubirea morții vorbită făr' de șoapte,
Cântată de Lord Byron, uitată de Shakespeare.
Iubirea mea de noapte a fost bătrână floare
Și brațele femeii chemau puterea mea.
Simțeam că rugăciunea-mi în patima ei moare,
Femeia în delirul cântărilor plîngea ;
10 (Shakespeare iubise moartea iubită prin viață,
Femeile din Windsor pe Byron l-au ucis !...)
Eu îl purtam pe Heine în palida mea față.
Simțeam că-l port pe Byron în al iubirii vis.

15 Și când furtuna vieții spăla din mine viața,
Femeia prețioasă zăcea pe canapea,
Și floarea-ndestulării îi veștejise fața,
Era așa de bună, că-atît era de rea...
In patul meu dormea poema nopții rele.
îmbrățișări flămînde... un suflet sfișiat.
20 Deasupra noastră, albe, nevinovate stele
Și trupurile noastre în noapte-au luminat...

II

Femeia prețioasă cu prețul vieții mele
Și-a cumpărat o poftă de-a fi iubita mea.
Femeia prețioasă cu cîntecele rele,

25 Din viața mea cea bună făcuse viață rea.
Cu prețul vieții mele, cu trupul și cu sînge,
Am învățat că pofta de-a fi iubit e grea.
Femeia prețioasă în mine plînsu-și plînge,
Cerîndu-și pofta vieții din tinerețea mea.

30 Și tot îmi curge somnul, durerea și iubirea,
În brațele ei calde comorile-mi dispar...
Mă caut în viață și nu sînt nicăiera.
Femeia prețioasă m-a închis în sine, iar...

CÎNTECE

I

Pașii morții îi aud
Tot mai de aproape
Mă va săruta încet
Cineva, pe pleoape.

- 5 Mă vor mîngăia ușor
Mîinile ei sfinte.
•— Și de lume, ca de-un vis,
Mi-oi aduce aminte.

II

Vine toamna, ploi și vînturi,
Vine amorțirea,
Lacul poartă frunze moarte.
Eu port amintirea.

Amintirea unui cîntec
Ce s-a dus din lume.
— Prea frumoasă-a fost cîntarea
Ca să-i spui pe nume.

COPILOR

Copii, voi frați cu dulcele meu fecioraș,
Copii, cu feciorașul meu prieteni buni și frați,
Voi aurul vost', cîntecul, mi-1 dați !

Copii, cînd glasul vost' il ascult,
O, cum aș vrea să cer un cîntec de demult.

Ștregari, zglobii și palizi ingerași,
O, vă iubesc pe toți, căci sînteți frați
Cu singurul meu copilaș.

10 Veniți cu toții să vă îmbrățișez la piept;
O, nici nu știți cît vă iubesc și vă aștept!

Veniți voi, mii și mii ștregari copii,
Veniți să pot cînta și să mai știu zîmbi !

Căci zîmbetul vost' e un cer deschis,
Și-n trupul vost' e Dumnezeu închis.

CINTEC

Plouă-ncet de plictiseală
Și asfaltul străzii-1 spală.

Felinarele aprinse,
Cîntecele mele stinse.

5 Nimeni nu mai e pe stradă,
Nimeni nu vrea să mă vadă.

Plouă-ncet și nu înceată...
Cum aș vrea să văd o fată !...

20 O, dacă nu aveți măcar un ban,
Lăsați-i fără ocară, dacă nici o lăscaie nu le dați.
Căci și ei au, ca voi, surori mici și neputincioși frați,
Și dacă sînt mici, e mare durerea de-a fi orfan !

COPII DE MOȚI PE STRĂZILE DIN CLUJ

Copii mulți și orfani și flămînzi și palizi
și timizi și triști
Opresc cu mîinile lor pe trecătorii străzilor
din Cluj...
Și domni cu monoclu și doamne cu buze
vopsite cu ruj
Ii amenință de-atîtea ori cu polițiști.

E vina lor că sînt săraci și foamea îi alungă
pe străzi ?
Că nu îi așteaptă pat de mătăasă și ochiul lor
este atent,
Că nu au de la viață patent,
Să aibă lacrimi în loc de comori și aur în lăzi ?

10 Cerșesc... și arareori cade în minutele lor ban,
Căci cine ar crede că nu este sport
Să stea copiii în noapte... să le fie tatăl mort,
Și mama moartă de oftică-nainte cu un an ?

15 O, fie-vă milă de copiii palizi și slăbiți,
O, credeți în ochii care atîta au plîns.
O, credeți în focul lor negru și stîns
De lacrimi... Și credeți că nu mint, că sînt
părăsiți !

Copiii în zdrențele lor,
Copiii flămînzi nu sînt vinovați.
Și dacă de milă pe orfani nu-i ascultați,
Lăsați-i să plîngă cum plîng îngerașii în cor.

CINTEC

M-ai învățat să nu mai cred în flori,
Să fiu și eu crezător în aur și păcat.
Mi-ai furat cerul și visurile ce fugeau în nori.

5 Mi-ai dărâmat altarul : inima de copil,
Și m-ai făcut sclavul trupului tău.
Și sînt ce n-am vrut să fiu : păcătos și rău.

Dă-mi înapoi privirea mea de altă dată,
Să mă pot mira de ciocirlii și trandafiri,
Și las' ca lacrimi și zîmbet să mă bată.

10 Dă-mi înapoi credința în neprihănitul soare.
Dă-mă înapoi să fiu iar ceea ce-am fost :
Să arunc aurul lumii întregi pentru o floare.

FRAGILE

Acum au miros fragile, miroase a roșu și a jale :
Fragile sînt picuri de sînge ce te opresc în cale,
Și te fac să-ți aduci aminte de buzele iubitei tale.

O, dulci și trecătoare nimicuri, o, miroșitoare
și tainice fragi,
Sînteți ca glasurile de fecioară și nu știu de
ce-mi sînteți dragi.

Sînteți prea trecătoare nimicuri și gustul vost'
părăsește vinetele-mi buze.
Poate sînteți sărutările mici ale unei necunoscute
muze.

O fragilor, parfumul vost' e rugăciune dulce
pe-o roșie cunună,
Pe care-o botează cu argint un zeu plictisit în lună.

CINTEC

Copilul meu, ce-ți las eu ție
E scumpă moștenire.
Îți las un glas de ciocîrlie
Și-un crin subțire.

Ciocîrlia te va ridica la stele,
Și la pămînt te va sili crinul.
Cîntecele mele
Îți vor îndulci pînea și vinul.

10 Copilul meu, să iubești păsări și flori,
Și lor să le faci semn minutele tale.
E moștenire, fără comori,
Dar te vor petrece cu veșnicia lor în cale

15 Iubește păsări și flori,
Iubește păsări și flori.
Și fericit o să trăiești, și fericit o să mori

CINTEC

Mi se duc anii : porumbei cu aripi sîngerate,
Și inima tot mai obosită bate.
Somnu-i greu pe perne-nlăcrimate.

Chinul cu ghitara-i cîntă la ureche :
Cît de nouă-i suferința veche !

La fereastră primăvara mă pîndește :
„Veștejești și ghiocelul crește !”

„Tu te duci și-n urma ta rămîne
Lumea bună ca un miez de pîne”.

Inima mea tot mai obosită bate
Ce departe-s zorile curate !

Ce departe-s anii mei, frumoșii :
Intr-o noapte neagră, flăcările roșii.

CINTEC

Pe lîngă apa care trece,
Cu tine astăzi cine trece,
Cu cine treci în noaptea rece ?

Cui îi șoptești viață bună,
Al cui nume îl spui în lună,
Și lacrimi cine îți adună ?

Pe sînul cui plîngi tu iubirea ?
Cu cine lauzi înflorirea ?
Cu cine blestemi vestejirea ?

10 Cu cine numeri tu argintii ?
Cu-aicui dinți îți tremură dinții
Cînd ți se stinge glasul minții ?

15 Oricine te-a răpit din mine
De te-ar fi cumpărat oricine,
El mă va regăsi în tine.

COPILUL LUI ȘTEFAN

Copilul lui Ștefan a murit azi noapte,
Un cîne negru sufletul i-a dus...
Codrul de-atunci șoptește șoapte,
Și tremură-n aur stelele de sus.

împrejurul mortului se-adună vecinii
Și-și fac cruce, și îngroziți plîng —
Nimănuia nu i-e foame, și-i vremea cinii
O stafie albă s-a strecurat în crîng...

10 Copilul lui Ștefan a murit azi noapte,
Căci l-a chemat frățiorul din pămînt.
— Șapte ani oile nu vor da lapte
Și miros de singe va pluti în vînt...

15 „Vom lega blestemul c-un băț de ternă”
Spune fruntașul și oamenii cucernic se închină.
— Copilul lui Ștefan doarme frumos pe pernă,
Și simte că nu el este de vină.

CÎNTEC

(Variantă)

Primăvară... flori... și soare,
Unul vine, altul moare.

Unul plînge, altul cîntă.
Primăvara este sfîntă.

Unul frînt de foame pierde,
Altul e sătul de miere.

Unuia zîmbetu-i place,
Altul suferă și tace.

ȘI EU VOI MURI.

Și eu voi muri cum mor alții,
Și eu voi dormi nepăsător în pământ.
Totul se va frînge ca un carpen frînt.

Floarea sufletului meu se va ofili
Și-n urmă-mi vor rămîne-aice toate :
— Lupte trecute, visuri uitate.

Cenușă și scrum, toate trec, toate se duc.
Ochii se închid, gura se închide, singele s-oprește...
Din umbra mea amintirea crește.

Amintirea mea : — parfum dulce de floare,
O las copiilor buni cadou de primăvară.
Binecuvîntați să fiți, copii de soare !

CINTEC

Moartea este dulce vin
În paharul vieții,
Eu paharul îl închin !...

Am fost bun și am iubit
Rostul tinereții.
De departe am venit...

Lacrămi multe mi-au udat
Sufletul de floare.
Zimbet-cîntec eu am dat,

Am tăcut și-am suferit,
Am visat în soare.
A fost glumă c-am trăit.

MAMA

Te-am visat azi noapte, mama mea moartă.
Ai stat ca o umbră de aur la a cerului poartă.
Nu aveai ființă, numai sufletul tău era lumină.
Și erai ușoară ca o șoaptă ce întristează struna
de mandolină.

Te chemam : vino ca mamă, ca brațe, ca sînge,
ca gură,
Vino, ca mamă ce n-ai băut din paharul cu ură,
Vino, și-mi mîngîie părul și-mi spune poveste,
Vino, și-mi spune că moarte și cimitir nu este...

10 Te-am visat azi noapte, mama mea bună,
Tu care trăiești poate cu celelalte mame în lună,
Voi, albe femei, voi blinde, ce aruncați din cer zare,

Din bunătatea voastră mare.
Tu, care trăiești poate departe în stele,
Te-am visat cu stîngace visurile mele.
15 — Și dimineața, cînd m-a trezit durerea de-a te
ști pierdută pe veci,
Mi-a trecut amintirea-ți fierbinte ca un cîntec
pe ulițele reci.

UNEI MAME PĂRĂSITE

Crăciunul ți-a răpit copilul
Și tu de-atunci aștepti să vie.
Aprinzi lumini pe brazi în noapte.
I-ai pus pe masă-o jucărie.

Dar nu mai vine copilașul,
Căci el cu sfinți în cer se joacă
— Și nu pornește vaporeșul,
O, cine l-a făcut să tacă ?

10 Ajunul trece-n grea durere
Și trează ziua te trezește.
— Pe masă, mort e vaporeșul.
Și niciodată nu pornește !...

BUBI E BOLNAV

Bubi e bolnav și ard ochii lui
Cu focul negru al suferinții.
Ii asudă fruntea, îi clănțică dinții
Și nu mai răspunde nimănui.

Minutele lui pe sân obosite zac
Și parcă nici glas nu mai are.
Și suferința lui Bubi este mare,
Căci buzele lui (cireșe coapte) tac.

10 Trist stă elefantul și maimuța lângă dînsul.
Și cu ochii veșniciei se uită păpușa.
Și în noapte decelat' se deschide ușa :
A intrat, cu mii de diamante, plînsul.

VERSURI PENTRU COPILUL MEU

I

Copilul meu doarme și visează pe Barbă-Cot.
Cum l'aș visa și eu, să mai pot !

Copilul meu vede pe Ileana-Cosinzeana.
Mie lacrămile-mi udă geana.

5 Copilul meu cu flori și fluturi se joacă.
Il dezmiardă soare și aur îl îmbracă.

Zînele îl prind în horă și îngerii îi cîntă.
Ce sfîntă-i copilăria sfîntă !

10 Tot mai adine cade copilul meu în fericirea dulce.
— Și tatălui nimeni nu-i spune să se culce...

II

Vînturile arbori bat, norii fug pe cer, bătrîni.
Ii alungă spaima mea.
Sună ploaia, urlă cîni.
Nu mai arde nici o stea.

15 — E tîrziu și tot nu dorm, dormi copile-n loc
de mine !

Doarmă dragostea-mi în tine.
Și te-acopăr tot mai bine.

20 Nu pătrundă nici un glas, nici un plîns pînă la tine,
Nu simți vremea ce vine
Și te va trezi plîngînd cu mine.
— Dormi frumos cum doarme mielul, dormi ca
pasărea-n pădure,
Nani, nani, dormi ușor !
— Nu las somnul să îți fure
Vîntul nopții călător.

III

— Și cînd te trezești în zori,
Minile ți le sărut.
— Infloriră-n noapte flori
Din priveghiul meu tăcut!...

CINTEC DE CĂPRIOARA

Floarea și steaua
Mult s-âtr iubit.
Noaptea întreagă
Și-au tot zîmbit.

Zîmbetul florii
Totuși s-a stins
— Steaua de-atunce
Nu s-a aprins.

Ochii triști de căprioară
Sînt ochi de copii nevinovați.
De-aceea sînt blînzi și de-aceea sînt mirați.

Copiii cînd vor să moară,
Li cheamă îngerii albi să se joace.
Și copilul este o căprioară...

Și întunericul pe copii îi pîndește
Și pe dînșii cineva-i lovește.
Și, nevinovați, ei trebuie să moară.

10 O, lăsați căprioara să se ascundă,
Căci inimă de copil e-n privirea ei rotundă.

POEZIE DE MAI

Cința pădurea, căci o femeie s-a cufundat în ea,
Și liniștea ei de-atunci nu mai are astimpăr.
Femeia este neagră și dinții albi și flori roșii
are în păr.

5 Femeia a sămănat păcatul într-ale pădurii cărări,
Și de-atunci nici apele nu mai sînt curate.
Și florile cu mierea lor sălbatecă pe dragoste
sînt jurate.

O, poate va veni o dimineață care va alunga
femeia din pădure
Să se trezească senini iar cerbii sub ramuri
de brad.
Femeia se va întoarce de-acolo de unde-a
pornit : în iad.

CINTEC

Numai pe tine te iubesc, numai pe tine te
doresc.
Numai pe tine te aștept, numai pe tine
nu te uit.
Numai tu nu ești aici, numai tu nu te întorci.
Ploi și vânturi și nopți te-au răpit.

Vino acasă-n cuibul tăcut, iartă-mi păcatul
ce ți-am făcut,
Iartă-mi și gura ce te-a cerut,
Brațul ce ațita te-a bătut.

Vino, căci inima e goală acum,
Vino și cazi în inima mea
10 Cum cade în noapte o prea tristă stea.

EVANTAIUL MIRESEI MOARTE

Un evantai cu dantele, mătasă bătrână,
Și flori moarte,
Evantai al miresei moarte,
Mînile cui o să te poarte,
Cum te-a purtat odată a ei mînă ?

Cum și-a ascuns fața și zîmbetul cînd i-a spus
Cavalerul galante cuvinte.
Cine o să-i mai minte
Dulci nimicuri sufletului apus ?

Evantai al miresei frumoase.
Frumoasă mireasă,
Tu ești pentru totdeauna rece.
Și degetele tale, zece,
Nici nu mai ating, nici nu mai resping.

Parfumul trece.
Balul a trecut. Și uriașa lăută a vieții
Care îndemna pasul la horă
A amortit... Și veștedă-i floarea tinereții,
A sosit a veșniciei oră.

20 Și sărut evantaiul și-mi mîngîi fața.
Evantai cu dantele, mătase bătrână,
Mînile cui o să te mai poarte,
Cum te-a purtat a ei mînă,
Evantai al miresei moarte ?...

CEASORNICUL

Ceasornicul bătrîn al mamei
Tic-tac-ul tineresc îl spune :
„Spun clipe rele, clipe bune”.

împarte în bucăți trecutul
Și taie vremea, tot o taie,
E veșnicia în odaie.

Afară vîntul zboară-n lună
Și arborii vuiesc a noapte.
Și joacă-n umbră triste șoapte.

10 Iți spun, ceasornic, noapte bună !
Tu străjuiește lingă mine.
Și sufletul îl trec în tine.

Tic-tac-ul tău nu obosească,
Dar glasul tău să nu încete,
Ceasornic trist de pe părete.

Tu ești a veșniciei pază
Și sufletu-mi în tine bate,
În tine-s gîndurile-mi toate.

20 ..Și de voi mai fi alb ca luna
Și inima mea va fi rece,
Vei bate poate doisprezece.

De-atunci încolo?... Vînt și ceață.
Trezire-n nouă dimineață ?
Ori poate numai munți de gheață.

CINTEC DE SPITAL

In noapte ziduri albe stau
Și umbre negre multe.
Și vînt și păsări tot zburau
Și se duceau și iar veneau.

Suna un clopot nencetat
Și flori și stîrvuri miroseau.
Pe cer o lună alb-a stat,
De ce vedea, ea a-nghețat.

10 Și ziduri albe se-nălțau
Și umbre negre tot fugeau
Și sufletele ce veneau
Pe lingă ziduri dispăreau.

15 Eu stam în noapte și plîngeam
Căci mine altul stă în geam.
Și va muri cum mor și eu :
Cu trup ușor, cu suflet greu.

LACRAMI FIULUI MEU...

Lacrămile moștenite, și tu, feciorașul meu,
Le vei plînge cînd vor cere chinurile rostul lor,
Lacrămile moștenite, dragul meu, nici cînd
nu mor.
Ți le dăruiesc curate cum le-am moștenit și eu.

Lacrămile mele toate, nici nu le-aș putea prăda.
Și ție o să-ți rămîie din bogata mea durere.
Să le plîngi cînd suferința-n nopți tîrzii
ți le va cere.
Și în zorile albastre și tu te vei ușura.

io E o moștenire sfîntă, singura ce nu ne minte,
Tainica lor zestre-i zestrea celor ce iubesc cu chin,
Plînsul este glasul celor care nu mai au cuvinte,
Nu prăda din moștenire pentru orice glas străin.

15 Lacrămile moștenite le păstrează, dragul meu.
Și de ți le cere-o noapte cînd femeia-ți va jura,
Tu, eu simt, și necerute fericit i le vei da,
Cum le-am dat eu mamei tale, cum le-ai dat și tu și eu.

Dar să nu crezi că atunce cînd pe toate
i le-ai dat,
Nu va mai rămîie una ce din nou va porni !
— Moștenirea este mare și-n zadar tu le-ai
prădat,
20 Lacrămile moștenite, alții le vor moșteni.

IN STRADA MEA

A murit cineva, alături în ogradă,
S-adună lumea mortul să-1 vadă.
Mortul este un copil cu zîmbet pe buze,
Cu ochii albaştri, cu părul bălai, _
Ca un faun tînăr ce cînta din nai.
Nu cumva este copilul tristelor Muze ?

...Nu este copilul Muzelor, este copilul de stradă.
Și se-ngrozește lumea ce-a venit să-1 vadă.
Și zdrențe îl înfășoară.
Și poate nici n-a putut în pat să moară.
O păpușă sfirticată strînge subsuoară,
Inmormîntarea nu va fi paradă !

Frățiorii lui împrejur-u-i plîng și mînuțele-și sfarmă,
În curte o ceartă, a celor săraci larmă.
Tatăl beat, mama uscată ca un fus,
Și numai stelele și sfinții de sus
Privesc copilul ce s-a dus.

A murit cineva... Flașnetă și plînsul se luptă
Și mortul în cămășuța ruptă
Parcă cu privirea lui blîndă se întrebă :
Oameni buni, de ce nu vă vedeți de treabă ?"

Copil bălan, copil mort înainte de-a crește
la viață,
Moartea a scris povestea-i pe îngălbenita-ți față
Ai murit frumos, căci urît și blestemat ți-a fost
25 Și zîmbești, căci auzi cum îți deschide
traiful,
poarta raiul.

II

Intră în rai, acolo sînt la un loc regii și săracii,
Acolo cresc flori de aur și catifea sînt fluturii,
macii.
Lapte curge^n rîuri și zahăr sînt munții
Și copiii poartă cunună de zare-mprejurul
frunții.

30 Sfinții slujesc pe Dumnezeu la masa veșnic
plină.
i îngeri frumoși cîntă din fermecată violină
Diavolii și sufletele rele nu au aici intrare
(Căci se frînge nava păcatului pe-a răsplătirii
mare...).

35 A murit cineva, alături în ogradă,
Fulgi de zăpadă au început să cadă.
Convoiul va porni îndată : la groapă cine te va
petrece ?
Poate numai dricarul, vreo doi nebuni și
vîntul rece
Și frățiorii tăi, toți palizi, toți schilavi, toți zece.

CÎNTEC DE IUNIE

Fragile acum sînt dulci
Și stelele acum sînt strălucitoare,
Acum este parfumul mai tare în floare
Și acum nu te lasă noaptea să te culci.

Pornește vîntul și trezește arborii din vis,
Și izvoarele se scaldă în raze de lună.
Și lumea îți pare mai bună.
Și se deschide poarta dragostei ce s-a închis.

IQ

O, noapte, ce mii de taine ne spui,
Acum ne îndemni la cîntec tăcut,
Ne faci buni după ce rele am făcut,
Ne-nveți la tăria văzduhului.

15

O, Iunie, frumoasă mireasă, te cînt,
O, dă-mi din cuvîntul tău bun
Și fă-mă cu tine să spun :
Că nu se sfîrșește nimic în pămînt.

MEDALION

Iubesc tot ce este frumos,
Iubesc suferința căci este frumoasă.
Și ea mă iubește căci îi sînt credincios
Și ea-mi este mie credincioasă.

Dacă n-aș pătimi, poate n-aș înțelege
Graiul florilor, strălucirea stelelor și șoaptele
iubiților morii
și nu ți-aș aduna în buchet ai suferinței roșii
trandafiri,
Pe care tu niciodată la sîn n-o să-i porți.

CANTATE

O, forest cool...
(Oscar Wilde)

E întunericul cumplit, nici n-ar încapa întuneric
mai mult.
Unde-i luna ? a fugit cu vreun amant, cu-o stea ?
Și graiul nopții, un grai ciudat de plîns, îl ascult.
Și mă ghidase : cine se gîndește la noaptea mea ?

Toate dorm amorțite de-a zilei povară grea,
Și oamenii acum, cum îi simt dormind : sînt buni.
O, cit de fericit aș fi să văd de pe cer căzînd
o stea,
întunecimea să nu toarcă tot mai negre cununi.

Un zgomot... Poate în mormînt un nou mort
Nu s-a obișnuit să doarmă singur în pămînt.
Ori poate inima mea, pe care grea de chinuri
o port,
Ar vrea să spună un cuvînt.

CINTEC

îngeri să te dezmierde, soare să te bată,
Mătasa să te șteargă.
Să fie a ta lumea largă.
Și-un sfînt să-ți fie tată.

5 Noaptea să-ți fie ochii și piatra să știi s-o
deochi,
Mielul mina să ți-o sărute.
Să-ți vorbească florile mute.

10 Să înflorească tot ce ții în mînă,
Cînd te-or vedea copiii, în genunchi să cadă,
Și orbii să te vadă.

Să fii a tuturor și a nimănuia să fii,
Să fii blestem și să fii rugăciune și să trăiești
în veci.
Și trandafir sălbatec să fii, ce pe sufletul meu
trist te pleci.

CINTEC

Miroase a nuci oriunde te duci.
Stau corbii pe cruci,
Pe morminte.

Nu crede razei de soare :
Te minte.
E mort sufletu-n floare.
Ca doru-n cuvinte.

Cad foile, uitate de ploile
Noptilor de strajă.
Și se întorc din munți oile.

Nu se întoarce soarele, al doile
Aducător de vrajă ?

Pădurile haună, ca mari cavouri
In care nu se împacă morții,
Vântul încearcă zăvorul porții.
Ori poate eu încerc norocul sorții.

Tremură luciul apei parcă străpuns
De săgețile luminii stinse...
— Stelele pe cer aprinse
Sfinții cu aur le-au uns.

TOAMNA

Se apropie toamna, aducătoare de vânturi,
Aducătoare de foi moarte și palidă lună,
In codru apele bătrîne sună,
Și se aud de departe cîntece-frînturi...

Pornesc Tinereta și Bătrînetă îmbrățișate tare.
Și umezeală și boală și rugină în urmă-le rămîne.
Pe poteca pădurii, se duce singur un cîne,
Unde se duce oare ?...

10 Deznădăjduită își scutură podoaba natura
Și păsările se duc în lumea mai caldă.
Lacrămile mele fierbinți ochii mi-i scaldă,
Și plînsul înecat îmi învinețește gura.

15 Toamna mi-a răpit iar cîntecele toate,
Și cu argint îmi vopsește părul,
Își întinde fructele roșii mărul.

CINTEC

Am fost azi noapte-n pădure,
Și-am cules cu-o zîină mure.

I-am spus cîntecele mele,
Și zîina mi-a dat multe stele.

5 Iar cînd m-am trezit în zori,
Au veștejit inimi și flori.

BUDHA

Pe soclul marmurei cernite, privește Budha
maiestos,
Pagodele se scaldă-n aur — și fișii drapel
multe.
Poporul se închină leneș, căci rugăciunea
o s-asculte
Eternii zei cu ochi de onyx, în miini cu sceptru
de-abanos.

Urezul își trimite plînsul și țipă lung cocori
bătrîni
Și surle, tobe sună-n vale — sub baldachin dorm
mandarini :
Pe elefantul alb, Prințesa, îmbrățișează maci
și crini,
Și Prințul o urmează-n taină cu slugi, cu
lăutari și cîni.

10 Braminii își ridică brațul — poporul se închină mut,
Și Budha rîde-n zare-albastră, coroana-i
strălucește oare ?
Cîntarea tace. Parfumul păcii se-nalță
cu o tristă floare.
A veșniciei poartă neagră în infinit s-a desfăcut.

Izvorul vieții de departe țîșnește-n sînge
și în lapte,
Și negre suflete coboară în gânduri negre
peste mare.
Și Budha-n marmură cernită înmărmurește
'tot mai tare,
Și mii de ochi zvicnesc în lacrimi, pătînd cu-argint
frumoasa noapte.

CAD...

Cad frunzele și sufletele cad, e toamnă hidoasă.
Miroase a stîrv, a putred, a oasă.
— Femeia mea cămașă de moarte îmi coasă.

Sînge murdar a căzut pe văi, pe dealuri,
pe munte,
Și arborii au îmbătrînit, căci sînt albi de brumă.
— Nu mai pot trece prin înflorită punte !

Vîntul îmi scutură porțița, intră cineva
cu scrisoare,
— Cine mi-a trimis-o, din cer ori de pe
pămînt ?
Și cum o citesc, simt că pasărea sufletului
meu moare,
10 Cad frunzele și-a amorțit focul în soare.

COPILULUI MEU

Copilul meu cu bucle blonde,
Cu ochii moșteniți din mine,
Ce faci acum ?
Se joacă cineva cu tine ?
Sărută-ți degetele fine ?
Cînd treci pe liniștitu-ți drum ?

... Nu alunga cu pietre păsări,
Și lasă fluturii în pace,
Culege flori.
îmbrățișează mieii stîinii
Și dă-le din căldura pîinii,
Să nu-i lovești, orice ți-ar face !

Culege flori și te-ncunună
Cu trandafiri.
Și bradului zi-i „ziuă bună”,
Trimite dorul tău în lună
Cînd seara la ferești te miri !

Părăul fie-ți frate dulce,
Și valul lui
Cu plînsul mamei să te culce,
Trezește-te cînd codrul sună
De clopotele vîntului !

25 Vei crește și tu ca o floare...
Te-or bate lacrimi și iubiri,
Pe drumul tău udat cu soare
Stă pîndă-ntunecimea mare,
— îmbrățișează trandafiri !

30 Și roagă mama să-ți cetească
Răvașul ce-ți aduce-un corb.
— Copilul meu, cu ochi albaștri,
Să nu-ți uiți că privești la aștri
Ca și tu să fii mort și orb.

FEMEIA

Femeia ce-a iubit odată,
Nu mai iubește niciodată,
Nu mai iubește niciodată.

Asemeni florii veștejește,
Femeia care te iubește,
Femeia care te iubește.

Parfumul ei ca floarea trece,
Și inima se face rece,
Și inima se face rece.

Ca floarea e femeia bună,
Ferește-o, albă, de furtună,
Ferește-o, albă, de furtună.

La sînul tău femeia moare,
Căci și femeia este floare,
Căci și femeia este floare.

Femeia las-o neiubită,
Atunci trăiește fericită,
Atunci trăiește fericită.

IOSIF

Chelnărul bătrîn ce purta pe tavă
Dulcele absint,
A pornit pe o navă de argint.

Și s-a dus departe,
E pe stele călător,
E poate în Marte.

Picură-mi din ceruri
Veșnicul absint !
Picură-mi din stele
10 Minunat argint !

Și privesc în noapte, așteptînd să vii.
Chelnăre bătrîne, nu mai poți servi ?

NINGE

Ninge liniștit, cum de veacuri a nins...
Cad fulgii de zăpadă, suflete mici și trecătoare,
Păsări albe taie cerul cu albastru stins,
În pădure, zîna din poveste moare.

Vîntul cîntă cum de veacuri a cîntat;
Se clădesc din diamantele ghiieții, palate.
Rîul tace ca un musafir întirziat,
Inima pămîntului rănită tace.

10 Seara își trimite fetele s-adune nori,
Și s-arunce-ntunecimea-n munți și vale ;
Sufletele negre au pornit cu negre flori,
Să oprească toate zîmbetele-n cale.

LA HANUL TINEREȚII

A trecut balul și tu, chefliule, te trezește...
Alții vin la rînd, tu pleacă și plătește,
Nu vezi că noaptea crește ?

Chelnării murmură : ai băut prea mult vin,
Și ai crezut că trezirile nu vin,
Nu vezi diavolul cum de ris se tăvăleşte ?

Mese noi, vin bun, dragoste... alții vin la rînd,
Pleacă, doar pentru alții sint locurile toate,
Și tremurînd,
10 Te vei trezi în șanț aruncat poate.

Și-n jurul tău se vor aduna copii și fete,
Și vor rîde cu hohot, chefliule, de tine,
Ce musafir nebun, a vrut de veșnicie să se îmbete,
Și s-a trezit în noapte singur.

15 Și vei vedea cum alții vin în locul tău,
Cum vor cînta îmbrățișînd femeie.
Tu vei căuta scrișnind din dinți, a cavoului cheie.

- Primăvara domnișoarei bătrîne o simt în mine.
 Ce tristă-i floarea ce nu cunoaște albine !
 Ce tristă-i gura pe care n-o umezește sărutare,
 Ce slab e brațul, ce nu s-a întărit de îmbrățișare !
 5 Primăvara, ce singură în odaie se zbate,
 Inima ce nici o patimă nu bate,
 Ochii cari nu rid și pe nimeni nu așteaptă.
 Domnișoara bătrînă, ce stă la fereastră,
 Și udă cu lacrimi viorelele din glastră.
 10 Blestemul pe umerii ei se așează.
 Domnișoara bătrînă coasă și visează.
 În oglindă caută făt-frumosul și se vede numai
 pe sine,
 Floare ce ofilește fără albine,
 își mușcă perna, chemînd un diavol fierbinte,
 15. Și uită de toate și-și aduce de toate aminte :
 Toți se iubesc, toți așteaptă, toți își au dorul
 în viață.
 Numai felinarul stă singur și se mistuie în ceață,
 înfloresc flori, cîntă privighetori, curg riuri
 în desfrîuri,
 Numai pe ea nu o cere nimeni și nimeni n-o îndeamnă,
 20 Nici n-o mințește, nici n-o petrece cu gînduri
 ușoare...
 Ce-ar căuta albina în veșteda floare ?

- Șapte luminări au aprins la far.
 Și n-a sosit din vifor pescarul.
 Baună marea, cerneala ei stropește casele albe.
 Și pești zdrobiți în bucăți se lipesc de stînci.
 Femeia lui Naarip,
 Cu părul despletit, cu mîinile blestemate,
 Zbiară răgușită-n noapte : „Maică Precistă,
 lasă-1 acasă.
 Dacă e în cer, aruncă-1 din cer,
 Căci locul lui e lîngă vislă."
 10 Bătrînii pescari tremură de mare și de nebunia
 femeii,
 Tinerele odrasle cu mîinile apără flăcările
 luminărilor
 Ce arid sub icoana lui Dumnezeu.
 Șuieră ploaia ca plumbul ciuruit,
 Mortii rid în pămînt și se cutremură pămîntul,
 15 Valurile poartă suflete albe ieșite din fundul
 mării,
 Se frîng catarguri, odgonul crapă, miroase
 a pucioasă.
 Femeia lui Naarip nu mai sfîrșește ;
 Aruncă pietre grele în apă : anii ei.
 își smulge de pe sin crucea : copilul ei.
 20 își scuipe singele : dragostea ei.

DIN VERSURILE TRISTE : ANNIE

Contesa ședea pe un scaun de argint. Ochii ei
erau albaștri.

Am băut șampanie multă.

Contesa a vrut să plîngă.

A poruncit lăutarilor să cînte vesel, căci veselia
lăutelor stoarce lacrămi.

5 Și la masa de aur au cîntat țigani negri, din
lăute roșii.

Strunele străluceau în soare, căci lacrămi tremurau
pe ele, ori zîmbet.

Și merele coapte din grădină răsufiau ; parcul
verde... crinii albi...

Și am băut șampanie vreo zece pahare ; și lăutele
au început să cînte.

Contesa ofta și eu am cîntat :

10 — Sînt feciorul popii de la Cluj, mama mea
foarte bătrînă.

Biserica de lemn — pîinea amară.

Brazda nu fuge 'după plug — doinele triste,
căci fetele vin grele acasă,

Și în curtea noastră plîng șapte dureri.

Dureri cresc în nukul bătrîn și el ne vorbește
de Iancu,

15 Durere curge din izvor —

Dureri cresc din flori și în munți dureri
se ridică,

Căci durerea a făcut morți pe morții noștri.

Sînt feciorul popii de la Cluj — tata s-a dus
cu furtuna,
Mai departe s-a dus decît moartea.
In biserica de lemn cîntă bătrîne, căci nu crește
grîul tînăr,
Și în urma plugului cad mereu plugarii.
Pe unul îl oprește boala, pe altul femeile rele,
pe altul orașul,
Și-n brazdă licăresc lacrămile mele.
Oh, durerile, durerile, Contesă, mă omoară.
Căci sînt feciorul... popiii... de la... Cluj...
Contesă, Contesă, a'desea mă muștră ochii tăi,
Căci sînt atît de frumoși cum hîzi numai
plugarii pot fi.
Adesea, cînd vād mătasa hainelor tale roșii,
Mi-aduc aminte cît de palidă e mama.
Contesă, Contesă, adesea cînd vă îmbrățișez
în delir,
Mi-aduc aminte de acei pe care îi resping
suliți...
Adesea, cînd curge șampania rîu pe masa ta,
Mi-aduc aminte de acei ce nu mai au lacrimi.

Contesa ședea pe un scaun de argint. Ochii ei
erau albaștri.
Insera... începu să numere stelele.
Stelele frumoase.
Și lăutele cîntau, cîntau
Și un ultim adio venise din soare,
Căzuse pe strune,
Fugi prin sufletul meu, ca o verigă gonită
într-un cavou,
Oh, și m-a ars raza muritoare de soare.
Oh, raza aceea m-a chemat înapoi...
La mamă... In ogradă... Sub nucul bătrîn...
Acolo este o bancă... Mai trăiește Anieuța ?

Și Contesa număra stelele : două, trei, zece..

Mai latră după corbi dulăul ? Spune, roză,
ce faceți voi acasă,
45 Mă mai cunoașteți și mă mai iubiți ?
Se-ntinde seara hora-n jurul casei noastre ?
Mai cîntă fetele cînd moare-o fată mare ?
Mai sînt copii ce-azvirl' flori roșii după
necunoscuți ?
Contesa porunci să cînte lăutele mai tare.
Contesa înțelese că în mine s-a trezit cuvîntul
Ce-a adormit în sufletu-mi ucis.

Contesa înțelese că-n mine vrea să ridă mama
Cum numai mama știe să ridă cînd sînt singur.
Contesa înțelese că în mine și-au trimis
chemarea florile,
Pădurile și stîncile și morile,
Și fetele cu flori de busuioc, moșnegii cu toiag
de nuntă,
Și soarele ce m-a trezit și m-adormise de atîtea ori

Contesa porunci lăutarilor. Și lăutele au început
să țipe,
Căci strunele lor se luptau cu sufletu-mi.
Și am rămas învins.
S-a inserat în parc.

Doar scaunul de-argint mai lumina...
Contesa... Contesa... Lăutele... Lăutele...

UNDE SE DUC ?

Unde se duc morții, unde se duc ?
In o altă lume, în care întunerecul este soare,
In care nu împietrește piatra, nu înflorește floare,
Și toate sînt pentru că nu sînt,
Morții unde se duc ?

Pămîntul îi leagă, se fac praf și cenușă,
Și poate nu ajung pînă la tainica ușă
Ce închide izvorul luminii și împărăția de stele ?...
Unde se vor duce cîntecele și durerile mele.
Ce, trecătoare, în mine le port,
Unde mă voi duce de voi fi mort ?

De voi fi mort, simt unde mă voi duce,
Voi zbura din pămînt, de sub cruce,
Un zîmbet voi fi pe buze de copil,
Voi fi poate o inserare de April,
Voi fi o frunză... ori voi crește ca un munte,
Voi fi un val de mare, ori brazdă pe-o asudată frunte,
Voi fi un cîntec ce voi amorți pe strune,
Ori voi fi cddru ce plînsul își spune,
Ori poate nu voi mai fi nici moarte, nici viață,
Numai deasă și neînțeleasă ceață
In care va porni copilul meu să-mi caute amintirea...

Unde se duc morții să nu ajungă nicăirea ?

PARCUL

Parcul îmi era prieten, cunoșteam
Toate cărările lui ;
Se cutremurau brazii cînd visam
Și zorile de-atîtea ori m-au găsit în geam,
Fără urma somnului.

Toate florile din parc m-au iubit
Și fiecare, ca o femeie înflorită mi se oferea,
Florile cunosc pe-acel ce mult a pățimit...

Fiecare frunză, fir de iarbă, cîntecele mi le
cunoștea,

10 Chiar și vîntul să-mi asculte cîntul,
Din grăbitu-i drum înainte-mi se oprea.

Totuși am avut în parc și eu dușmani.
Și furnici cu treburi mari,
Cu inimi mici,
15 Mult s-au supărat pe mine,
Căci adesea stam visînd în calea lor...
O, iertați-mă, furnicilor !...

SCRISOAREA MARIANNEI...

Am primit scrisoarea-ți bună
Și, închis în plicul ei,
Mi-ai trimis parfum de tei,

O, Paris,
Ești numai vis,
Adormit, un glas de lună
A adus plicul închis...

10 Reapare viața noastră
Dispărută sub perdea,
Cerul stă deasupra mea.

Bulevardele uitate
Reapar iluminate
De-a trecutului lumină.

15 Poate-un glas de mandolină
Și acum stă sub balcon.
Poate a rămas în uliți
Tinerețea noastră bună
Ca un glas de gramofon.
Poate e aceeași lună
20 Ce sărută piatra rece
A lui I. H. Mae-Mahon...

25 In tavernele de noapte
Carmencita ne așteaptă
Și, frumoasă și deșteaptă,
Ne oferă mere coapte...

Joseph Lindreaux e tot chelner
Și-i e tot mai verde fracul,
Pe Pierre nu-l duce dracul
Cînd ascunde-n pernă acul...
Tot aceleași fete triste
Sînt în Cafeneaua Mică
Și același as de pică
Stă în mina doamnei Nora,
Cînd așteaptă-n lacrimi sora .

Concierge-ul e tot Orbul ?
Și Japonia e-acasă ?
Tot mai ai narciși pe masă ?
Ai uitat pe Poe, cu Corbul ?

A fugit un veac înainte,
Anii mei cu dînsul fug.
Și ca Huss sînt azi pe rug
Pus, pentru păcate sfinte...
Pe obraji mor trandafirii,
Vremea brazda ei o ară,
Nu se-ntoarce rostul firii,
Iarna nu e primăvară,
Zîmbetul dispare-n noapte,
Cum a dispărut odată
...Citta cu merele-i coapte.
Vîntul a^ncept să bată.
Bate cineva la poartă :
Loviturile-i sînt dese.
Poate e femeia moartă
Și vrea sufletul să-mi țese.
Clocotesc păduri afară,
Vînturi urlă-n horn și-n turlă,
Nu mai vine primăvara,
Și afară lupii urlă.

60 Ce faci tu pe vremea asta,
In ai cui ochi tu te miri ?
Mîinile-ți sint trandafiri,

Cine bea mirosul lor ?
Eu în plîns de fluier mor
Și-mi așterne-n noapte vîntul
Sufletul țesut în nor.

Cînd e prea curată lună,
Sufletu-mi la ușa-ți sună
Ca un palid călător..
Mariannă... Mariannă...

VERSURI

(După Edgâr van Lester)

I

Afară viscolește și-un diavol plînge-n horn.
Eu în paharul chinurilor, din singele meu torn.
Beți voi, ce sînteți mari și tari, voi, fericiți
și sănătoși,
Eu tac și sufăr în lumea celor zgomotoși.

5 In cap mi se-adună vedenii din trecut...
O, totdeauna am fost slab și totdeauna am fost mut.
Femei, arginți, beții și pofte, pe mine nu m-au
așteptat —
Ca un sfînt de piatră la poart-am stat.

10 Afară viscolește... Ninge, ninge, o cît de mult !
Și, vîntule, cu-atîta poftă te ascult.
O, bate-n loc de mine la ticăloasele ferești,
Tu frîngi catarguri, tu nu taci, tu nu cerșești.

15 In tine glasul celor morți în chinuri, s-a adunat.
Și te vor asculta acei ce niciodată nu m-au ascultat.
Răzbună-mă... O, scutură-le lung, fereastra lor,
Să se treașcă speriați, rîzînd că o să mor...

II

Poate mîine dimineață
Va fi ceață
Pe un drum necunoscut.

Tu, frumoasă viață,
Mă vei părăsi,
Alt ortac îți vei găsi.

Voi porni la drum...
Ceață, ceață...
Trupu-mi fum și scrum

De departe, soare.
Și miros de floare.
Te-oi simți acum ?...

BALADA ARDELEANA

„La noapte ne vor ataca urșii”. Cu groaza
în ochi
Ne spunea Mitru.
în vârful Muntelui, aproape de Dumnezeu,
Simțind mirosul parcă al stelelor,
5 închiși într-o colibă, am venit din Cluj,
Ca să ne vindecăm plămîinii ciuruți de război,
Să ne mirăm în calicea florilor albastre de munte,
Să ne adîncim privirea fierbinte în apa de izvor
rece
(în care nu și-au spălat niciodată femeile piciorul).
i° Și în căsuța de lemn, nu eram
Decît noi trei : eu, prietenul și Mitru.
Noi, seladoni, cari ne-am uitat geamantanul
în Paris,
Ori poate tinerețele noastre...
El, Mitru, prost și bun, frumos ca un cireș,
15 Zdravăn ca un atlet de piatră, ce ne torturează
Conștiința anilor noștri de studenți,
Adînciți în fundul coridoarelor umede...
Și Mitru își făcea cruce.
20 Simți mirosul de vifor, trăznetul începu să scrie
Cu litere de foc povestea nemuririi.
Păsările mari se ascundeau sub ramurile fagilor
moșnegi,
Fugea lumea furnicilor, a fluturilor, a șoarecilor
și a tuturor celor mici,

Cerul era sur, murdar de nori,
 Și coliba tremura ca o femeie bătrână,
 25 La ferești se adunau stropii de ploaie...
 „Evoe Bacchus... Rue de Grenelle.
 Armând Colin... Rachilde... Teatrul
 din Louvain.
 Frumoasa Jeanette...
 Parisul! Parisul !!!”
 30 Și prietenul meu îmi strîngea mîinile și declama
 neliniștit :
 „Am venit în munți, căci ne-a blestemat
 războiul,
 Cerșim aurul dimineții, seva fragilor,
 dulceața apei,
 Am cerșit ani mulți, sănătoși și buni,
 Și poate la noapte ni se va răsturna teoria
 35 De-a fi elevi ai lui Rousseau : *retour aux*
forets !...
 Browning-ul ? Nu ne apără împotriva
 Furtunii și împotriva uriașelor măsele de urs,
 Ce se vor străpezi de oasele noastre...”
 Și Mitru își făcu neconținut cruce,
 40 Numără norii, ori poate număra clipele,
 În ochii lui apăru zîmbetul fricii, ca pe buzele
 Mamei ce naște un monstru :
 „Ne vor ataca urșii ! O, domnișori,
 Ne vor ataca urșii”.
 45 O, ce chin îmbrătoșarea lor.
 (Nu a Laurei lui Petrarea,
 Șoptea prietenul).
 Și i se întunecau viorelele din ochi,
 Pe buze i se albi spuma.

50 Prost și puternic, Mitru
 Se înmuia de plînsul ascuns.
 Trăznetul culca la pămînt fagi și brazi,
 Tunul ceresc durduia (Sfîntul Petru este tunar...),
 Biciul vîntului începu să are dire de plîns.
 55 Și în vîrful muntelui,
 Noi, doi, botezați de Rousseau și de Eau de
 Cologne-ul doamnei de Stael,
 Strîngeam mîinile bunului și prostului Mitru.
 Am fost și noi treimea îngrozirii :
 60 „Ne vor ataca la noapte urșii,
 Și cu trupul nostru își vor toci ghearele,
 Vor suga din craniul nostru creierul,
 Ne vor bea ochii și părul nostru
 (Pe care l-a mîngîiat Madame la Comtesse
 de Segur)
 Se va ciufuli în botul urșilor”.
 65 Glontecele războiului ne-a ridicat la munte,
 Și ne va cobori falca ursului în pămînt.
 — Mitrule, Mitrule,
 Cu săcuri, ori cu rugăciuni să ne apărăm.
 70 Să nu ne dăm viața scumpă !
 Să nu ne dăm viața !
 În zorii zilei ne-am trezit
 Viforul de astă-noapte a dispărut ca un vis.
 Mitru a început să doinească,
 75 Era frumos și tare și bun și prost,
 Ca un om de prăsilă.
 Eu am început să citesc o carte de Voltaire,
 Iar prietenul meu își scoase din buzunări oglinda
 Și se privi lung.
 80 Cu batista își șterse gura, pe oare străluceau, roșii,
 stropi de sînge, mărgăritare T.B.C.
 — Războiul... Dați-ne tinerețele !
 — Urșii... Urșii... Urșii !...

VÎNTURILE NOPTII...

Vînturile nopții scutură afară
Arborii tăcerii.
O, încete plînsul ! Sufletele doarmă !...

Nu mai vine zarea, tot mai noapte-i noaptea,
Mă cufund în lacrimi,
Unde-i mîna albă care să mă scape ?

E miros de moarte, nimeni nu răspunde,
Nu e om pe lume...
A pornit furtuna pe-nverzite ape.

10 Sufletu-mi de spaimă în bucăți se sfarmă,
Unde-i Ceriul, unde ?
A-nceput blestemul groapa să mi-o sape.

De ce nu-mi răspunde ?...

15 Vînturile nopții scutură afară
Fără încetare.
Unde-i alba mînă, să mă scape, să mă scape ?

Nu este scăpare.
Soare nu răsare.
Bezna-i tot mai mare.

20 Și în zorii zilei, mă trezesc cu groază :
Am murit azi noapte...
M-am trezit în soare, rătăcit din umbră.

25 Am rămas pe buze-ți, alba mea femeie,
Am rămas în șoapte.
Să mă porți la sînu-ți ca pe-o sfîntă cheie.

CĂTRE IDEAL

Să nu vă supărați : e un adagio de toamnă,
Cum sînt cîntările copiilor orfani pe ulițele
italiene,

Cînd trece-un automobil.
În blănuri, încălzit de termofor, e poate sufletul
celor bogați,

5 În străluciri de briliante, ochii stinși ai unchilor
americani.

Să nu vă supărați, că stăm de vorbă,
Voi cetitori și eu ce spun cuvinte grele,
Pietre aruncate în abis,
Strigătele celor uciși,

10 Blestemul mamelor înșelate ;
Nu pot să fiu prea blînd și dulce,
Ca o bomboană oferită de-o fecioară
După o menuetă, palidului student
Ce-și face primul pas al ghetelor de lac...

15 Să nu vă supărați.
M-am închis c-un mort în camera mea tristă,
C-un mort ce doarme în pămînt bătrîn
Și nu i-a rămas decît o amintire : o icoană.
O, cît a suferit și cît a tușit și s-a luptat,
20 Cu buze vinete de dureri, cu brațe slăbite de chin,
Cu fruntea brăzdată de-al gîndului minuscul plug.
Să nu vă supărați,
Că nu vă spun povești de lacuri și prințese,
De lebede, de sclavi, de tronuri de mătasă,

De baluri surde, de risete și țipete de violine
Pe care cîntă arcușul fericiților nuntași,
E un adagio de toamnă,
E mîngîierea de-a mă umili cu plîns,
E dorul de-a-mi ingenunchea trufia
Strămoșilor țesuți din umbră.

O, a murit un frate, singurul pe care l-am avut,
O jumătate a dragostei părinților moșnegi,
S-a dus chemat de stele și de sfinți,
De adierea cipresului bizar,
Ce-și leagănă ramura în vîntul nopții negre,
Ca dimineața s-o boteze cu-al soarelui sînge.

Să nu vă supărați :
Vă spun un necrolog pe care mi l-au scris
Ale veșniciei mini tirane,
Ce frîng catarguri, năruiesc turnuri, răstoarnă munți,
Ridică apele în lună, ca să sădească viorele ;
C-un mort eu stau închis în casă,
A fost un frate bun ca pinea, cuminte ca o carte,
Cheltuitor de lacrimi multe pe perna asudată,
Și nimeni poate n-a știut că-i chinuit
Copil al lui Hristos, a cărui mamă a fost Preacurată,
Și care este mama noastră a tuturor...

Să nu vă supărați,
Că-n loc să vă spun de iubiri și cîntec,
De flori, de cerbi, de primăveri și plimbări în
călească,

Vă vorbesc cu cea mai obositoare oboseală : patima,
Amintirea unui mort, oare în viață,
Era al bolii frate și-al gîndurilor tovarăș,
Și niciodată n-a știut zîmbi
Ridicînd în slavă buchet de trandafiri
Miresei care i-a sosit din depărtare,
Aducîndu-i zodii norocoase în sînu-i alb,
În păru-i blond,
În dinții de mărgele.
Mi-a murit un frate, singurul între atîția frați,
Care se duc pe calea eternelor tăceri.

A pornit.
Simt că a pornit sufletu-i uruind,

Ca un car împovărat de inimi grele,
A pornit la judecata de apoi,
Se înclină la soare,
Se recomandă Celui-de-Sus,
Dueînd înapoi moștenirea lui : un creier
In care au fost atâtea voințe mari,
Incercuind lumile cu gândul lui,
Apropiind soarele de izvor, taina de plins, noaptea
de dimineată,
Mila pentru săraci, ura pentru cei răi, dragostea
pentru orfani,
S-a dus înapoi de unde a venit : în viață,
Strălucindu-și neființa în crepuscul,
Și mii de flori îl salută, mii de ciocîrlii îl cîntă,
Toți morții învie ca să-1 întîmpine mort,
Toate porțile de argint i se deschid,
Și pătrunde pretutindeni luminos.
Căci pentru mine n-a rămas decît ca o șoaptă sărutată
Pe-un veșted crin...

NOAPTEA FANTASTICA

A adormit copilul,
închid cu cheia nopții ușa,
Să nu mai intre nici o vorbă
Din lumea care mai trăiește.
5 Dormi tu, copile, și visează
A soarelui beteală de aur
Ce-mbracă mielul și păstorul
Pe veșnicia văii albastre.
Visează fragi mai dulci ca viața
10 Și ochii căprioarei blinde
Și cozonac și torturi mari,
Soldați de-alamă, indieni,
Castele mici
Cu lebede și mauri.
15 Ținînd în curte un păun,
Visează porumbel ce mîncă
Din mîna ta miezul de pine,
Visează-un prietenos cîne,
Visează că ești copil încă,
20 Ce nu ți-ai lovit capul
De-a morții stîncă.
Visează pe Arghir și Elena,
Visează cetățeanul din Atena
Ce-mparte portocale și meidalii
25 Sclavilor săi.
Visează ochii mei,
Gura mea, caldă de vinul iubirii,
Visează pe mama, căci niciodată
N-ai văzut-o

30 Cît de bătrînă și frumoasă era.
A adormit copilul.

Și am intrat pe ușa nopții
În roșul nost' salon,
Pereții roșii poate de sîngele
35 Vărsat de strămoșii strînși în icoane
În cadre de bronz.
Strămoșii mei : jăfuitori de viață,
O, cît de mulți și cît de tari.
Cu coifuri și cu lance,
40 înarmurați — ca Sfîntul Gheorghe,
Salonul roșu.

Aci-și jura popa Vladimir
Credința albei jupîne din Balom.
Cînd arse Hațegul și Dumbraul
45 De flacăra voivodească.
Aci și-a băut vinul amar
Vornicul Isac, bătut de turci.
Și turcul aci i-a cerut femeia
Ca glonte să-i zboare-n piept.
50 Aci își plimba în insomnie
Viața de noapte pristavul Isac,
Cititor 'de *Ars aurea* lui Ptolomeu
Și al lui Ulrich von Hutten ortac,
Humanistul valah, surghiunit de Rakoczi
55 Ca să măture curtea domnească
Și tras apoi pe furci,
Ca o barză friptă.
Salonul roșu — bătrînul salon,
Cu oglinzi din trecut și cu perdele de umbre,
60 Cu statui învăluite în taină,
Cu scaune pe care trecutul a șezut,
Cu canapele, pe care dormea frumoasa
Matronă din Roșesc.
Cea căreia i-au adus evrei mătăsă de Venezia
65 Și parfum de vioarele din Macedonia ;
Salonul roșu cu cărți vechi,
Cu scrin din tinichea și pistoale

In care doarme legenda ucigașilor,
Cu masa de marmură
70 Pe care și-a scris răvașul
Alexandru Isac înainte de-a fi spînzurat.
Salonul roșu —
Bătrînul azil al sufletelor vagabonde,
Care roiesc, ca fluturi, împrejurul lumînării,
75 Luminare, ce arde în sfeșnicul adus
Din temnița turcească din Stambul.
Salonul roșu —
Și mă cufund într-un scaun
Și chem în mine duhul strămoșesc,
80 Sabie s-o apuc, pistol să încarc,
Cărți să citesc, femeie să seduc,
Să făptuiesc ori să fiu bun,
Să fiu blestem pe sate ori binecuvântare
In calea peregrinilor atacați de hoți.
85 Duhul strămoșesc,
O, ce-ar face din mine,
Să-l simt în mine să-mi pornească
Sîngele la luptă ori la supunere,
90 Să-^ni aprindă focul îmbogățirii în ochi,
Să-mi îndulcească buzele de cîntec spaniol,
Să-mi îndemne degetele să caute
In scrin, ori să mîngîie bucle de față.
Să mă facă generos
Ori crud, ca un spadasin,
95 Laș ori curajos,
Bătrîn ori tînăr,
Munte de sănătate, ori vierme ce se tirăște,

Duhul strămoșesc
In salonul rosu.

100 Și adormit, cu lacrimi în ochi,
Dimineața și copilul intră ;
In salonul roșu a intrat
Viața.

Deschideți obloanele
Să iasă stafiile.
Să zboare pasărea morții
Ce toată noaptea mi-a cântat !

Minutele tale, minutele tale,
Copilașul meu sfânt,
Mă cuprind în lumea lor eternă,
Zîmbetul tău deschide poarta ceriului
Și intră, de noapte chinuitul tău tată.
Să rîdă cu tine, moștenirea stelelor.

CÎNTECE DE TOAMNA

Cîți nu te-au cântat, cîți nu te-au iubit,
Tu, veșnică vestejire !
Și atîtea cu tine-au vestejit !

5 Aducătoare de ceață și vînturi, de ploi și de jale,
Toamnă, ești tristă doamnă,
Ce te plimbi pe-a veșniciei cale.

Duci cîntecul și floarea și aduci plînsul pădurii,
Ești blestemul urii,
Culoarea ți-o scrii pe buzele murei.

10 Aducătoare de tristeță și-ndemn de-a ne închide
în casă,
Ești stafia ce stă la masă,
Ești zîmbetul de suferință al gurii.

15 Cîți nu te-au cântat, cîți nu au murit
Cu tine !
Toamnă, fii bună cu mine.

VOI, MORȚILOR, CARE AȚI MURIT.

Voi, morților, care ați murit,
Spuneți, cum ați murit ?
Ați fost fericiți când v-a sărutat
Pe buze veșnicia ?
Vi s-a deschis soarele, ca să pătrundă
Cu toate chinurile voastre ?
Ori v-a înrădăcinat pământul
Cu îmbrățișare de fier ?
10 Ați auzit cîntînd slava, și miros de floare
V-a acoperit privirea smulsă din lume ?
V-a chemat în adînc, în abis, un glas străin,
Dulce ?
O, cum este moartea, bună ori rea,
Durere ori plăcere ?
15 Chiot ori tăcere ?
Șuier de vînturi de mare, ori zîmbet de mare,
V-ați ridicat, ori v-ați cufundat ?
Cum a fost moartea voastră ?

Bat la mormîntul vostru cu plînsul meu !
20 Il auziți ? De ce nu-mi răspundeți ?
Incurajați-ne pe cei ce tremurăm și așteptăm
Și nu știm ce ne așteaptă.
Nu știu, nu știu, nu știu nimic.
Voi toate le știți și tot nu ne spuneți.
25 Zbier răgușit : cum ați murit ?
De ce-ați murit ? De ce murim ?
Mamă, tu care m-ai iubit, căci din iubire m-ai
născut,

De ce nu-mi răspunzi ? Tu, care aveai atîtea
cuvinte
30 Pentru copilul iubit, cum ai murit ?
Unde te-ai dus, căci în pămînt nu te-ai oprit,
Crești în floare, împietrești în piatră, ori te-ai
țesut în vînt,
In stele strălucești,
Ori ai innoptat în noapte,
35 In lacrimile unei căprioare ești,
Ori poate ca val spargi catarguri,
O flacără de foc te-ai făcut, ori te topești ca fulg
de zăpaldă,
Ori, poate ești chiar hirtia pe care fuge gîndul
condeiului meu ?...
Unde te-ai dus, cum ai murit ?
De ce nu răspundeți ?
40 Nu răspundeți...

Morților, voi mulți, mîinile voastre,
Fețele voastre triste,
Trupul vostru stins...
45 Unde plutiți, unde v-ați ascuns
De nu vă regăsesc ?

Și stelele se aprind. Și noaptea înfășoară lumea
chinuită.
Pe cărarea albă de razele de lună mă duc tăcut,
Și sună pașii mei veseli,
Gura-mi cîntă : trăiesc.
50 Trăiesc.
Morților, voi ați murit, eu trăiesc,
Mă așteaptă gură caldă de femeie,
Brațele femeii așteaptă.

Iubirea este cheia morții,
55 Și-ncere să deschid cu ea poarta veșniciei,
Să văd izvorul care curge neconținut.

NOAPTE DE IUNIE

- Fragi coapte ne-au servit la masă.
Și, către miezul nopții, vin.
În fumul de țigare, ascunse
Femeia capul ei frumos.
5. Abatele dormi pe scaun
Și-alături, în odăi, dansau.
Bărbatul a-nceput să joace
Cu cavalerul doamnei, cărți.
- 10 Ramasem singuri în odaie,
Femeie ea, și eu poet.
Femeia tânără ca focul
Și dulce ca un vis de iarbă.
Și fragile-ncepură vorba :
E miezul nopții și e vin
- 15 Pe buzele ce-așteaptă glasul,
Ori poate și-au ucis cuvântul.
- 20 Pe scaun doarme unchiul grav
Și numai horcăitul lui
E conștiința ce păzește.
Alături : dans și cărți de joc.
Încearcă și tu-al tău noroc.
- Și fragile...
- Femeia își deschise ochii

- 25 Ca să pornească noapte-aprinsă
Din sufletul adânc.
Și miinile lui gîtură
Un trandafir nevinovat.
Petalele cădeau pe capu-mi,
Parfumul ce îndeamnă sînul.
- 30 Și fragile.
- 35 Viață dulce, roșie și caldă,
Dulce și trecătoare,
Parfumată și frumoasă.
Clipele trecătoare — fragi dulci,
Sărutări — fragi dulci.
Fragile îndemneau...
- 40 Și luna își adormea strălucirea
Și vîntul porni afară să trezească zorile,
Vuiiau afară arborii,
Noaptea clocotea în mrejele infinitului.
- Fragile...
Și femeia mi-a strîns tare și lung mîna.
Și-a luat rămas bun de la noapte.
Și de la mine.
- 45 Și s-a trezit abatele.
Dansul alături a conținut.
Părechile înfierbîntate intrau la tisană.
Bărbatul și prietenii năvăliră
În salon cu pofta trecută a norocului

50. Și eu priveam tremurînd fragile,
Dulci... roșii fragile
Pe care le-am putut gusta.

Și Abatele le-a mîncat.

55. Femeia lumina albă în noapte,
Și de departe auzeam
Fluierînd trenul.

VOI FI SINCER...

Să fiu sincer și să cînt așa cum știu mai bine,
Nu voi cînta de lacuri, de lebede, de aur,
ci voi cînta de mine.
Sînt și eu om, cum sînt oamenii — dureri și
năzuințe și lacrimi port,
Și tremur cu voi, cînd mă gîndesc că și eu
voi fi rece și mort.

- 5 Am moștenit și eu păcate și brazdele mi-au
arat chinul pe frunte,
încremenesc și eu cînd arunc o piatră în abis,
înfiorată mi se ridică privirea la munte.
Mă trezesc adesea plîngînd din vis,
De cîte ori n-am visat îngerii în paradis !
- 10 M-a bătut și pe mine ploaia, cum ne bate
în viață pe toți,
Și florile mi-au fost surori și am blestemat
argintii.
M-a istovit și pe mine vremea și mi-a răgușit
glasul minții
Și îmi iubesc copilul cu-aceeași căldură, cum
mă iubiră părinții.
Sînt și eu verigă în lanțul, care în mîna
ceriului sună..
- 15 Simt bine : mă voiu întoarce în lună.
Voi, palide, dulci și tainice raze de lună,
Implețiți-mi pe frunte cunună.
Și, cimitirule, cu brazii tăi, șoptește-mi,
șoptește-mi : noapte bună !

VISURI

Te-am visat, copilărie, te-am visat, scumpă Mărie,
Visul mi-a clădit altarul, ce viaț-a dărîmat.
Mi-a cîntat din depărtare-n codru glas de ciocîrlie,
Apele venind din munte, ce frumos au murmurat !...

Ne duceam cu mîna-n mînă, eu satir și tu o zînă,
Mii de gînduri, rînduri-rînduri, pe șoptite ne-au urmat,
Părul tău avea mirosul unui măr purtat în mînă,
Și în ochii tăi albaștri, cerul serii s-a-nnecat...

10 Te-am visat, mireasă albă, albă cum este mireasa
Ce se duce-n lumea nopții să renască dorul mort.
Lumina ființa-ți caldă, floarea, bradul, fruntea, casa,
Și parcă părea zîmbetu-ți prea de tot greu ca să-l port.

15 O, Mărie, ciocîrlie, primăvară, tinerețe,
Tot ce-a fost mai scump în lume, totul iar a re-nviat,
Și au revenit în viață, paliidele-triste fețe,
Căroră, Mărio bună, tu viața le-ai fost dat...

20 Visul ziua îl destramă și Măria iar dispare.
Mă trezesc simțind în mine, cum aluneci tot mai mult.
Moartea bate-n poarta vieții tot mai tare, tot mai tare,
Cum am îndrăznit în noapte, graiul florii să-l ascult ?

OCHII TAI ALBAȘTRI

Ochii tăi albaștri
Anii cum i-au înnegrit.
Clipele dulci au murit.

Miinile tale albe
Străină piine altora taie,
Și ciocîrliile le-a învins o cucuvaie.

Părul, pe care l-am mîngîiat,
De amintiri grele, se albește.
Părul tău ca un gînd crește.

10 Unde te-ai dus ? Doar ai rămas...
Doar ceva s-a dus din tine :
Iubirea s-a dus, că n-a vrut să rămîie cu mine.

15 O, dacă am putea-o prinde
Ca pe-o pasăre vrăjită și călătoare,
Ne va mai cînta în zorile aprinse de soare ?

CALUL ALB

Calul alb, bătrîn și mare,
Aștepta să vii în gară.
— O, acele nopți de vară !..-

5 Ne ducea tăcut în noapte
De la gară pîn-acasă.
— Mama ta plîngea la masă.

Calul alb, bătrîn și mare,
Ne ducea tăcut povara.
— O, cum cunoscuse gara...

10 Cînd soseam din drum cu bine,
Calul necheza cuminte.
— Și tu nu aveai cuvinte.

15 Dacă nu soseam în gară,
Calul alb, bătrîn și mare,
Nu plîngea cu tine oare ?

ACVARIUM

În borcanul de cristal
Sînt pești de aur mici.
Nu-i dulce al mărilor val.
în jurul lor,
Stau statui, — șăgalnica pitici,
Și flori ce visează și mor.

Și sclavi ai borcanului : pești ;
E oceanul închis în borcan,
Și pasări aduc din Australia vești,
Sînt suflete ce nu găsesc liman.

15 Și peștii, sclavi ai borcanului de cristal,
își joacă sclavia de veci,
Și apa lor e fără val,
Și tu, cînd pe lîngă peștii tăi treci,
Umbletul tău cade
Pe trista închisoare de cristal,
Privirea ți se face-al apei val.

Și peștii de aur, roboți în borcan de cristal,
Nu mai sînt singuri.

CERȘETORI

Cerșetori — mamă și copii,
înaintea castelului, portarul cu mătura vrea
să-i alunge.

5 Mama palidă și zdrențele ei
Fac cîinii să mîriie.
Copiii flămînzi, toți copiii flămînzi din lume
Sînt ai mei.

Le-aș da șampania și pastetul
Ce-a rămas de la banchetul
De ieri.

10 Poate, Dumnezeu din cer
Mi-a spus să le dau tot ce cer.

Lacheul privește-n salon la palmieri :
I-a stropit cu șampanie banchetul de ieri.

15 Și copiii flămînzi și femeia la poartă,
În castel nu au intrare.
Ce-ar spune Conteșii și Milionarii
Să-i poftesc la gustare ?

— Portarule, nu da cu mătura,
Căci prea mulți i-au bătut.
20 De zdrențele lor ți-e rușine ?

Cerșetorii din fața porții să vie cu mine.

Mamei îi voi da blană,
Și-n loc de lacrimi, cu parfum va fi udată.

25 De ceea ce se va-ntîmpla în castel
Vor sta toți servitorii cu gura căscată.

SIRENA FABRICII

Sirena fabricii mă trezește-n zori.
Și pornesc roțile și oamenii se duc la muncă,
Vin fete, flăcăi din înflorită luncă,
Să se întoarcă seara, ca veștede flori.

- 5 Sufletul satului în fabrică se cufundă,
Sirena fabricii sună, tot sună.
In salonul castelului, servitorii,
De sub mese, pe musafiri îi adună.

- 10 Inima mea tace și binecrescuta mea gură
Uită, la toate acestea, ceva să spună.

Sirena fabricii răgușită sună...

MIKLOȘ

Grădinarul era voinic bărbat
Cu pălărie mexicană,
Și hyacintele după ce le-a udat,
Băuse și el, lung, din cană.

- 5 De vorbă cu el cînd am stat,
îmi spunea că-i este surdă fata ;
In zadar el cîntece dulci i-a cîntat,
In zadar a întrebat
Visurile pe care le-a visat.
10 Gura i-a rămas întotdeauna mută.

Și sădea, tăcut și trist, flori pentru tine.

Grădinarul a vorbit cu mine,
Cu durerea lui pierdută.

- 15 Și stropea grădina
Poate și cu lacrămile fetei pe veci mută...

MUREȘUL

Mureșul curge în vale.
Erau lacrimile tale.

Mureșul cu apă lină,
Fermecată violină.

— O, tu, cea mai sfântă apă, ^
De-ți voi cere să-mi fii groapă,

Peștișori juca-mi-vor sprinteni,
Solzii lor îmi vor fi pinteni.

lunecat în Mureș-dulce,
Sufletu-mi o să se culce.

Fermecata violină
O să-mi facă moartea lina.

Mama-Mureș mă va duce
Să am urmă fără cruce.

15 Mureș-Apă, Apă-Sfântă,
Veșnicia tu mi-o cîntă !

ACELOR CE SUFERĂ.

Acelor ce suferă acuma,
Departe de liniște și de somn,
Acelor ce nu visează,
Acelor ce stau pază
În noapte, în ceață, în vînt,
O, cum aș vrea să le cînt
Cu harfă de aur, cu strune d-argint
Și să le răsără din pămînt
Al visului minunat Domn.

10 O, spune-le, spune-le toate :
Că fericirea va fi a lor,
Că-n bucurii o să-nnoate,
Fecioare le vor cînta-n cor,
Porțile li se vor deschide,
15 Pernele le vor fi calde,
Trudită lor față în zîmbete o să li se scalde
Și sufletul lor se va-ntoarce
Cu al păsării cîntec și al cerului nor.

20 Suferiți, suferiți, suferiți, căci dacă
Vă veți întoarce, al vostru va fi : pămînt
și casă,
Buzele cele mai dulci de femeie
Vă vor fi, pe fruntea rece, fierbinte cheie,
Și cea mai albă pîne pentru voi se dospesște,
Pentru voi așteaptă mama, pentru voi copilul
crește,

Pentru voi nimic nu va fi scump,
Căci stați pază-n frig, în noapte,
Cu ochii umezi, cu slăbite șoapte,
De nor departe, de moarte aproape,
Cu lacrămile ascunse în ale voastre pleoape.

— Mă gândesc la voi, ne gândim la voi,
Știu că vă aduceți tot mai des aminte de noi.
Nu uităm că sînteți statui vii în ceață, ^
Știm că viața voastră este grea de viață.
Tot vă veți întoarce cu senină față
Și vă vom îmbrățișa cu umilă duioșie.

— Și fiul meu o să-mi povestească mie
O noapte-ntreagă, o zi întreagă, poate o viață-
ntreagă

Numai mie...

FIULUI MEU...

Cînd nici nu-1 voi aștepta,
Atunci va veni,
Atunci va veni
Și palid și bun înainte-mi va sta.

Nu va vorbi, numai buzele i se vor mișca,
Cuvîntul va fi mut,
Cuvîntul va fi mut
Și tăria lui va fi să mă poată-mbrățișa.

— O, ce triști sînt ochii tăi,
Așa-i că au fost mulți oamenii răi ?
Și în zadar îl voi întreba !
Îl voi tot mîngîia și el va lăcrima,
Simt, că va tot lăcrima.

15 Și după ce gura lui vînată se va deschide,
Poate pumnul lui se va-nclêșta.
Dar minia în ochii lui tot nu se va aprinde
Și ca să uite, va începe și va cînta.

IN NOPTI TIRZII

In nopti tirzii,
Cind florile negre se mira
De luna albă,
Glasuri mii și mii
5 Pe drumul tăcut porniră.
Sint cintecele copiilor ce nu se pot naște.
Căci s-au înecat în sărutări,
De părinți încărcăți de păcate.

10 In nopti tirzii,
Aud plînsuri de copii
Ce-ar fi vrut să vină pe lume,
Să aibă ochi și mâini și nume,
Să poată grăi,
Să poată trăi.

15 Și nu pot să se nască niciodată,
Sufletul nu poate înflori,
Inima lor nu poate să bată.

20 In nopti tirzii,
Aud glasuri mii și mii
De copii
Ce nu se pot naște, oricât **ar** fi vrut.
Duh fără lut.
Plutesc suflete neînfăptuite,
Cîntece fără trup dăruite.

Se vor face blesteme.
Căci ființa lor
Pe buzele mamelor
Geme ;

Născătoare nu s-au putut face
Să guste lacrimile copiilor,
Să simtă îmbrățișarea brațelor,
Să simtă a sărutărilor dulceață.

Mii și mii de suflete de copii
Ce totdeauna colindă în ceață,
Fără de moarte, fără de viață.

FECIORULUI MEU

Iți dormi visele tale pe perne de vrajă
 Și stelele îți sclipesc ca licurici pe fereastră,
 Luna e un măr de argint,
 Noaptea o răsufare neagră, pe care-o simți
 ea pe-o liniște,
 Și nu te cere chinul înțeleșului.
 Ochi buni, ochi mici, voi nu vedeți în
 lume-afară,
 Privirea voastră se oprește la zîmbetul
 de mamă,
 Mîini albe, mîini gingașe, voi n-ați ridicat
 greutatea cărții,
 Și n-ați închis în degetele voastre chemarea și
 îndemnul condeiului ;
 O, feciorașul meu, tu, liniștit și alb copil,
 Cu mîinile tale n-ai ridicat încă sabie și bici,
 Să lovești, să ucizi la comandă,
 Cu mîinile tale încă n-ai numărat argintii
 Ce ți se dau pe visuri și dureri.
 În pașii tăi sînt amortite țintele
 Ce te vor duce la izbîndă ori la moarte,
 Piciorul nu ți-a sîngerat de spinii drumului,
 Căci numai raze de soare ți l-au sărutat.
 Trupșorul tău sfînt și virgin legat în **fese**,
 O, de-ar rămînea în albul lui lăcaș,
 De nu l-ar smulge vîntul nemilos în noapte
 Să crească jalea ta ca floarea,
 Să-ți crească zîmbetul în ură,

25 Și visele să ți se scurgă ca borcane,
 Căzîndu-ți sufletul din ele
 Ca singur să rămii cu lacrimi.

Tu dormi.
 Afară lupta-i mare : înăbușîții au căzut la țărnă,
 Căci s-au ucis iubindu-se.
 30 Ascultă cum răsună valea lumii de strigăte
 Și cîte hoituri se leagănă în ceață.
 Cîte guri calde pecetluiesc cu blestem pămîntul,
 Vopsind firele de iarbă cu sîngele lor tînăr,
 35 Cîte brațe se frîng pe grilajul de fier al temniței,
 Și se înneacă în abis sufletele albe, dornice de viață
 Uruie grele roți, lanțurile sună,
 Pornesc cu vuiet mările să frîngă oatarguri,
 Și pretutindenii jertfa : un suflet,
 O viață jertfită pe fiecare altar,

40 Tu dormi.
 Fluturi de aur... câmpii de mătasă... rîuri de miere.,
 îngeri ce filiiie aripi, ca-n teatru.

Tu dormi.
 Și cîntecul mamei este simfonia bizară
 45 Ce te leagă de noi.
 Tu dormi...
 O, trezirea ta cu mine,
 Trezirea ta în viață !
 Să fii și tu pîndaș al roții morții,
 50 S-aștepți ieșirea unui număr fericit
 Din loteria sorții.
 Să te lupți și tu cu sfinții de pe părete,
 Să te închini și tu, cînd te-a strîns în brațe
 suferința...
 Să te tîrăști în genunchi pentru pine,
 55 Să-ți gîrbovești spinarea ca să-ți mistuie plăcut burta
 Să maimuțărești eterna prostie omenească,

Infulecînd lacom cozonacul tradiției,
Să lauzi păcatele strămoșești,
Și să fii un coeficient al celor mari,
Cu care să se joace totdeauna :
In foc trimes, în șanțuri aruncat,
Cu nopți nedormite, cu păr cărunt,
Trudit să cazi, asemeni unui dulău rios.

Să fii și tu, ca noi cei mulți,
Ce am venit trimiși de stele,
Să găsim în mocirlă afundați.
Să fii și tu om, unul care are trecut și viitor,
Jucător la loterie, nemoștenind decît numărul 13.

Să colinzi și tu în lume
Cu cîntece, cu vin, cu femeie,
Să te bată vîntul, să te afldă frigul,
Să te obosească dealul, să te adumbrească
claia de fin,
Să te bucuri cînd vezi înmormîntarea : că nu tu
ai murit,

Să te bucuri de portofelul găsit,
Să culegi miezul după alții, să dormi în pat somnul
uitat acolo,

Să fii și tu ca noi, cei ce-am fost și sîntem
și vom fi.

O, feciorașul meu...
In întunericul în care te apuc în brațe,
Și numai dragostea ne încălzește, —
Îți fac eu bine, că te sărut lung-lung,
cu lacrimi,

Ori cel mai mare, bun ți l-aș da,
Dacă te-aș gîtui ?

MAMA...

Mamă dragă, tu te duci,
Și mă lași aici în lumea largă,
Ca să caut inima în care-ncape
Dragostea ta pentru mine.
Mîna albă care m-a păzit,
Și oare-mi făcu semnul iubirii
Cînd furtuna scutura fereastra,
S-a răcit.

10 Pieptul cald, perna păcii și-a iubirii,
S-a albit și capul meu odihnă
In zadar va căuta.
Tu te duci,
Căci te cheamă steaua și pămîntul

15 Ca să ți se-nchidă ochii
Pentru veșnicia strălucită.
Mamă dragă, tu te duci,
Și rămii în inima-mi acasă
Ca un musafir

20 Ce nicidecînd nu părăsește casa lui,
Și te voi chema
Cînd va bate vîntul și va înflori grădina,
Cînd va plînge codrul.

25 Mamă dragă, tu te duci,
Căci te cheamă glasul ce e veșnic și curat,
Glasul vremii, ce colindă deasupra noastră.
Și zadarnic te rețin.
Tot mai rece-i fruntea ta senină,
împletitu-s-a cununa
Suferințelor eterne.

30 Tu te duci.
Pe-a chinurilor navă,
Tu plutești pe marea veșniciei
La liman de ceață, și licărește vraja,
Flori de moarte ți-au trimis salut,
35 Ți se-nehină frînt
Arborele vieții mele.
În zadar te cer și te rețin,
Brațele nu pot să te oprească,
Tu te-ai desfăcut,
40 Și nu te mai leagă
De iubirea mea nici o gândire.
Tu te duci,
Mamă bună.

45 Maica Precistă nu se îndură.
În zadar îl poartă-n sîn pe fiul ei,
În zadar aș cere glas de clopot
Și mirosul de tămîie.
Tu te duci,
50 Unde te voi urmări
Și te rog măicuță să-mi cauți loc de odihnă,
Unde mă voi odihni,
Unde ne vom revedea,
Căci e totuși revederea.
55 Unde ne vom recunoaște
în îmbrățișări,
Unde voi depune piatra grea
A durerii, ce m-apasă.
Mamă dragă, tu te duci
80 Și-ți spun somn ușor și somn frumos,
Liniște, pe care nu o turbură
Decît fișuitul aripelor
Sufletelor ce vin și se duc.

UȘĂ

Ușă, care de atîtea ori te deschizi,
Spune-mi, cine a intrat și a ieșit prin prag ?
Al cui zîmbet ți-a fost mai drag ?
A cui mîină încet te-a desfăcut ?
Cine te-a trîntit cînd a dispărut ?

Ușă,
De cîte ori ai scîrțîit cînd te-ai deschis,
Tu ascundeai și boală și liniște și bucurie,
Cunoșteai pe toți pe cari i-ai închis
10 Și trează ai stat în zorile albe, în noaptea tîrzie.

Ușă,
Tu știi că de cîte ori veneam în zori,
Pășeam tiptil cu zîmbet pe buze, în mini cu flori
Și tremurînd te rugam să mă închizi cu ea,
15 Cu dragostea și femeia mea.

Și ceea ce atunci ai închis
Se făcu cîntec, se făcu vis.

FURTUNA

Crengile se băteau între ele, le-a înfuriat vîntul,
Și cădeau frunzele pradă certei din pom.
Și-n virful de deal ridea cu hohot un brad,
parcă era om,
Și umplură mii de săgeți ide apă pămîntul.
Din nările stîncilor porneau aburi de lut
Și rîul începu să fiarbă galben de ură,
Fiecare lemn începu să aibă gură.

E furtună... Spuneau cerbii în fuga lor,
E furtună... Croncăneau corbii în cor.
E furtună... Urlau lupii și se ascundeau.
Numai în cimitir morții nimic nu spuneau.
O, cum se plictiseau !

MORTUL

Știi cine era mortul pe oare-l vezi în sicriu,
Cu fața albă, cu plete de argint ?
L-^au adunat cu lopeți în fața unui altar pustiu
Și cîinii au mîrîit de ochii lui triști.
Și a fost poate odat' numai în glumă viu.

Știi cine era mortul pe care pe uliți l-au purtat,
Ferindu-se trecătorii de mirosul lui de sărăcie ?
Atîția au ris de sicriul lui și atîția l-au scuipat,
Un astfel de om nici nu putea muri-n pat.

10 Și străinul, pe care l-au aruncat în groapă
fără eticii
Fără tămîie. Și cîntec și.lacrămi nu i s-au'dat
Cm d în pămînt s-a deșteptat,
Morții, de-a rîndul, toți l-au sărutat

GRĂDINA-PARC

Era așa de frumos copacul în grădină,
Pe ramuri păsări roșii, verzi și-albastre.
A ceriului rugină
Cădea pe bătrîne porți —
5 Pe cărări se plimbau suflete sihastre
Și albine înțepau fluturii morți...'

Statuia de piatră a unui zeu furios
O-mbrățișa un tânăr necunoscut.
O veveriță în vârful unui brad căuta scut
10 Și privea la un cine alb curios.

Lebăda taie linii de zare în apă,
Și nespus de trist un fluier în vale răsună...
Grădinarul hăulește și sapă, tot sapă,
Să aibă unde să doarmă la noapte obosita lună.

PERNELOR...

Pernelor albe, prietene triste,
Cît v-am îmbrățișat !
Voi toate le știți : și ce-am pățimit,
Și ce-am visat.

De cîte ori ne-am spus durerea,
Și de cîte ori ne-am mîngîiat !
Vouă v-am spus ce nu spuneam nimănui,
Și cînd eram obosit, și cînd eram înșelat.

Suferința în voi mi-am ușurat
Și nopțile mi-au trecut cu voi.
De atîtea ori v-am îmbrățișat,
Căci totdeauna ați fost blinde și moi.

Pernelor albe, cu mine veți veni
Și atunci cînd nu va mai fi plîns și dor.
Și nu mă veți trăda, nu mă veți vorbi,
Pernelor albe, pernelor.

Dar dacă ar avea glas
Acei ce au murit fără pernă,
Ar mai putea fi liniște-n cer,
Ar mai putea fi tăcere în ternă ?

25
Și ciți au îmbrățișat
În loc de perne moi
Pămîntul însîngerat,
Aceștia cari n-au visat,
Aceștia cari n-au putut iubi,
Flămînzi, furați și goi.

COPIII SĂRACI

Copiii săraci, cari nu s-au săturat
Niciodată,
Cari numai au plîns, au tușit și au măturat
Ziua-ntreagă, seara întreagă,
Copiii săraci, pe cari soarta n-a uitat
Să-i bată.
Și pe cari nimeni nu i-a sărutat.
— Copiii săraci s-au deșteptat.

Al lor era plînsul, frigul și boala,
Și povara ce-o purtau în spate.
Colțul străzii le-a fost școala,
Și îi scuipau cei din palate.
— Copiii săraci s-au deșteptat.

Acum în zadar le veți spune povești
Cu îngeri, cu sfinți și cu răbdare.
S-au săturat de multele rugăciuni cerești,
Și copiii săraci cer un blid mai mare.

Dar nu plin cu răbdări prăjite
Și cu binecuvîntarea domnului părinte.
Copiii săraci au prins și dîșii minte
Să nu mai creadă în lucrurile vrăjite.

Copiilor, mîncăți, beți și cîntați,
Căci destul ați așteptat rebegiți de frig.
Decît o mie de rugăciuni,
Este mai sfînt și mai (dulce un covrig.

SINT DE-O MIE DE ANI

Sînt de-o mie de ani
Mai bătrîn ca marea, mai urît ca o boală,
Și pe atîția îi port în mine
Făr' să pot scăpa
5 De povară, de durere, de-ndoială.

Fiecare răzvrătit ce n-a fost fericit
În mine își trăiește plînsul.
Tot ce fac e al altuia,
Tot ce zimbesc e al altuia,
10 Sînt străin în mine însumi.

Dacă odat' mă voi cutremura
Și-i voi arunca din trupu-mi pe toți,
Toate drumurile
Se vor umplea de sfinți, de cerșetori și de hoți.

15 Și atunci cînd voi fi iar numai eu,
Voi mîngîia capul unui copil :
Ce mult am așteptat
Pînă ce am lepădat
Ce era în mine trecutul greu.

DUMNEZEU

I

Așa mi s-a poruncit de-un înger cu paloș
Și cu luminare în mână, să mă duc în cer.
Era o vreme cumplită de ger
Și stelele, de frig, palide se făcură.
Se plimbau suflete negre în arătură.
Și îngerul mi-a spus să nu scot nici un cuvânt
din gură.

Ne duceam cu îngerul pe drumuri lungi
și-ntunecate,
Pretutindeni erau case și oase sfărâmate.
Mirosea a mușcă vreme
Și auzeam că-n abisuri adânci noaptea geme.

„Unde ne ducem ?” întrebam „îngerul și el
răspunse :
„Ne ducem să vedem oile sfinte, tunse,
Să căutăm la Dumnezeu — stăpînui mare —
Loc pentru sufletul păcătos și iertare”.

Cînd am ajuns în cer, Dumnezeu ședea pe-un
scaun de aur.
Il păzea un Arhanghel. La picioare dormea un
balaur.

Și Domnul cetea dintr-o carte.
Șoptea îngerul : „Acum soarte împarte,
Aruncă fulgere și vînturi și apă,

Rupe o bucată de duh
Și răsufală să fie pe pămînt văzduh".
Șopti îngerul : „Vezi, acolo sfinții grădina minții
o sapă”.

II

Cînd Dumnezeu mă văzu, clipi una din gene
Poate de gînduri, poate de lene
Și se întreba : ce să facă din mine,
Munte, mare ori miere de albine,
Să mă facă lemn ca să cresc în pădure,
Ori să mă facă a ucigașului săcure ?

— „Ce vrei să fii, fiule ?” m-a întreat Dumnezeu
Și i-am răspuns : „Eu nu vreau să fiu decît «eu»”.
— „Aceasta nu se poate, socoate
Ce-ar fi dacă toate ar rămînea neschimbate,
Dacă nu ți s-ar desluși rostul,
Să rămîie așa cum a fost : fostul ?”

Și îngerul mi-a șoptit : „Roagă-1 să te facă păzitor
de stele.”

Și m-am gîndit la dragostele mele.

Dumnezeu mi-a înțeles gîndul

Și nemairugîndu-1,

Mi-a dat un băț de-argint în mînă :

40 „Acum să te duci și să păzești o stea pagină.

Să o păzești, căci totdeauna pe pămînt vrea
să cadă,

Vrea să audă ce fac cei de jos și vrea să vadă
Ce fac flăcării de care s-a îndrăgostit prostește.

Vezi de stea și o păzește !”

45 Să știți, voi, care pe lume m-ați cunoscut,

Că trebuie să fiu păzitor de stea ce n-are scut.

Și dacă va încerca să fugă dinaintea mea,

Atunci va trebui să fur, ca s-o păzesc, o altă stea.

„Vrei să furi stele ?” Mi-a înțeles Dumnezeu gândul
Și făcu semn balaurului, nemairugindu-l :
„Acest răzvrătit nici în cer nu-i scăpat de sânge
Și crede că aici va putea ride și plînge.
Inghite-1!”... Și m-a înghițit fiorosul balaur.
Iar Dumnezeu și-a pus ochelarii de argint
Și a cetit mai departe în scaunul de aur.

MEMENTO

Sufletul în carte l-am închis,
Să fii cu grijă, oricînd să n-o desfaci.
Tot ce e aici cu idragoste scris
Te va face să plîngi și să taci.

- 5** Adu-ți aminte că fierbințile cuvinte
Intr-un buchet de litere le-am împletit.
Și dacă ai terminat cartea care nu te minte,
Să știi că din filele ei viața mea ai cetit.

DIN EDIȚIA
POEZII ALESE

1954

OCEANUL DE SINGE

Sîngele care de mii de ani a curs
Se va face un fierbinte și roșu ocean,
îngerii îngroziți îl vor privi prin ocean.

Se va numi : Oceanul celor uciși.
Și nu va îndrăzni navă să-i taie valul.
Blesteme și rugăciuni îi vor propti malul.

De cîte ori o lacrimă de mamă va cădea
în Oceanul sîngelui adunat de veacuri,
Imensa apă totdeauna se va cutremura.

1945

DEGETUL SORTII

Degetul sortii bate ne-ncetat :
„înainte, înainte, nu e timp de așteptat !

Trupu-mi de cîntec s-a lepădat,
„înainte, înainte, ceasul tău a sunat".

Degetul sortii părul mi l-a resfirat.
„Uită, uită tot ce ai de uitat !"

Fruntea-mi asudă, din gură-mi picură sînge.
„Repede plînge, dacă mai poți plînge !"

Și încep acum goana tot mai nebună :
„înainte, înainte la izvorul din lună !"

Și degetul sortii deodat' se oprește,
îmi închide gura și nu mă mai gonește.

îmi arată a veșniciei strălucitoare poartă,
Tace frumoasă inima-mi roșie, inima-mi moartă.

NORI ROȘII

Cînd pe cer înoată (ca o mare de sînge) nori roșii,
îmi aduc aminte : în temniți mi-au murit strămoșii.

— Voi ascultați *jazbandul* în cafenele,
Pe dînșii îi băteau pe talpă cu nuiele.

5 — Vouă vă cresc visurile în zgîrie-nori,
Pe dînșii nimeni nu i-a iubit cu flori.

Popor de robi : cît ai tușit, ai asudat și ai căzut.
Strămoșii mei beznă neagră și piine mucedă au
văzut.

10 — Vă-nduioșați dacă se răsturna caleașca în șanț.
Și milioane s-au răsturnat de foame și de lanț.

Toate, toate au trecut. Acum altfel va fi.
Flămînd, sărac, nimeni nu va muri.

Pe cer cînd vedeți înotînd nori roșii,
Să știți că e răzbunarea sîngelui, sînt strămoșii.

ARDEALUL

Ardealul este fântină de aur,
Ardealul este mătase.
Ardealul este lacrimi pe pâine,
Ardealul este dulce ca mierea.
Ardealul este ciobanul cu câine.
Ardealul este al copiilor balaur.

Ardealul este apa ce curge.
Ardealul este și foc și singe.
Ardealul este mama ce plînge,
Ardealul este copilul ce zîmbește
Și floarea ce crește.

El este visul fără deșteptare.
Nemărginit îi este hotarul.
Ardealul este Isus și Calvarul,
Ardealul este lanțul ce se sfarmă,
El este a păsărilor larmă,
Este sînul ide mamă și oțelul tare,
Este flutur alb și Muntele Mare.

Ardealule, Ardealule, Ardealule,
Orice plîns și cîntec din tine pornește.
Ardealule, frumosule, mai frumos ești
Ca Luceafărul din lumile cerești.

Tu m-ai învățat să plîng și să cînt,
Pămîntul tău este mai mult decît pămînt,
25 Ești fântină de aur
Și de aur ai găleată,
Și piatra ta noaptea scînteiază
Și veșnicia te-a luat în pază.
30 Al meu ești, al nostru ești,
Povestea cea mai frumoasă dintre povești.

MOȚUL, CAPRA ȘI COPILUL

Ce vă zic nu e poveste, s-a-ntâmplat așa cum spun,
Au trăit într-o colibă capră, moț și copilaș.
Și dormeau tustrei alături, fiecare trist și bun,
Răsufliînd trei nevoiași.

Viscolul cînd sta la ușă, capra tremura din gușă
Și copilul zgriburea,
Și-și împrumutau căldura,
îchizînd de spaimă gura.
Vîntul prin munți alerga.

— „Ia vezi, Ioane — spunea moțul — a-ncetat
alba furtună ?”

Și copilul la fereastră aștepta să vie lună.
Capra și ea aștepta.
Dar viscolul nu-nceta,
Noaptea groază se făcea.
Numai ochii luminară
Viața celor trei, amară.
Răsuflarea lor fierbinte în colibă s-auzea
Și la ușă lup pîndea.

20 Și deodat' pornise vîntul, duduia parcă pămîntul.
Moțul, capra și copilul tot mai rece, răsufiau,
Valuri albe de zăpadă au făcut coliba pradă,
Și tustrele vieți și inimi încetară să mai bată.

25 La coliba răsturnată,
Sta urlînd, lupul flămînd.

2953

POVESTE DE LEU

Dedicată doctorului Mazilu

Pe-un leu bătrîn, rănit, în panoramă îl arată.
Mulțimea rîde de neputința lui,
Cu bețișoare îl ating copiii ; pisici poznașe ar
îndrăzni să-1 bată.

În juru-i nici o spaimă nu-i.

Odinioară de pașii lui se cutremurau crengile-n
pădure,
Fugeau tremurând vitejii mari ce purtau în miini
secure,
În drum nu-1 oprea nici vînt, nici ploaie, nici furtună
Și se-ascundea lașă hienă cînd îl vedea în clar de lună.

Acum stă trist cu capul aplecat, cu gheare slabe,
Și^ncet, cu lacrimi roșii, îi picură sîngele pe labe,
Mulțimea rîde : un leu rănit pe cine poate să-1 sperie ?
Chiar și-un șobolan ar cuteza cu coada să-1 perie.

Dar dintr-odat', leul își scutură coama,
Se cutremură, gura lui răcnește,
Înceată veselie lumii...
Pe buzele tuturor, zîmbetul amorțește.

I-a rămas glasul temut, răcnetul ce groază și tăcere
trezește,
Leul bătrîn și rănit i-a amuțit pe toți pe cei din
panoramă :

Trăiește.

1953

LA CONACUL DE ODINIOARĂ

La conacul de-odinioară
O caleașca nu s-oprește,
Și prințesa nu coboară,
Cerșetorul nu cerșește.

5 Nu stau slugi timizi la poartă
Cu privirea aplecată.
Poate e stăpîna moartă,
Ori în alte țări plecată.

Dar la geamuri rid copiii
Și cîntarea e zglobie.
Ce s-a întîmplat aici ?
Ce poate-n conac să fie ?

Unde-i cîrdul de prințese ?
Nici lăutari, nici musafiri,
Unde-s cavalerii palizi
Cu buchet de trandafiri ?

La conacul de-odinioară
O caleașca nu s-oprește,
Și strămoșii se-nfioară
Pe pereți închiși în ramă,
Și-ar fugi din pînza moartă.

Și strămoșii pe părete
Furioși privesc la fete,
Țărăncuțe, care-odinioară
Ridicau saci grei la moară,
Și acum prin săli aleargă,
Căci a lor e lumea largă.

Dispărut-au slugi și prinți
Și lăutarii și prințesa,
Și în săli copiii cîntă.
Tot conacul e al lor !

Viața pentru ei frămîntă
Pîine albă : viitor.
In conacul de-odinioară
Nu-s lachei, nu sînt prințese.
Hăulesc flăcăi la moară.
Țărăncuța lor le țese.

Cerșetori nu stau la poartă
Cum stăteau în vînt și-n ploi.
Cavalerii nu mai poartă
Trandafiri cu brațe moi.

Și conacul de-odinioară
Cuib de cîntec s-a făcut.
Cît de mult odat' la moară
Fete-au plîns și-au tot tăcut !...

S-a-ntîmplat aici minune ?
Alt stăpîn are conacul ?
Au uitat, ca-n vremuri bune,
Lacheii să-mbrace fracul ?

S-a-ntîmplat minunea mare,
In conac sînt triști strămoșii
Și privesc de pe perete
La copii — cravate roșii.

Nu a fost o întîmplare
Că-n conac nu sînt prințese.
Că-n salonul cel mai mare
O țărăncă-n tihnă țese.

In conac intrat-a viața,
Sclavii s-au făcut stăpîni
Și nu pleacă dimineața
Vînători cu slugi și cîini.

COPILOR DIN COREEA

Copiii din Coreea nu mai plîng.
Copiii din Coreea nu mai plîng
De groaza morții ce-i pîndea la fiecare pas.
Copiii din Coreea au iar al copiilor glas.
Zglobiu și argintiu sună,
Liniștită e inima lor bună,
Liniștită e inima lor bună.

10 Au plîns atîta că din lacrămile lor
S-ar fi făcut un rîu lung și fierbinte,
Și uriași arbori ar fi putut crește din tristele lor
cuvinte.

15 Și ciți ochi, mii de ochi cu stînsă privire,
Copiii uciși care n-au mai putut să se mire,
Mii și mii de copii martiri ai Coreei martire.
De ce le-au furat cîntecul lor fraged de iubire,
Flori gingașe fără înflorire ?

Dragi inimi mici, care în Coreea ați rămas,
Fie-vă dulce somnul și dulce ca primăvara al
vostru glas.
Să creșteți mari ca bradul fără furtună,
Lumea-ntreagă curată, mici coreeni, vă dorește
viață bună.

20 Și nu vă ascundeți nici de soare, nici de lună —
Blestematele tunuri nu mai sună,
Blestematele tunuri nu mai sună.

25 Alungați fluturi, jucați-vă și rîdeți tot mai mult.
O, cum aș vrea să vin între voi să vă ascult...
Pe un porumbel alb să-mi ducă scrisoarea l-am
Și iertați-mă dacă scrisu-mi de lacrimi e pătat.

1953

CINTEC

lui I. B[rad]

Pleoapele-mi o să se închidă pe veci,
Vor muri și florile-n miinilenmi reci,
Gura-mi nu va mai spune nici cîntec, nici durere,
Gîndu-rni va fi fără putere.

Păru-mi pe care a vremii durere l^a nins
Nu-l va pieptăna a iubirii bucurie,
Nu va mai suna al florii clopoțel ce degetu-mi l-a atins
Și, surd, ca pămîntul, nu voi auzi glas <de ciocîrlie.

Numai să mi se desprindă sufletul de trup ușor,
Să nu mă strângă prea mult moartea în brață,
Să cînte copiii cînd o să mor
Și raze de soare să-mi cadă pe față.

Amintirea să mi-o poarte holdele de grîu
Și păsări să zboare, și pești să lunece în rîu,
Și codrii de brazi să-mi freamăte cîntarea lor,
Viața să vuiască, fericit să mor.

Fără de mine codrii să-nflorească
Plopi și fagi tot mai înalți să crească
Și din zare vulturii să mă privească,
Sufletu-mi cu zborul lor să se-nfrățească.

Curg riuri de sînge,
 Și pe cer nori de sînge
 Și a pornit furtună de foc,
 Fiecare mamă și orfan cu mine plînge.
 Privirile morților ca sabia taie,
 Zvonul războiului mi-a intrat în odaie
 Și liniștea mi-o răstoarnă
 Și venin în cupă moartea-mi toarnă.
 Opriți-vă, strigăte, ale celor înjunghiați,
10 In fața mea, umbre roșii, nu-ngenuneheți,
 Obuze, miros de cadavru nu-mprăștiați,
 Lăsați florile mele albe,
 Lăsați florile mele albe.

Au venit de departe zvonuri de prăbușire,
15 Turnurile înalte toate s-au dărîmat,
 Tot ce s-a țesut s-a sfirticat,
 Roțile toate s-au zdrobit,
 Strălucirea s-a făcut cenușă
 Și mii de scheleturi îmi stau la ușă.

20 Și zăngănesc oasele fără carne și sînge,
 Și tot mai sălbatice curg apele morții,
 Și ciinele negru urlă în fața porții.
 Cum aș vrea să pot plînge,
 Cum aș vrea să pot plînge.

Să plîng și să spăl cu lacrimi curate
Fața celor ce e mai albă ca luna,
Să spăl ochii orfanilor oa astfel să vadă,
Picioare și miini din cer să nu mai cadă,
Să nu-mi gîtuie florile mirosul de mort
Și piatră grea în inimă să nu mai port.

Mă va prăbuși și pe mine furtuna ?
Mă va prăbuși și pe mine furtuna ?

Urmașul meu, care peste o sută de ani
Vei citi cărțile mele,
Să nu te înduioșezi de ele.
Între inimi de piatră m-am născut,
Între urzici și lupi am crescut
Și lapte de cîine-am băut ;
Noaptea în dureri și-nvățătură s-au scurs,
Viclenie de șarpe și sălbăticie de urs
M-au învățat să cînt și să plîng,
Suflete s-aprind, suflete să sting.

În orașe cu case mari și cu inimi mici
Am căutat uriași și am găsit pitici...

(neterminată)

Veți fi voi mai fericiți de cum eram noi.
Pe voi vă așteaptă soare și veți uita și ceață
și ploi,
Frigul nu va mai arde degetele voastre cum le-a
ars pe ale noastre.
Pe noi ne-a înecat noaptea surdă, pe voi vă vor
trezi zorile albastre.
Ceea ce tăcea în noi, în voi va răsuna ca
nouă cîntare.
Brațul nostru a fost neputincios, brațul vostru
va fi neînvins de tare ,
Ochii noștri erau micșorați de plîns, ochii voștri
nu vor ști decît să zîmbească.
Pe cîmpia voastră, tot ce n-a crescut pentru noi,
pentru voi o să-nflorească.
Veți fi mai fericiți. Și amintirea noastră să nu
vă umilească,
Vremea care pentru noi a tăcut, pentru voi
a-nceput să vorbească.

N-a fost minune, a fost voință tot ce s-a întîmplat.
Poporul numai a vrut, după ce în zadar s-a tot

r u g a t ;
Milioane de brațe s-au unit și a trosnit ce a fost
aur și lemn
Și degetul vremii a înfipt cu foc un semn.

L/urnea veche s-a cutremurat și s-a dărîmat,
Drumurile s-au luminat,
Drumurile s-au luminat.

Veniți cu toții la proaspătul izvor,
Spălați-vă ochii, căci lacrămile robiei nu mai dor,
io Nu mai pîndește ceața și-ntunericul nu mai
umilește
Și steaua-n vîrf de munte sărută spicul de grîu
Ce pentru noi, numai pentru noi, crește.

Ciocanul nu mai ferecă lanțuri,
cu imnul păcii scînteiază,
Vremea aducătoare de dreptate
15 Stă liniștită și veșnică pază.
In lumea nouă inimile se vor cunoaște și se
vor iubi,
Truda zilei cu somn curat se va plăti.
Nu vor mai fi măriri...

(neterminată)

De ce m-ați lăsat singur ca frunza deșartă,
Să nu mă aștepte dragostea voastră la poartă ?
Și de-atâtea ori mă trezesc din vis plîngînd,
Și, fierbinte, amintirea voastră aleargă în
recele-mi gînd.

DIN EDIȚIA
SCRIERI ALESE

1960

PLOUA

Plouă liniștit. Diimnezeu plînge.
Pădurile negre vorbesc. Licărește sufletul meu în
fundul lor.
Norii vin deși. Și canapeaua roșie părăsită.
Tigrul din odaie își cască gura.
5 Palmierul răsufală : Riviera.
Ferestrele aburoase, albastre — focul în sobă
foarte roșu.
Căci fața mea este palidă
Și în vecini cîntă clavirul.
10 *Jour-fixe...* Femei. Cavaleri. Țigări bune.
Se vaită cîinii albi pe stradă. Vardistul fluieră.
Plouă liniștit. Apa tot mai multă.
Pădurile negre vorbesc : simțim pe Iancu în noi...
Sufletul meu zboară ca un vultur de argint.
Norii de absint vin tot mai grei.
15 Pe canapeaua roșie a sosit Gisele.
Și sărută tigrul, căci eu am respins-o...
Palmierul adie vînturi de parfum.
Fereștile ascund priviri moarte. Focul joacă singur
în sobă
20 Ca un suflet de foc într-un cavou.
Și fața mea-i tot mai palidă.
În vecini geme, zbiară, plînge clavirul.
Jour-fixe... Femeile. Cavalerii. Țigările...
Și cîinii albi au fugit de pe stradă,
Căci vardistul vorbește cu o fată rea...

Plouă. Tot plouă... Streșinile vuiesc.
 Apa lor tină ră curge prin canale.
 Femei bătrâne adună apă în butoaie.
 Este foarte noapte și foarte întuneric.
 Lămpile privesc bete cu lumina lor ieftină,
 Și-n catedrală tumul a-inceput să-și numere glasul.
 Un fluier din fabrică răspunde clopotelor,
 Glas de fum răspunde glasului din cer.
 Se ciocnesc credințele,
 Și muncitori vin încet pe străzi.
 Se luminează. Noaptea albește.
 Se desfac sinii albaștri ai munților,
 Văile de mătase,
 Rîurile de aur,
 Morile vesele.
 Trenul sosește. Fluieră viața.
 Se trezesc ferestrele. Miros de piine și franzelă.
 Sună cizme tari pe pământul moale.
 Clăcașii se duc la muncă.
 Din vecini, de la *jour-fixe*,
 les cavalerii, damele, mirosul de vin,
 Stomacuri pline, suflete vândute.
 Un cavaler cu frac negru
 Aruncă flori albe după o damă cu ochi albaștri.
 Dama cu haină roșie
 Ride și zbiară după stele.
 Curg cavalerii și femeile de lux ;
 Strălucirea lor, strălucirea lor,
 Strălucirea lor se ciocnește cu dangătul coaselor,
 Mirosul elegant se luptă cu zdrențele mucedă,
 Plouă, plouă, tot plouă, și strada se miră,
 Pădurile de departe își trimit freamătul de frunze,
 Trimit privirea nevinovată a cerbilor,
 Apele curate, oare nu sînt prinse în pahar,
 Sufletul meu zboară peste toate ca un vultur
 de argint,
 Ciocul meu de fier bate în clopotele catedralei,
 Cîntați, cîntați, căci sînt atîția care plîng,
 Cîntați, cîntați, cîntarea celor care sînt apăsăți,
 Și strada s-a trezit.
 Absint, absint, al zecelea pahar.

NOAPTEA FANTASTICA

Dorm burghezii și-și strîng în brațe comorile.
 Pe mine mă neliniștesc, căci se ofilesc florile.

Vardistul fluieră și bețivul întîrziat răspunde.
 Unde-i gura căreia să-i răspund : unde ?

5 Casele parcă ar fi cavouri sure și mari.
 Concertul meu îl fac deasupra paharelor țînțari.

Din rame se uită rîzînd bătrîni și bătrîni e.
 Se vaită singur, ca mine, la lună un cîne.

10 Aceasta e viața : nopți nedormite și grele.
 Mă mir că de pe cer, de plictiseală, nu cad stele.

Mi-a trebuit logodnă cu cele șapte muze.
 O, cît de fericit aș fi să mă sărute o mamă pe buze.

23 IANUARIE 1922

Era noapte și durerea își țese liniștita mătasă.
Pe patul de moarte al mamei mele,
Luna palidă (o rotundă veșnicie în întunecime)
Arunca săgeți de raze de argint.
Fluiera în horn vifornița
Și plîngeau, ca oameni părăsiți, arborii
Cu ceață pe virful lor.
imi moare mama...

Adunați în jurul ei, ne proptim : tată, frate și soră
Și ne îndemnăm să nu mai plîngem.
În zadar e plînsul !

înaintea porții a sosit drumețul
Și bate cu pumnul neîncetat în poartă.
Ciinii nu mai latră.
Zăvorul nu mai prinde.
Zadar i-ar sări în cale-i argații
Cu securi.
Moare mama.

În salonul roz ticăiește ceasornicul.
Fiecare clipă smulge o lume
De pe ochi și buze.
Focu-n sobă în zadar s-agită,
Nu mai e căldură pentru mama mea.

25 Fața-i tristă și bătrînă
Nu mai cunoaște și nu recunoaște.
Ochii nu mai cheamă,
Mîna nu mai mîngîie,
Gura nu mai întrebă.

30 O, cum s-a înstreinat,
Ea se duce. Și-n zadar
O oprește plîns și teamă, dor și rugăciune.
Se duce.
Mama moare.

35 Cineva îi ține în mînă pulsul
Și privește numărînd clipele : ceasornicul...
Uciagaș ceasornic, blestemat să fii,
Nu grăbi, nu fugi, stai !
Nu se oprește.
Și în urma lui se duce, răcindu-se, zîmbetul
mamei.

40 A murit !

A murit !
Răsună salonul roșu.
Umbrele negre se revoltă.
Statuia albă a lui Apolon se-nvăluie în țipete.
45 Moșneagul cade în durerea lui
Și se cufundă tot mai adine.
Servitorul, cu ochii roșii de plîns,
își face cruce.

50 Cinele, cu limba dezlegată, începe să latre :
Poate a simțit fișîind sufletul mamei.
Arborii, afară în parc, au început să țeasă din șuier
pînză,

55 Cu care au învăluit locul.
Și sughițuri de plîns scutură pe rînd
Petalele florilor din glastră.
A murit mama.

Și-au acoperit-o cu lițoliu de nuntă.
Și la căpătii i-au aprins luminări,
Să părăsească viața frîntă.

Copilul meu a intrat, mirîndu-se de toate
Cîte flori și cită tăcere !
Patul acoperit în pînză albă.
Și luminări aprinse în lumină.
Și-a suflat copilul în luminări
Și a stins flăcările.

Simțeam că gura nevinovată a copilului
A stins flacăra sufletului.

— Mamă, ai murit și copilul meu
A stins cu răsuflarea lui flăcările ce-au rămas din tine.
Mamă, flăcările se sting și se aprind.

SOMEȘUL MOȘILOR

Someșul este trist de multă vreme,
Apa lui ca un copil bolnav geme.
Valurile-i nu mai sînt curate,
— „Someșule frate, cine te bate ?”

— „Mă bat plutele ce vin în noapte
Și aduc din munți blesteme și șoapte,
Căci în munți nu mai este voie bună :
De plîns s-a albit pe cer sfînta lună !”

10 — „Someșule, poate visezi de mare ?
Durerea ta este că nu ești tare ?
Ai vrea să ai și tu furtună în valuri,
Să spargi hotare și să lărgești maluri ?”

15 — „Nu ! Vreau să fiu numai apă curată,
Să am noapte cu stele picurată,
Dar în munți copiii să nu mai plîngă
Cînd pleacă la cerșit pluta nătingă...”

SOMNUL

Cînd adorm nu duc nimic greu cu mine,
Toate rămîn aici : căldură, femeie, oglindă și casă.
Și rămîn : trup viu și greu,
Cel ce se duce-n vis nu mai sînt eu.

In o altă lume mă duc și trăiesc de două ori.
Din părul meu se face seară, din durerile-mi se fac
flori,

Tăiat în două : două lumi ce nu se cunosc
Se sperie una de alta din jioapte pînă-n zori.

10 O, nu mai vreau două vieți, ce nu sînt ale mele,
îmi ajunge o singură viață.
Vă chinuie și pe voi visuri, stelelor, nemuritoare
stele ?

VOI

Voi, ce nu mai aveți mamă și tată,
Pe toți vă primesc în inima mea,
Brațele mele nu știu să bată,
Veniți să vă arăt floare și stea.

Toți ce n-aveți casă și masă
Și-n loc de vis frigul doarme cu voi,
Veniți să uitați foame și ploi.

10 In inima mea încăpeți cu toții.
Pentru toți gura mea are căldură
Și veți uita și groază, și ură.

Voi, ce nu aveți braț să vă cuprindă,
Veniți să plîngem încet împreună,
Am flori oare ca aurul sună.

POEMA DESPRE UN COPIL SĂRAC

Un copil sărac, cu ochii mari și plini de-albastru,
Cu păr bălai, ou buze roșii și cu visătoare frunte,
A tot visat că va veni odată de pe cer un astru
Și va porni un înger de pe munte.
Și visul lui a fost, între cer și viață, punte.

A tot visat că va veni o viață bună și curată,
Cu păsări și cu jucării și haine calde —
Și a visat că are și el frățiori și tată,
Și mamă care-n lacrimi vrea să-l scalde,
Și-a visat iubirea toată.

Iar când din somn, cu ochii mari și plini de albastru,
S-a deșteptat copilul, zgribulind de foame și de frig,
N-a mai văzut nici înger, nici cer, nici astru,
Și tot ce a visat, el ar fi dat pentr-un covrig.

ETERNUL CINTEC

De ce mi-a turburat vinul vieții,
Pe care-l băusem în pahar liniștit,
Degetul tău ?
De ce mi-ai venit
Să-mi încălzești cu răsufierea ta pereții ?
Doar am crezut că ai murit...

Ai adus înapoi parfumul uitării,
Și brațele care-ⁿ beție închid.
De ce te-am regăsit pe peronul gării,
10 Aruncînd trandafiri pe zid ?
O, ochii tăi ca furtuna mării !

Același păr, cu buclele căruia s-au jucat
Minile mele tremurătoare.
15 Aceleași picioare de gazelă,
Același cîntec și același soare.
Au venit toate înapoi : viață și iubire,
Plîns și zîmbet, aceleași dantele și panglici,
Aceași ciorapi de mătăasă ce se sfîrșesc în
pantofii mici.

20 Cine te-a chemat, cine te-a adus ?
De ce-ai sosit cînd nu te-am așteptat ?
De ce-ai venit, de ce nu ai plecat ?

In sfișit și tu ai venit: vară frumoasă și bună,
Riu cald de soare și umbră, care odihna aduci -
Poienele sînt toate de aur și-n codri buciumul
suna.

Și visează tăcuți și gînditori morții sub cruci.

întreaga fire de parfumul florilor și al finului
e nebună,

Și cîntă tot ce este viață și griul tot mai mare
crește,

Și seara aducătoare de vis alb, moștenit din lună,
Cu argintul veșniciei capul îndrăgostiților îl
sfințește.

CINTEC DE NOAPTE

transcriere a unui cîntec din sec. XVII
(Griss Kogler) Elveția

E noapte. Poate că așa e bine,
Dacă ar fi ziuă, ar fugi femeile după găini.
Circumare, adu cinci cupe de vin.
Dar nu fura jumătate.

Și spune-i halebardierului că n-am nici un ban.
Am voie bună, căci mi-a murit amanta
Și acum aleg una, alta cu mai mare sîn,
Voi putea dormi pe perna lui.

10 E noapte. Și în întuneric văd cum luminează
Nu numai ochii pisicii care toarce în vatră,
Ci și ochii halebardierului care mă pîndește.
N-am nici un ban.

Numai cupele vor fi goale,
Toate cinci,

15 Beți, prieteni, căci nu peste mult
Se trezește cocoșul și atunci intră
Cu măciuca soacrele și cumînții satului.

CINTEC

Iubesc iubirea ce iubește,
Iubesc copilul ce zimbește.

Iubesc poporul sfânt de stele,
Și lacrămile mamei mele,
Căci m-au udat în viață ele.

Iubesc gândirea și cîntarea,
Iubesc, cînd plînge-n noapte, marea,
Iubesc și dorul, și-ntristarea.

Iubesc, căci nu mai cred în ură,
Să cînte fiecare gură,
Doar zimbetele mi le fură...

Imbrățișați-vă, popoară,
Avînd același grîu în moară,

Aceiași trecători în lume,
Purtînd același dor și nume,

Orfanii stelelor eterne,
Dormi-vom somn pe-aceleași perne,
Aceleași colb pe toți se-așterne.

Crescuți din rădăcină sfîntă
Aceleași suflet ne avîntă.
Ne este-aceeași vislă frîntă.

Imbrățișați-vă în soare,
Căci trecător e vis și floare.

Era o noapte umedă și brazii se mișcau,
Văzduhul obosit dormea pe vârful munților,
Un șarpe luneca pe mal.

Un vîntuleț fugea c-un val și lupul aiscuța urechi.
Și iepurele îngrozit se strecura de la curechi.
Se legăna
In codrul negru-o lună de opal.

Nepăsător, ciobanul, rezămîndu-și în palme fruntea,
Aștepta zorile să treacă în vale puntea.
Deșteptîndu-se la robie, necheza trist bătrînul cal.

Leneșă dispărea noaptea cu întunecata ei haină
Și cocostîreul a-nceput din aripi să bată.

Dacă suferință multă
Va umplea această carte,
Orișicine mă ascultă
De durerea-mi s-aibă parte.

Și atunci va înțelege
Ce înseamnă noaptea-a scrie
Și făcîndu-mi altă lege
Decît cea făcută mie.

10 Ce-am greșit să port povara
Și să fiu de mila lumii —
E de vină fundul mării
De necurățirea spumii ?

Voi care muriți tineri și frumoși,
Sufletul vostru se împletește în furtună,
Din ochii voștri sticloși
Se albește bătrâna lună.
Din zîmbetul vostru se face floare,
Din dinții voștri se fac mărghăritare.
Din părul vostru se face mătasă,
Din blestemul vostru crește fagul tare,
Voi care muriți frumoși și tineri...

Ce surdă-i lumea, inima-i neagră
Acum o înțeleg.
Mi-a furat ce-am avut mai bun,
M-a îmbrățișat și m-a aruncat,
M-a lăsat să urc și am căzut în abis
Și ride de mine,
Căci m-a deșteptat din vis.

10 Ce singur am rămas : fără zîmbet și glas,
Tremurând de propriu-mi frig.
Unde sînt oamenii, cari îmi sînt frați,
Unde sînt cei vii, unde sînt cei îngropați,
Lume surdă, nu auzi, unde este cineva
Care să semene cu fața mea ?

15 Inima neagră a lumii —
Nici nu mai bate, crepată-n pămînt,
Se scutură arborii schilavi în vînt,
O, să pot fugi din mine,
Lume surdă, glasul meu ar avea cuvînt t

TREI FEȚE
(fragmente)

- 5 Soldații tineri care au murit în luptă,
Cu inima frântă, cu haina ruptă,
Cu fruntea-nsîngerată, cu visurile stinse,
Se adună cu toții pe cîmpiile ninse :
— „înainte, unde ?”
- Acum cu toții pornesc în șir care nu sîrșește,
Sufletul lor cîntă și tot mai mare crește,
Au trecut mări, munți, hotare și țări
Și se înalță, tot se înalță în zări.
- 10 Ca o furtună de sînge se urcă convoiul.
— „înainte, unde ?”
I-a ridicat de pe pămînt războiul
Și vijelioasa furtună pînă în cer pătrunde.
— „înainte, unde ?”
- 15 Ne ducem să înlocuim îngerii și sfinții,
Să strălucească ochii noștri în stele.
Ne-am lăsat pe pămînt părinții
Cu lacrimi amintirea să ne-o spele.
Din ce-am lăsat, flori roșii să crească
- 20 Și primăvara făr' de noi să înflorească.
— „înainte, unde ?”
- Și diavolul rîzînd vă va răspunde :
— „Mai credeți în răsplata cerească ?”
— „înainte, unde ?”

SOLDAT TINĂR

- A căzut... Din gură se prelinse
Pe păr o linie de sînge.
Coiful... Pușca... Ranița... Și o batistă
În care altcineva va plînge.
Ochii închiși. Fața albă și tristă.
Cineva poate îl visează,
La căpătii un corb îi stă pază.
Și amurgul vine cu pașii roșii
Pe cărările ninse.
- 10 Dormi, soldat tînăr, și veșnicia o-mbrățișează.
Dormi dulce cu somn fără trezire.
Și cînd stelele scînteiază,
Va-ncepe a sufletului înflorire.
- 15 Acolo unde te duci,
Nu sînt nici arme, nici cruci,
Te vei face o floare roșie
Și cineva te va culege ?

DIN EDIȚIA

VERSURI

1964

INCA O NOAPTE

încă o noapte
Petrecută în muncă și taină.
Muncesc : frământ visuri pentru viitor.
Taină : cînd o să mor ?
5 Șoapte.

Mi-am dezbrăcat a zilei haină
Și stau în fața sufletului meu :
Am rămas „eu”,
Ori m-am făcut : unul dintre cei mulți ?

10 Nu mai sînt lanț, numai verigă.
Zbiară conștiința și strigă
Cu cei care încă sînt flămînzi și desculți.

Sînt mulți, prea mulți,
Trebuie îmbrăcați, trebuie săturați,
15 Trebuie învățați, trebuie făcuți fericiți.

POEZII DIN PERIODICE

LA UMBRA PLOPILOR

La umbra plopilor din vale
Mormântul meu să mi-l săpați,
Acei ce pribegesc pe cale
Să-mi zică : Ceruri, îl iertați !

Și păsările în frunzișuri,
Zburînd mereu din loc în loc,
Să-mi cînte tremurînd povestea
Iubirii fără de noroc...

Acolo va zăcea de-a pururi
O inimă de doruri plină
Ș-un vis frumos de fericire
Din tinerețea nesenină...

MOARTA.

Surorii mele Valeria Isac

Făclii strălucesc în ger,
Gârboviți dricari pe spate poartă
D-aramă un sicriu
In care zace-o zină moartă.
5 Se tînguesc sparte clopote...
In zare aurie ride mîndru soare.
In urma moartei pribegesc atîția
Păgîni, al căror suflet moare...

Și eu o urmăresc.
10 Amarnic plîns mă năpădește,
Aș vrea să fur din mîna cioclilor
Sicriul care-n flăcări strălucește
Și să-l desfac... să scot afară
15 Trupșorul ei de fată mare
Ucis de-a morții sărutare,
In viscoloasă seară.
Aș vrea să cad naintea ei,
Să o opresc... Să nu se ducă pe vecie
Și n-am putere să-nțeleg
20 Voința întrupată-n nebunie !...

Pășesc mereu... Și ea mereu s-apropie
De vecinicie, de pămînt.
A popilor cîntare tristă
25 O duce largul vînt...

Miros de flori... cununi de flori de lămiie.

Fum de tămiee..

Atâtea fețe sînt roșii de lacrimi,
Atîtea sînuri saltă de durere,
Atîtea glasuri se unesc să se înalțe
La cer, cerind divina mîngiere...

*

Aci e locul ei de somn în moarte,
Aci e groapa ta.
Simbol de vecinică speranță : a brazilor verdeață
E-n jurul ei singura viață.

Și... Zîngănește sapa,
Preotul apă sfîntă varsă
Pe-a gropii gură,
înșiră faptele mireșii moarte
Și spune de hîdoasa-i soarte
Ce i-a ucis pe veci a buzii zîmbitură.

Bătrînele apleacă capul și-și fac cruce,
Sicriul deodat' coboară... în adînc se duce.

Așteaptă ! Așteaptă.
Să trecem împreună a vecinicieii treaptă !

Afund...
... Sar bulgări de țarină,
Pe fața mea de lacrimi plină.
Corbi jalnic concănesc

În jurul meu e-atîta pace,
Cîntarea omenească tace.
A gropii gură-i astupată,
E în pămînt bălăia mea surată.

Se cerne nea din a cerului sită
Pe lumea posomorită.
Eu stau... stau. Și veghez un soare apus.
S-a dus ! S-a dus !

DESPĂRȚIRE

Tremurând mi-ai întins mina
Și pribeagă ai plecat —
Ah, de-ai ști ce junghi de moarte
Sufletul mi-a sfîșiat...

N-am putut să zic o vorbă,
Am rămas înmărmurit,
Însă lacrămile mele
Multe, multe au vorbit !...

Parcă totul e poveste.
Nu te cert cu vreun cuvînt.
Am uitat. — Tu ești mireasă,
Eu pe alta azi o cînt.

NOAPTEA

O dată numai să-mi fi spus
Că ea o să revină —
Și nu plângeam de ce s-a dus
A mea sfântă lumină.

O dată să-mi fi sărutat
A mea frunte-norată...
Și nu-mi păsa, că m-a lăsat
Ființa adorată...

10 O, traiul fără nici un dor
Și făr' de idealuri
E soarele ascuns subț nor,
Și marea fără valuri...

Azi stau așa de toți uitat,
Privind în seri la stele
Ce ard ca-n foc învăpăiat,
Ca ochii dragei mele...

CURCUBEU

...Și mergeți chipuri fericite
Lăsați-mă să odihnesc,
Cu ochiu-mi rece la lumină
Și la viață să privesc...

5 Ah, uite cum se plînge corbul
E singur, poate părăsit,
Un trist tovarăș soț cu mine
Pe lume totuși am găsit!

10 Și valurile-n vadul apei
De ce se plîng, de ce bocesc ?
Și ramurile parcă-s negre,
Ori doară și ele jelesc ?

15 Și mistic cîntă vîntu-n turlă
Și clopotul abia atins
Suspînă lung... Afară-i iarnă...
De cînd visez, ce mult a nins !

20 Tresar. Și parcă văd cum umblă
La colțul sobei : zîne-n foc
Și-a jarului limbute roșii
Parcă fredoană de noroc...

La geamu-mi sloii lungi de gheață
Atîrnă vesel și lucesc —
Suspîn, cînd vād așa o zare
Cînd dus pe gîriduri o privesc...

O, ceriuri ! 'Nalți și plini de milă
Ce potoliți durerea-n piept,
De ce nu stingeți focu-n inimi
Și-n ochiu-mi rece, dar deștept ?

De ce nu e eternă iarnă
In sînul cald și plin de foc ?
Ca-n veci să fie mort amorul
Ce-mparte chin și nenoroc ?

Cînd raza ultimă pătrunde
La coperișul trist și spart —
Eu parcă vād cum două inimi
Pe-o veșnicie se despart...

Și plînge vîntul, parcă geme,
Bocesc de jale, plîng cu el
Și mă gîndesc la o iubire
Și la uitatul tău inel...

Acoarde line zboară-n aer
Și parcă toate plîng cu dor,
Iubire, Tu ! Ești cel mai dulce
Și cel mai sfînt, curat izvor.

O, în zadarnic caut în pieptu-mi
E rece, trist și ne-nțeleș,
Și laerămile-mi sînt uscate
Ce m-au gonit atît de des...

50 Să fie altă lume asta ?
Tresar uimit și turburat,
Răspunsul vine făr-a crede :
Un lung suspîn... Ș-am lăcrămat

55 O, tu, cu ochii tăi albaștri,
Cu părul lung și mătășos,
In care piaptăn mi-a fost mina,
De care ochiul e setos...

60 Și sînul tău atît de fraged
Ce-ndeamnă mintea la păcat,
Și mînile-ți atît de albe,
Tu poți să crezi că le-am uitat ?

O, nu. De rîd, de plîng cu jale,
De spun amaru-mi lumii-ntregi
E pentru dorul tău ce, dragă,
Tiu bine-1 știi, și-1 înțelegi.

GRĂNIȚERUL

Lui V. M .

Prin codrul des din munte,
Pășește-ncet și rar
Un grănițer ce cîntă
Un cîntec secular.

La cer se-nalță cîntul
Și pareă-i turburat
Și tremură de jale
Văzduhul cel curat...

Flăcău-și șterge fața
Cu mîna lui de fier,
In pieptu-i poartă iarnă
Și-n ochi el poartă ger...

...Deodat' irumpe-n lacrimi,
Gonit de-un dor nebun :
„Ah, unde-i strălucirea
Viteazului străbun ?"...

„Ah, unde-i strălucirea ?"..
Se bate glasul-n stînci,
De-acolo-n zbor sălbatec
Prin văile adinei...

„Ah, unde-i strălucirea ?..
Și glasul zboară-n vînt,
Iar codrul vechi fredona
Un cîntec de mormînt...

DIN CARTEA DORULUI

26

Păru' mi-e negru
Ochii de mură ;
Zîmbet în suflet,
Zîmbet pe gură.

5 Brazde pe față,
Zbucium în piept,
Lacrămi pe gene
Cînd te aștept.

27

io Vine umbra, vine !
Noaptea o să vie !
Noaptea, ce-mi aduce
Gînduri multe mie.

15 Vine visul, vine !
Visul iat-apare
Visul, ce-mi aduce
Amăgiri amare !

32

(Colori)

Crinul e roșu
Norii sînt albi,

Codrul e verde —
Galbenă-i frunza,
Vinăt e lacul ;
Pietrele sure.

Ochi ai albaștri,
Bucle de aur ;
Git ca zăpada, —
Buzele roși.
Fața ca laptele
— Inima neagră l

CÎNTECE

UI

(Cîntec vechi)

Lingă ziduri crește iarbă,
Ungă mine crește doru'.
Sînt pribeag în lumea lată
Cum pe cer pribeag e noru'.

Insă norul pribegește
Să ajungă-n lumi senine,
Iară eu pribeag în lume
Sînt, și nu știu : pentru cine ?

CINTEC

Plînge-n codru vîntul,
Brumă cade-n zori,
E cărunt pămîntul,
Lunca n-are flori.

5 Obosită-i firea
 Și cîntarea dusă,
 Iar în piept iubirea
 Pe vecie apusă.

PASTEL

In purpură se-mbracă ziua,
E-aproape de seară
Șnamurgul cu aripi vinete, vine,
Se scaldă în apele line,
Se lasă pe pajiștea rară.

De sînge parcă izvorul, ce curge
Cu spume fierbinde din stîncă
Și pare că-i roșu a plaiului verde
In valea adîncă...

10 Păstorul cu glugă mai albă ca ceara,

își mină oiștile-n crînguri,
Ș-așteaptă ca-n vîna seară să vie
Șireata, cea mîndră, ușoară și dalbă,
Cu fața ca sîngele, cu inima albă.

POVESTE.

A plîns în noapte un copil
Și s-a trezit și mama lui...
Și s-a trezit și tatăl lui
In liniștea mormîntului.

Copilul a visat urît
Și mama lui a înțeles :
Copilul a visat, ce ea
Visează treaz-atît de des...

Pe tatăl micu-1 aștepta,
Să vie-acasă din pămînt...
Și mamă și copil plîngeau,
Și-al treilea plîngea-n mormînt.

CÎNTAREA DIMINEȚII

Zori albastre, zori curate
Ați ucis a nopții viață,
Mi-ați înseninat privirea
Sînge mi-ați turnat în față...

Jalea, oare mă răpuse
Ați schimbat-o în veselie.
— La fereastra-mi înflorită
Cîntă-n soare-o ciocîrlie.

Se răsfață-n zare riul
Care curge lingă casă,
Pe văzduh parfumul vieții
Ou mirezme dulci se lasă.

E aproape dimineța...
Clocotind răsuflă vîntul.
— Zori albastre, zori curate
Ați trezit din somn pămîntul.

H

în văzduhul plin de roșu
Se avîntă doru-mi alb —
Către tine se avîntă,
Tu, pe care-atîți te cîntă,
înger, îngerelul meu !

25 In curata dimineță,
Soarele, cînd este dalb —
Tu asemeni plîngi de mine,
Precum plîng în zori de tine
înger, îngerelul meu ?

30 Te resfeți în zarea crudă
Strălucitei dimineți,
Ori închizi pleoapa-ți udă,
Și adormi de chin, de trudă,
înger, îngerelul meu ?

35 Ori visezi de mine, care
Am atîtea feți !
Oh, iubito, nu mă plînge,
Focul veșnic nu se stinge,
înger, îngerelul meu !

40 Ni se despărțise viața,
Bat în două căi ! —
Tu ești noaptea, dimineța
Eu sînt... ne gonim mereu,
înger, îngerelul meu.

45 Dar veni-va ziua-n care
Ne vom întîlni,
Fără grai și lăcrimare,
Ne-om lega de-o sărutare,
înger, îngerelul meu.

DIN COPILĂRIE

Lîngă geam veghează mama,
Cînele-n ogradă latră,
Puii dorm pe grinda roșie,
Focul pîlpîie pe vatră.

Mițele se bat în șură,
Ploaie ciuruie afară,
Vintu-n horn își cîntă doina.
Ziua se îmbracă-n seară.

10 Mama nu se mișcă. Oare
Ce durere mare-o doare ?
Plînge lacrimi, lacrimi calde,
Jalea-n lacrimi vrea s-o scalde.

15 Zac în pat. Și lîngă mine
Doarme un cocoș cuminte.
— Mînile îmi sînt ca gheața,
Fruntea, fața mi-e fierbinte.

20 — Mamo, mamo ! Vin' aici,
Mi-e frică, mi-e teamă.
Ce păzești fereastra-n seară,
Fără somn, bătrîno mamă ?

...Lung se uită-n fața-mi blindă,
Și-mi răspunde tremurîndă :
„Patru scrise c-o să vie
Și... tilhari... sînt... pe... dropie" ..

S-aprind pe cer în noapte stele
Și-nvapăiate strălucesc —
Ah, ochii dulci ai dragei mele,
Mai mult foc mie-mi răspîdesc.

Și spune-acuma, tu, frumoasă,
strălucitoare, blindă stea,
De ce mă-ntunecă privirea-ți,
Cînd te ivești în calea mea ?

CU FLOAREA

Cu floarea care-n toamnă moare
Vă duceți gânduri fericite,
Cu păsările călătoare
Plecați în țări mai strălucite.

Iar eu rămân uitat de lume,
Uitat de tot ce-i mai iubit
Uitatu-mi-ai și tu de nume,
Copilă, tu, m-ai părăsit ?

O, dulce zi de primăvară
A fost amorul nostru sfânt
Azi visurile mele zboară :
Foi veștede duse de vânt.

VIFOR

Pastel

Francisc DSzei

Duduia parcă pământul,
Șiroaie de apă poartă pe spate vântul
Urlă codrii zbiciuiți de ploaie,
Pădurea copacii îndoiaie.
Izvorul se prinde cu fulger de danț,
Și sparge în țarnă îngustul său lanț

Curg riuri pe holdele prăpădite,
Riuri cu moină mâzgălite.

10 — In bordeiul din valea schimbată
Un nou născut în fășii zâmbește.
Privind, el, care se naște pentru vifor,
Viforul ce contenește.

POETUL

D-lui Richard Dehmel

Poetul fu necunoscut,
Zadarnic scrise poezii,
Nuvele, drame mii și mii.
Deci ce să facă, — se gândi —
Să fie cunoscut ?
— Of, cetitori, of, cetitori
Știți ce-a făcut poetul ?
— Făcutu-s-a pe drumuri hoț
Ș-ajunse *cunoscut* de toți,
Cu-ncetul...

MAMA ȘI FATA..

Romanță

„Ileano, fata mamei,
Ce bocești tu, ziua toată ?
Mergi la joc în curtea popii
Doar tu ești încă surată !

Părul tău e lung și negru,
Ți-l presară cu vreo floare.
Pune-ți crin pe piept și du-te,
Doar și tu ești fată mare...

10 Brațele îți sînt firave,
Bune să cuprinzi în ele
Trup de fecioraș subțire...
Și cere să-ți dea mărgele !"...

15 Ileana lăcrămează
Și bocește în năframă :
„Nu mă duc în curtea popii,
Nu mă duc la horă, mamă.

20 Dar m-aș duce, tot m-aș duce,
După dragul vieții mele...
Și l-aș strînge-n brațe tare,
Ca să-mi dea să port, mărgele..

„Du-te !... Unde-i mult doritul
Spune-mi drago, Ileana ?..."
Fata c-un deget arată
La mormîntul din poiană...

UN COPIL

Emeric Farkas

Pe tatăl nu și-l cunoștea,
Și muma îl bătea.
Și-l ocăra și nu-l iubea:..
Buleandră i-a fost haina, și paie i-a fost
patul,
Și trupu-i slab era...

În inima lui mică
Căldura n-a ncolțit.
Dar când muri de chinuri, copilul frînt
de jele,

Ce dulce a zîmbit,
Ce dulce a zîmbit!

E NOAPTE...

Luna doarme-n pat de nori,
Și e neagră noapte.
Gem departe-n ceață zori,
Plîng atîtea șoapte !

Stau cu suflet dus, visînd,
Visuri vin în goană.
Tu, ușoară-mi treci în gînd,
Minunato, Ană !

10 Chipul tău e chip dorit,
Fără-ntruchipare
Te-am iubit și m-ai iubit
Cu iubire mare.

15 Dar te-ai dus. Eu am rămas,
Și te-așteapt cu jele
Să dai lirei mele glas
Și dor vieții mele.

20 Vei veni ?... Un vînt turbat
îmi aduce șoapte.
— Țara-n care te-ai mutat
N-are numai noapte.

BOLNAV

De departe scriu aceste rinduri,
Mamă dragă, sînt bătut de gînduri,
N-am o clipă ca să-mi fie bună,
Mă omoară inima nebună !

Intre flori de poezie pline,
In o casă-n care nime vine,
Eu trăiesc și nime nu mă vede,
Părăsit sînt, crede-mi mamă, crede !

Zorile ce noapțile destramă,
Le petrec cu plîns și jele, mamă ;
Vremea tristă vine, vremea piere,
Cruda suferință iar mă cere.

Cînd voi ști să-mi prețuiesc o viață ?
Cînd n-or licări lacrimi pe față ?
Cînd voi fi scăpat de chin și gînduri ?
— Cînd mi-or pune trupul între scînduri !

II

Atîta viață-n jurul meu
Și eu aștept să mor.
În jurul meu sînt mii de vieți
Legate de un dor.

Palpită-n inimi foc ciudat,
In brațe dor de strîns.
In pieptu-mi iarna s-a-ncuibat
Ochii mă dor de plîns.

O, chinuri fără de sfîrșit,
Vă stingeți — ori să pier.
Să-mi fie visul împlinit,
Să mă renasc : *mister*.

PE INGINATUL DIMINEȚII...

(Fragment)

S-a pogorît pe lume a nopții-mpărăție.
Stingher, pierdut în gânduri, aștept somnul să-mi vie.
In jurul meu se-nșiră a stafiilor horă.
Sînt fiul suferinții și boala mi e soră...
Cînd nu-i argint în lună și cîntec nu-i pe ternă,
îmi blastăm viața jelnic, plîngînd amar în pernă,
Mă lupt cu visuri hide, o, licăriri de stele !...
... Și clipele-mi vin bune, să treacă-n șoapte grele.
In suflet geme iadul ; pe buze-mi fierbe dorul,
In trup îmi arde pofta, sălbatecul, amorul;
Mi-aș vinde veșnicia pe-un tremur de iubire
Și nimeni nu-i în juru-mi, sînt frânt de părăsire...
Un ochi nu-mi mai zîmbește, un fior nu mă mai
cheamă,

La patul suferinții nu mă veghează mamă.
Și umbrele vin pline de taină să mă bată.
Și pacea din morminte mă-nvăluie ciudată.
Cu focul meu din suflet aș vrea să sparg negriul.
Să-mi seamăn în natură iubirea mea și raiul,
Să dau lumină lumii : a inimii lumină,
Să frîngă noaptea neagră ce veșnic vrea să-mi vină,
Aș vrea să cînt cîntarea credințelor eterne
Și numai șoapta fricii din gura mea se cerne...

Slăbit de plînsul mașter.

Trudit de-a bolii brață,
Cu morții mei din suflet încerc snadorm în viață,
Mă lupt cu bezna crudă, cu fruntea asudată.

Și țeș în vâlul nopții povestea mea curată...
Aprind în întuneric candela-nchipuirii,
Clădesc altarul d-aur al morții ș-al iubirii.
Mă-nchin iubirii mele.

30 Rid stafiile rece,
O clipă vine-ușoară și... trece... trece... trece...

II

Și cerul își desface genele strălucinde.
Și pierde ceața mută.

Umbră se aprinde,
Privesc zori la fereastră.

35 Eu, palid d-așteptare,
Sorb beat de fericire belșugul sfînt din soare,
îmi crește-n suflet floarea nădejzii veștejite.
Și psalmele virtuții renasc din zori trezite.
Șoptesc o rugăciune, evlavie credinții :
«Tu mi^ai curmat adîncul și firul suferinții.»
40 Și aleluia sună cu duioșie mare.
In faptul dimineții, în colbul sfînt de soare...

III

Și prohodesc. Doar morții chilavului repaos,
S-au dus de lîngă mine în haosul din haos,
Și hora blestemată a stafiilor hîde
Nu dăntuiește-n juru-mi. Nu rîde, nu mai rîde...

45 Se nasc în aer doine. Parfum adînc de floare...
Doinesc în crînguri păsări. E soare, numai soare.
Zîmbește firea toată.

Atîta poezie !...
Nu clocotesc furtune în țările de glie...
Se-nalță-n slavă cintu-mi, cîntarea mea duioasă.
50 O, am scăpat de noapte, de noaptea păcătoasă...

CÎNTECE NOI

Filiștrii dorm în paturi, visînd de vreme
bună,
Noi pribegim în codru, în seara fără lună.

îmi dai mînuța mică, pășești cu frică
mare,

Îți simt căldura feții și calda ta suflare...

5 Vrăjita noapte cîntă, cîntarea păcii

sfînte
Și umbra se-ntrupează și spune-ne cuvinte...
Neînțelese doruri ne cheamă să ne plîngă,
Eu chem adâncul nopții durerea mea. s-o frîngă.

Tu-mi strîngi cu spaimă mîna și spaima ta mă bate.
Vedem atîtea taine, simțim plăceri ciudate.

Ne cere parcă huma și bezna rîde, rîde.
în sufletu-mi coboară un cîrd de visuri hide.

Ne-amenință prăpăstii și pasul nost' s-oprește !
Tu mă cuprinzi sîfoasă, și spaima ta tot crește...

15 Îți bate sînul tare și gura ta-i fierbinte,
Șoptești atîta jele în cîteva cuvinte.

Eu te cuprind în brață cu duioșie sfîntă :
Și gura-mi pătimașă îți cîntă : ție-ți cîntă !

20 De dorul meu s-aprinde tăcerea nopții grele,
Fug stafiile toate, mor visurile rele.

Și lumea spaimei trece în zorile albastre,
Se-nchină psalm de păsări înveselirii noastre.

Și fața ta-nflorește. Și ochii-ți rîd de viață,
Tu te-ai născut nainte-mi cu alba dimineață.

25 Și părul tău de aur străluce-n colb de soare,
Pe sînul tău de spumă se veștejește-o floare..

Ea, mărturia nopții, se veștejește sfîntă
De pieptul meu, de gura-mi ce tot mai cîntă, cîntă.

CHEMARE

- Pe patul suferinții mele,
Mă zbat în lacrimi și durere...
îmi geme-n suflet neagra jele
Ș-un fior gândul meu îl cere :
5 Străinul vrea ca să mă fringă,
In țărna lui trupul să-mi piară...
— O, mamă, mamă, vino iară,
Feciorul tău să nu mai plîngă...
- 10 Cu mîna ta să-mi ștergi amarul.
Cu ochii tăi să-mi rîzi în viață,
Să uit că am să sui calvarul,
Că noaptea-mi vine-n dimineață,
Cuvîntul tău senin de rugă
Să-mi spargă chinurile toate.
- 15 — O, întunericul mă bate
Și visul hîd nu vrea să fugă.
De-ai fi aici, o, dragă mamă,
Eu cred că boala mea ar trece,
Căci tu ai plînge în năframă
- 20 Cu plînsul tău adînc și rece,
De plînsul tău jalea-mi s-ar frînge
Doar te-ai ruga sub o icoană :
Măria fără de prihană
S-ar îndura... Și n-aș mai plînge...

- 25 Pe patul suferinții mele,
Mă zbat în lacrimi și durere,
Mă lupt mereu ou stafii rele
Și haosul mereu mă cere...
O, mamă, vino lângă mine :
30 De-o taină crudă mi-e teamă ;
— O, mamă, mamă, dragă mamă ;
A veșniciei zîină vine...

CINTEC

Eu cred în natură, eu cred în viață ;
Sînt sclavul nopții negre și cred în dimineață.
Eu cred în flori și stele,
Eu cred în visuri rele ;
Eu cred în ruga mamei și-n blestemul de tată,
Eu cred în zîmbet și-n jalea lăcrămată.
Eu cred...
Eu cred în tot și toate, ce sufletul meu ve'de,
— în tine însă, dragă, nici cînd nu mai pot crede.

AUR

Aur. — Mammon e mai mare
 Ca Iehova și ca Hristos, ca orișicare.
 Aur. Naintea ta se-nchină
 Și-acei ce sînt, și-acei ce o să vină.
 5 Atîția, cîți au murit, ori cîți se vor naște
 Ruga ta vor cunoaște,
 Ruga ta e mai sfîntă
 Ca oricare rugă, ce la altar se cîntă.
 Tu deschizi porți nedeschise de a muzei mînă,
 10 Și nedeschise de nici o înțelepciune,
 Se deschid toate, cînd gura ta spune...
 bolnavă,
 Cînd aurul spune, ascultă lumea
 Și glasul tău e ca un șiroi de lavă,
 Se naște-n urma ta beție de cîntare,
 15 Aurul, aurul e rugăciunea cea mai tare...

Aur... Tu, viață din aldînouri,
 Tu, viața ce ți s-a dat viață,
 Ruga ta toți o învață,
 Naintea ta cade cerșitor și împărat,
 20 Pe glasul tău toți s-au jurat,
 Tu ești cel mai murdar și cel mai curat...
 Aur, aur, tu ești sfîrșitul țintei omenești,
 Tu totdeauna dai și nicicînd nu cerșești,
 In urma ta rămîne blestem, lacrimi și, singe,
 25 Și ride acel ce te află și cine te pierde plînge,
 Tu, rugăciunea vremilor eterne,
 Pe tine te visează pe perne...
 Aur... Ție nu ți-a dat nici un dușman soartea.
 Tu numai unul ai care nu te crede : moartea.

CERȘETORUL

La colțul străzilor o viață,
 Ori o batjocură a vieții...
 Vă plînge-n a voastră față
 Și plînsul lui îl bea păreții...
 Voi treceți făr' să înțelegeți
 De foame otrăvitul grai :
 Doar pentru voi e lumea bună
 Și vă așteaptă Raiul Rai...

El, zi și noapte stă și cere,
 10 Și fața lui e-atît de pală...
 Și mîna lui cea tremurîndă
 Nu blestemă a voastră fală.
 Nu ști să țipe stors de ură,
 Că viața cît l-a înșelat,
 15 Doar cu toiagul lui nu poate
 Să frîng-al vost' trufaș palat.

Asemeni sfinților de piatră,
 Răbdarea lui e a lui Hrist.
 Și iarna urlă răgușită
 20 Și glasul lui e tot mai trist...
 Stă, și cerșește mila voastră
 Visînd că nu mai e flămînd,
 Visînd că doarme-n pat cu perne,
 Și stă în crivăț tremurînd...

25 La colțul străzilor cerșește...
Și zdrențele sînt tot mai reci.
Stai, stai sătulule de viață !
Căci e martir acel ce-l treci,
El suferă în loc să cînte,
30 Dar plînsul lui e trecător.
Visînd viața lui în moarte,
In moarte nu e cerșetor.

FINIS

Atît de rece bate ceasul.
E doisprezece,
Acuma își încearcă pasul
Un veșnic sclav
5 Al țării rece.

La mine vine moartea Mare.
La mine vine...
Și-n față-mi rîde-atît de tare
Și rîde-n mine...

10 S-ascunde-n piept și-mi spune-n suflet
Povestea Mare...
Bătaia inimii-mi oprește
Și singele în vini răcește,
Simțesc păgînă încleștare...

15 îmi netezește fruntea jună,
Apune-o lume-ntreagă-n mine...
Și, albe, razele de lună
îmi torc încet, încet, oună.

CÎNTEC

1.

Afară-i primăvară mare,
 Și-n mine gura nopții cîntă..
Afară-i cîntec, flori și soare,
 în mine inima e frîntă.

Afară-i lumea mai bogată,
 în mine dorurile-s reci,
Afară ride-n viață-o fată,
 în mine plîng plînsori de veci.

10 Afară-i aur, strălucire,
 Și e parfum de trandafir...
Eu sînt al morții tînăr mire,
 M-așteaptă nunta-n cimitir...

MOȘNEAGUL

L-au întrebat pe Rege : ce să-i dea.
— Dați-mi împărăția celuiilalt Rege.

L-au întrebat pe savant :
— Dați-mi rostul vieții și cheia morții.

5 Pe poet :
— Toate ciocirliile lumii și toate florile.

Pe cerșetor :
— Piinea caldă și somnul patului alb.

Pe erou :
10 — Cunună de dafin după învingere.

Și l-au întrebat pe artist :
— Dați-mi zîmbetul copilului, care vede
 pe mamă-sa..

Iar cînd l-au întrebat pe moșneag, acela răs-
 punse trist
— Nu-mi dați nimic.

MAMEI MELE

E-un an de cînd ți-ai închis ochii. Ce mult a nins
De-atunci deasupra lumii și cite străluciri s-au stins.
Din mine rupta viață : copilul, a început cu glasul,
Și dă cuvînt durerii ce n-o înțelegea.
Copacul a crescut deasupra casei și ramuri multe
s-au făcut,

Și pe cărare : mulți au venit și mulți s-au dus.

E-un an de-atunci,
De cînd te-ai dus în lumea care nu e lume
Și poate numai crucea de pe sîn e în pămînt
neîncepută

De dinții vremii, care te-a sfărmat.

Și trupul tău, suc pentru flori,
Și pentru frunze și fire de iarbă.
Iar sufletu-ți, roind, în jurul soarelui,
Ca un flutur uriaș.

O, mamă,
Te simt acum, cînd nu te am, căci nu se sfîșia
Un fir ce ne-a legat laolaltă pe firul veșniciei,
Asemeni mărgăritarelor,
Te simt în camera tăcută și încălzește amintirea ta
Pereții umezi de durerea vremii.
Și lacrimile-ți au rămas aci, mirosul lor sfînt
E ca iazma, lacrimile tale curate,
Aburesc pe buzele mele vinete,
Și zîmbetul tău a rămas în zîmbetul meu
Și-l va moșteni copilul nostru.
Doar am dat din mină-n mină comorile
Lumii. Și nu le vom putea înstrăina.

V

Te simt, întreagă, căci te-am reînviat
Cu gîndul — zeul clăditor, zămislitor de viață.
30 Te-am reînviat, să stai aplecată pe umerii mei
Și să-mi șoptești fericirea în urechi :
Mamă, tu nici n-ai murit, căci nu moare nimeni,
Numai brațele se schimbă, iubirea aceeași
Leagă, să nu poată despărți
35 Sufletele, mărgăritarele de pe firul veșniciei,
Care s-a tors din soare, de degetele vremii.
O, mamă,
La noi acasă, doar vezi, e liniște, și pace,
Alături la masă : bătrâni și copiii,
40 Aceleași cărți în sorin, același clavir în ungher,
Din care noaptea cîntă sonata viselor.
Afară ninge și s-apropie moș Crăciun,
Și tacimul tău neatins : scaunul tău te-așteaptă,
Te-așteptăm să vii și tu,
45 Și cînd se vor aprinde luminările pe brad,
Nepotul să-și plîngă mirata bucurie
Văzînd atîtea jucării.
Munții albi, de-afară, albesc noaptea,
Și orga pădurii sună a sărbătoare,
50 [Și-noetînește ?] † sania strălucitoare de argint
Care te va duce în ajun,
Ușile de bronz se deschid toate
Să pătrunzi cu binecuvîntata și luminoasa amintire,
Mamă, nemuritoare mamă,
55 Mama mea și a tuturor...

Și, la fereastră, colindele s-aprind...
înfrigurați colindători, intrați la vin și la pîine
proaspătă,
Crăciunul... Crăciunul...

† Lectură incertă, exemplarul consultat de noi fiind deteriorat.

CLOPOTELE LINIȘTEI...

Clopotele liniștei sună
Și florile le aud, capul își apleacă.
Luminele pleacă
In lună.
Fagii bătrini, ai serii cini
Și albele, mîni
Toate se roagă și toate cer iertare ;
Sufletul meu : fii tare, căci poate nu ți se mai dă soare.
Nici cîntec, nici floare,
îmbrățișează întunericul mare...
Sînt singur, a murit în mine
Tot ce a fost sînge...
Să pot plînge
Ar fi bine.

Unde-i cineva să-mi răspundă ?
Să mă blesteme, să mă iubească ?
Gîndul să-mi crească,
Undă peste undă :
Munte peste munte ?
Nu te mai poți ridica frunte ?
Plînsul te îneacă...

Și stelele-mi șoptesc : grăbește-te și pleacă.
Vîn la voi, să strălucesc în voi.

Și rămînem în întuneric numai doi
Sufletul și taina ce mă-mbnacă...

CRĂCIUNUL MEU

în spitalul * » din Paris, 1912

In noaptea de Crăciun,
Se aprindeau luminări pe brazi
Și pe bulevarde,
Roia mulțimea, ducînd credința-n azi.
Placarde
Chemau la matineuri,
Pe schiuri
Vedeai cum arde
Speranța-n miile de felinare,
10 Pretutîndeni, larmă și liniște mare,
Din prăvălii pătrundea miros de jucării
Și înaintea ușilor de restaurante
Stăteau trăsuri galante
Și oameni mii și mii
15 Și tot mai vii.

In noaptea de Crăciun,
Pe mine m-au cules de pe stradă,
Ca pe-un copil ce nu știa să cadă,
Și m-au pus pe targa !
20 Și simțeam trăsura cum aleargă
Peste țări și mări, naștere și moarte.
Alergam prin luminoasa noapte...
Miros de cîntec și de lapte.
Urmau roțile grele de soarte,
25 Unde veșnicia-și tipărea jurnalul.
Și mă purta targa și calul.

Și străluceau-nainte-mi ochelarii...
Era doctorul care fluiera arii,
Din Wagner...

În noaptea de Crăciun,
S^a deschis poarta de spital
Și m-a legat cu lanțuri chinul.
În zadar purtam pe buze vinul
Sărutării iubitei mele.
Deasupra mea, stele, stele, stele,
Un larg infinit pe care-l întretăia plînsul
Și poate plîngeam și eu cu dînsul.

Călugărița din Alpi ori din Bordeaux,
Spunînd sub scufie mereu : o, o, o, ...
Pipăindu-mi pulsul, cu sînge fierbinte,
Simțise că inima nu minte
Și ce spune : o doare.

Mi-a dat să miros o floare,
Pe frunte mi-a alunecat mînuța-i fină,
Știa femeia sfîntă că nu sunt de vină.
Parisul a fost prea tare și m-a îngenuncheat,
Mi-a cîntat în urechi cîntecul de palat,
Cu zeci de porți și sute de morți și mii de visuri,
Parisul celor mii de Parisuri...

...Crăciunul meu... Și buzele-mi însetate
Șopteau : mamă... frate... soră...
Doină... Ardeal... horă...
Nuntă... Arghir și Ileana...
Poiana...
Cuvintele mele se ridicau tăcute,
Cu m se ridică faptele făcute
Din întunericul uitării...

60 Sunau fluierile locomotivelor gării
Sfintului Lazar.
Și auzeam cum în bazar
Se lăsau cortinele de vitrină.

65 Alături, un cîntec de violină
Lăuda nașterea lui Isus,
Iar în camera de sus
Auzeam cum tușește cineva și suspină,
Miros de eter și de morfină.
Și a călugăriței mîna fină
îmi întindea un crucifix de argint.
70 De ce să mint ?
Am sărutat crucea de multe, multe ori,
De parcă m-aș fi cufundat în labirint,
Și am simțit viața încurajatoare în mîna de femeie,
În temniță închisul care a găsit o cheie...

75 Și-n zori... cînd toate s-au potolit și au început
să doarmă.

80 Pe mine m-au dus pe masă,
De masă m-au legat,
Un dureros miros, creierul, simțeam că-mi sfarmă,
Și trupul, asemeni cu al lui Hristos, mi-a sîngerat.
Cuțitele m-au tăiat.
...Crăciunul meu, Crăciunul meu !
Parisul mi l-a colindat...

CARMEN LUGUBRE

Aș vrea să cunosc pe cel ce-mi va aprinde lumina
Cînd mă vor pune în sicriu.
Aș vrea să-l cunosc pînă ce sînt viu.
Și cine-mi va săpa groapa
Va fi tînăr, ori bătrîn ?
Purta-va regrete pentru mine-n sîn ?
Și cîți mă vor petrece
La mormînt ?
Dintre-acei, cu oare azi la masă cînt ?
Va fi vînt
Și noapte, cînd ale mele șoapte
Se vor stinge pe vinăta-mi gură ?
Cînd mă va apuca de gît moartea
Voi zîmbi, ori voi îngâlbeni de ură
Că afară va suna lumea
Cu uriașa-i fanfară ?
Vor înflori trandafirii
Și toate miresmele firii
Vor mirosi afară...
Femeia pe care am iubit-o
Prin lacrimi voi vedea cum dispăre cu altul,
Și eu voi încerca să fac saltul
Între stele și pămînt, între viață și veșnicie.
Moartea mea cum o să fie ?
Poate cînd mă voi întoarce din pădure
C-un buchet de flori în mîni,
Mă va lovi cineva cu-o secure
Și se vor aduna în juru-mi cîni.
Poate cînd voi încerca să ridic o carte

30 Scara se va prăbuși sub mine,
Și voi muri, Shakespeare, cu tine.
Poate mă va arunca trenul din șine
Și din tunel nu voi mai ieși niciodată.

35 Ori poate mă va ucide cel căruia km fost tată.
Poate voi cădea în abis
Și trupu-mi va suna în adîncime,
Ori poate mă va ucide un vis.

40 Aș vrea să-l cunosc pe cel ce-mi va aprinde luminare*
Cînd mă vor pune în sicriu...
Păcat de truda mare. Doar stele știu
Să-mi lumineze cărarea.

VERS

Un copil se uită-n ochii mei,
Un copil ce seamănă cu mine.
E copilul care-n urmă-mi vine.

Ochii lui sînt încă prea curați,
N-au privit poate numai la stele î
Vor vedea și lacrămile mele ?

Ochii lui sînt buni și se tot miră,
O, cît de frumoasă e oglinda lor.
Și păcatele-mi în ochii tineri, mor.

Un copil se uită-n ochii mei,
Un copil ce seamănă cu mine.
De-aș fi orb nu ar fi mai bine ?

Să nu-mi văd copilăria-n tine...

IOSIF

Iosif a murit departe... de Ardealul nost' departe.
Amorțit căzu în șanțuri și strein pămînt îl leagă.
Nu mai geme, nu mai plînge, doar a plîns
o viață-ntreagî
Și a învățat să moară, el, ce nu știuse carte...

A fost bun ca pîinea bună, a fost blînd ca mielul stîinii
Și a fost frumos ca floarea și curat a fost ca luna.
Fluierul i-a spus cuvîntul, l-a durut inima-ntr-una
Sărăcia i-a fost patul și prieteni i-au fost cîinii.

10 Stelele i-au fost oglinda, ciocîrlia i-a fost dorul,
Visurile *i-mi* fost munții, primăvara i-a fost mama,
Și pădurea i-a fost soră, busuioc i-a fost năframa
Și și-a scris norocu-n soare, și-l întunecase norul ..

15 Iosif a murit în șanțuri... și-l acoperise sînge,
Corbii croncănesc pe leșu-i, pat azi cine-ți va așterne '
Nimeni nu-ți sărută fruntea, dormi uitat pe negre
perne
Nimeni nu te mai iubește, nu te cheamă, nu te plînge.

20 ...Dar în zori, cîrid viața doarme... în pădure flori
te cheamă
Ciocîrlia ție-ți cîntă, rîul plînsul tău îl duce.
Chinul tău scutură plopii, sufletu-ți se face cruce
Și se-ntoarce iar acasă-n trista inimă de mamă...

DE ANUL NOU

De Anul nou doresc românilor să aibă pace și liniște
în casă,
Să le cînte îngerii la fereastră și să aibă colac pe masă,
Să li se adune prietenii și să li se înmulțească bogăția,
Românilor le doresc să le fie mare și fericită

România...

Botezul a fost de singe și de lacrimi și de multe
chinuri,
Amar a fost zahărul, și suferinți s-au negrit în vinuri,
La poartă mereu a bătut boala și moartea și războiul,
Las' să mai bată la poartă Anul nou, dregîndu-și
cimpoiul...

Las' să mai auzim și altă vorbă și de dragoste
mai bună,
Și să ne mai zâmbească strămoșii în lună...
Să mai ne trimită zvon de iubire trecutul ce-n
umbră zace,
Las' să-și poată bea săracul român, vinuțul, în pace...

De Anul nou doresc tuturor liniște și voie mai bună,
Dușmanului prieteni, fetei logodnă și cunună,
Cerului soare, soarelui zîmbet de copil, copiilor
jucării și nuci de aur,
Poetului dafin, iar mie un balaur
Oare să mă ducă în lumea basmelor frumoase,
Să văd cum Ileana Sânziana cămașa de mire îmi
coase...

STEAUA

Ce adîncă-i noaptea, să nu cad în ea...
O, ajută-mi steaua, prea frumoasă stea,
Cheamă-mă în tine, nu lăsa să cad
În a nopții apă, cufundată-n iad.

Iadul este noaptea, și o simt că-i grea,
Noaptea este viața, și nu este-a mea,
Viața este iadul, și strig : ajutor,
Steaua de pe ceruri nu mai vreau să mor.

10 Vreau lumina-ți sfîntă, căci din tine-s stors.
Sufletu-mi fuiorul cerului l-a tors
Și-n zadar pămîntul cere glasul meu,
Steaua ai același suflet pe care-l am eu...

15 Steaua, soră bună, mă păzești, o știu,
Și tu știi că locu-mi nu este-n sicriu,
Căci ce se va duce din mine-n pămînt
— Nu este uleiul, ci borcanul frînt !..

AM VISAT..

Am visat că am murit,
Și m-au pus prietenii în sicriu,
Cineva mi-a adus flori și lacrimi,
Și altul, mă muștra parc-aș fi fost viu.

Copilul meu se mira de ochii mei stinși.
Și văduvei mele i se făcură ochii plinși.
Se mira de fața mea pală luna,
Și afar' cădea frunze uscate-ntr-una...

La căpătii cineva luminări mi-a aprins.
Și mi-a pus în mână, să strîng, o cruce...
Și văzui parcă în infinitul nins
Cum flacăra sufletului meu, timidă, se duce.

CINTEC

Copilul meu, să știi că viața nu-i frumoasă,
E numai strălucitoare nălucă.
Nu-ți rămîn ție razele •• de soare,
Nu-ți rămîne ție nici o floare,
Și noaptea te-așteaptă să te ducă.

10 Nu crede că ești stăpîn pe ceea ce ai,
Totul ți se destramă și se frînge.
Copilul meu, să știi mult și bine plînge,
Căci frumosul vis al vieții se stînge
Și porți eterna tăcere în vioiul tău grai.

15 Venim aici chemați de dragoste și de cîntare
Și plecăm bătutei ou bice de foc.
Copile, noi, oamenii, n-avem noroc,
Să putem sta ca pietrele pe loc
— O, cît sîntem de mici pentru vecinieia mare

CÎND STELE ALBE

Cînd stele albe reapar
Pe cerul întristat,
Plîng ramurile de stejar
Și vîntu-și caută pat.

...Vin cînduri de dureri în nori
Și umbre sună-n crîng.
Cresc ale nopții negre flori.
Și stafiile plîng.

10 A morții zîă cîntăncet,
Cu morții-n cimitir...
Și eu sărut c-un lung suspin
Un veșted trandafir...

O POEZIE

La cimitir arborii mă salută,
Le sînt cunoscut de mult.
A murit cineva. Sună clopotul mănăstirii.
Și cîntarea fără spaimă.o ascult.

Pe mine moartea nu mă-nfricoșează.
A trece dîn viața caldă-n mormânt!...
— Sufletul meu va trăi în veșnicie,
Ca fulgerul ce aleargă-n vînt.

ȘI TU, ȘI EU, CU TOȚII VOM MURI...

Și tu, și eu, cu toții vom muri,
În locui nostru alții vor veni.
Venim : de unde ? Ne ducem : unde ?
Cine ne-ar ști răspunde ?...

Ne-aduce dragostea pe lume,
Și suferința ne dă nume,
Și umbra morții ne petrece,
În ziua caldă, în noaptea rece.

Ce trist e mortul când se duce,
Pe pieptul lui : sînt flori și cruce,
Pe frunte-a lacrimilor cunună !
Și gura parcă ar vrea să spună..
Care-i cuvîntul ?... O, care-i cuvîntul
Pe care mortul vrea să-l spună ?
Și nu, vorbește, căci pămîntul
Privește orb și surd în lună...

Și tu, și eu, cu toții vom muri.
Și undeva ne vom întîlni.
Poate cînd fagul crengile-și apleacă,
Un suflet iar în noapte pleacă.
Și poate cînd, întristat, codrul sună,
Un suflet a căzut din lună.

FRAGMENT DIN „CINTECUL OMULUI”

- Ne ducem cu toții, mai curînd ori mai tîrziu,
Și toate rîmin. aici : și cîntece și fericire și flori.
Te bucură și rîde și cîntă pînă cînd ești viu
Și bea din paharul dragostei, căci și tu o să mori...
5 Te-așteaptă și pe tine tăcerea din sicriu
Și noaptea te așteaptă să te cufunzi în ea,
O, cîntă și iubește pînă cînd ești viu,
Căci, trecător, nu ești statornic ca o stea...
- Și nu te război cu oamenii, căci ei sînt frați cu mine,
10 În trupul fiecăruia se zbate-nchis același sînge,
Aceași suferință de mamă te-a născut și pe tine,
Aceași spaimă te-a-nvățat să știi plînge.
Simți frig și căldură, foamete și boală,
Te bucuri de primăvară și toamna te-nfioară,
15 Și ție-ți este viața-ngrozitoare școală,
Și duci saci de durere la a nopții moară.
O, omule, dă mină oricui și nu i-o respinge,
Și nu spune : „strein” nici unuia ce te-nțilnește,
Aceași flacără te-aprinde, același vînt ți-o stinge,
20 Și umbră vei fi, căci umbră te-nsoțește.
Ești floare ce-n zădar tăcută crește,
Nu în vecie înflorește...
- Ne ducem cu toții... vin și se iduc fără încetare,
Convoiul e lung și ești alături de frații,
25 Și-și duc copiii, mamele, moșnegii, fetele și tații,
Nu le rămîne în urmă decît cenușă...

ZÎMBETUL

Morți albi vom fi în negru pământ.
Și nimeni nu ne va trezi din somn.
Viața-i frunză spulberată-n vînt...

5 Strălucirea ochilor și^{al} dragostei fierbinte chin,
Toate ce sînt dulci, cu clipele dispar.
Totul se sfîrșește pe buze c-un lung suspin.

...Și nu uita, că o|dat' dimineața nu te va trezi,
Și nimeni nu te va deștepta din vis.
Vei cădea în al nopții nesfirșit abis.

Și-n pământ tot mai adînc te vei cufunda.
Misterul cu ceața lui te va chema.
Soarele va ride disprețuitor deasupra ta.

15 Nu-ți uita că zîmbetul ce pe buze-l porți
E fățarnic și te părăsește pe vecii.
Fără zîmbet părășiți putrezim ca morți...

SE AȘEAZĂ UMBRA MAMEI.

Se așează umbra mamei lângă mine :
— „Cum îți merge fiule, rău ori bine ?

Te bat oamenii cu privirile lor rele ?
Ori te mîngăie cîntecele mele ?

Te trezești plîngînd pe asudata-ți pernă ?
Vino, căci nu este durere-n ternă.

Vino, să-ți poți dormi somnul în pace".
Și deodată umbra se cutremură și tace.

Alături în odaie s-a trezit copilul plîngînd,
Căci i-a trecut moartea rece în gînd.

CUM AȘ VREA SA-ȚI SPUN..

Cum aș vrea să-ți spun : frate-om, om-frate,
Nu-ți fie teamă ; nu vei putrezi în pămînt.
Moartea e minciună, doar viața n-are sfîrșit,
Și nimeni încă n-a murit,
Inima fiecărui mort bate,
Doar nu sînt morți în mormînt.

Cum aș vrea să-ți spun : viața nu se sfîrșește,
Și viermi nu sînt, care trupul să-ți roajdă.
Omul e floarea, ce totdeauna crește
10 Și înflorește.
Cum poate omul să se oprească și să cadă ?

Cum aș vrea să-ți pot spune : nu este moarte,
Și nu murim, căci ne^am născut din soare.
Omul se naște, dar nu moare.
15 Și nu te duce în necunoscutul departe.

...Și frate-om, om-frate... Oricum aș vrea să te mint,
Ți se arată rînjind roșu moartea tirană...
Trupul ți se istovește, părul ți se face de argint
Și dai trupul tău gîndurilor hrană.

20 Și sîngele înceată să-ți mai curgă din rană.
Dispari în al veșniciei labirint.

PRIMĂVARA

Un moș mai sprinten cum sînt moșii,
Cu păr de-argint, cu buze roșii,
își cîntă plînsul din ghitară :
„Primăvară... Primăvară...”

Și strunele, o, gem, bătrâne,
E-un plîns al azi-ului de mine,
Și cîntă moșul din ghitară :
„Primăvară... Primăvară...”

10 ...Și cîntecul e-ncins în ură,
Și blestem a pornit din gură.
Și tristă-i tînăra ghitară :
„Primăvară... Primăvară...”

NINGE

Ninge. Se face lumea albă
(Poate din cer îngerășii aruncă saci de zăpadă).
O, las' să ningă, se face totul alb,
Din cer albeață neprihănită să cadă.

Se ascund toate sub covor sfînt, curat,
(Ca aîngerășilor față de masă !)
— Și mii de regine albe sînt în pădure,
Aducă gînduri albe iarna în fiecare casă..

DURERILE..

Durerile pe cine-1 iubesc
Nu-1 mai iartă niciodată.
Durerile sînt iadul pămîntesc
Și te păzesc ca dragostea de tată.
Durerile, ori mici ori mari,
Dar oricum sînt îți fură florile din față ;
Și-n brațele ca fierul și ca fierul -tari,
Îți dormi somnul nopții și de dimineață.

De ce ? Te-ntrebi cînd suferința te robește,
De ce ? Cu zbucium și cu lacrimi tu plătești.

De ce nevinovata-ți inimă se chinuiește,
Pentru al oui păcat zălog tu ești ?
De ce tu tot ce ai frumos în tine.
Vis, cîntec, și iubire-n nopți de plîns dispar
Și simți că o mireasă albă^n seară vine,
Și te va duce cu al beznei negru car.

CINTEC BUN

Spui noapte bună lumii întregi,
Și doresc fiecăruiua sănătate !
— Pe mine mă lăsați, biciul vieții mă bate !

Doresc flori de dimineață și aur în vis
Și fiecăruiua îi doresc tot ce este bun.
— Ce mie-mi dă viață, nici nu vă mai spun..

Fiți fericiți cu toții și să vă boteze noroc.
Și fiecăruiua îi spun : somn ușor și vis frumos, frate.
— Și eu mă zbat pe perne cu lacrimi udate !...

^ 0 w- t^ -y

CANTATE

Dincolo de lume
Este-o altă lume,
Nimeni n-o cunoaște
Și nu are nume.

E frumoasă lumea,
De căldură-i plină.
Nu o stinge noaptea,
E numai lumină.

Și această lume
Este-a mea întreagă,
Și voi frînge-odată
Cînd nu-mi va fi dragă.

Căci am plîns iubito
Din frumoase vise,
După ce mireasa
Tinără murise.

Și de-atunci femeia
Singură-mi trăiește
Și cînd mă dorește
Floare albă crește.

Și cum mă așteaptă
Să-i string în brațe !
Dincolo de lume
Este înc-o viață.

POEZIA SUFERINȚEL...

Și leagănul meu s-a legănat în durere,
Și eu am fost botezat de suferințe mari.
Și niciodată pe buze nu mi-a răsărit blestemul,
Oricit suferințele mi-ar fi fost tari.

Și vine primăvara, aducînd căldură, soare,
Și eu nu voi avea din sfîntă ei comoară,
În mine zîmbetul și dragostea tot moare,
Pîn' ceasul o să-mi spună trupului să moară.

io ...O, primăvara va aduce flori, atîtea strălucite flori,
Și va aduce acolo, unde mai este soare,
Și în o dureroasă, tristă, mohorîță și adîncită liniște
de zor:

Voi învăța povestea celuia ce moare...

POEZIE

Leagănul lumii este durerea,
Și noi, copiii pământului, creștem în dînsul.
La multe taine ne învață zîmbetul și plînsul.

5 Strălucește 'deasupra noastră luna veșniciei
Și la noi numai cîteva raze ajung.
Drumul pînă la cer e greu și lung !

Copii ai pământului, de ce nu iubim tot ce este bun ?
De ce ură în loc de dragoste caldă și sfîntă ?
De ce nu ni-e sufletul o ciocîrlie ce între trandafirii
noptii cîntă

VOI FI SINCER.

II

Să nu uiți că privești la aștri,
Ca și tu să fii mort și orb.

Mi se duc anii, porumbi cu aripi singerinde,
Și inima tot mai obosită bate,
Somnu-i greu pe perne asudate.

Chinul, cu ghitara-i cîntă la ureche,
Cît de nouă-i suferința veche...

La fereastră primăvara mă pîndește ;
„Vestejești, și ghiocelul crește !”

10 Tu te duci și-n urma ta rămîne
Lumea bună ca un miez de pîine.

Inima mea tot mai obosită bate
Ce departe-s zorile curate !

15 Ce departe-s anii mei, frumoșii :
Intr-o noapte neagră, flăcările roșii.

POEZIE

Prin cîte viitori am trecut,
In cîte grădini eu am visat !
Și cîte furtuni eu am văzut !

De cîte ori în nopți am așteptat,
De cîte ori, cu plîns m-am deșteptat,
Și cu cîte dureri eu m-am luptat !

Dragoste și vin și plîns, au trecut
Și in grădini alte flori au crescut.
Și plec acum pe .drum necunoscut...

POEZIE

Flori albe de iarnă,
Fluturi albi de iarnă,
Visuri albe de iarnă,
Toate s-au dus.

Vinturile negre,
Sufletele negre,
Noptile negre,
O, ce mi-au spus !

10 Ochii tăi verzi,
Brazii cei verzi,
Viltorile verzi,
O, cum m-au înfiorat!

15 Trandafirii roșii de sînge
M-au învățat să știu plînge...
Pentru vinul roșu al buzelor tale
M-am oprit în cale
Și viața mi-am dat.

POVESTEA COPILULUI BUN.

A fost odată un copil
Născut în soare de April,
Născut din cîntec și din flori,
Adus de-un înger alb în zori.

Frumos, cu ochii lui adînci,
Izvor ce a țîșnit din stînci,
Zglobiu și hoinăreț copil,
Frumos ca luna lui April...

10 ...Și într-o noapte a murit.
Copilul viața și-a zîmbit,
Și se făcu pe cer un nor,
Și veșnic este al lui zbor...

COPIII

Copiii sînt firile lumii.
O, ce-ar fi de n-ar fi copiii ?
În ochii lor e veșnicie,
Ca îngerii știu dinșii vorbi.

În cîntecul lor este uitarea
Ce sună a aur și-argint —
Micuța lor gură e sfîntă
Și lacrămile lor nu mint.

10 Copiii sînt visele noastre
Ce pînă la viață-au crescut.
Sînt solii zărilor albastre
Pe care nu le-am cunoscut.

15 Copiii sînt mici în furtună
Ce ahtiază idupă pace.
— Și, o, tacă întreaga lume
Cînd micul adoarme și tace !.

20 Lăsați copiii să fie copii,
Lăsați copiii să știe zîmbi.
Lăsați copiii să poată fugi,
Lăsați copiii să fie copii.

Lăsați copiii să crească rîzînd,
Să nu aibă durere ce-apasă pe ghid.
Strălucindu-le ochii de bucurii,
Căci numai odat' sînt dinșii copii !

25 Noaptea tîrziu un strein a bătut la poartă
A căutat tinerețea mea moartă,
Și negăsind-o mi-a sărutat copilul pe gură.
Și de-atunci fiul meu cunoaște spaimă și ură.

GRADINA

Doamnei E. T.

Grădina e plină ide soare,
Grădina e viață și floare,
Grădina e cîntecul mare.

(Și liniștea ierbei e bună,
Te scaldă și noapte și lună
Și visul îți toarce cunună.)

Tu strînge grădina în brațe,
Să nu te alunge din viață
Nici chinuri, nici plînsul, nici ceață.

10 (Și cum te cufunzi în tăcere,
Nici inima cîntec nu-ți cere...
Simți totul că-i pace și miere.)

NOAPTEA

Noaptele au un glas trist, albastru,
Ce se așează pe geamul meu spart.
Îmi place să fiu singur și să fiu sihastru,
Căci totdeauna am vrut de la răi să mă despart.

Noaptele privesc la a norilor spaimă nebună,
Cine-i alungă, cine-i gonește de tot aleargă ?
Poate nu vor să-i prindă doamna din lună
Și ghetetele ei de aur cu dantelele lor să le șteargă

10 Noaptele privesc cum se bat pe acoperiș motanii,
Și cite unul cade rănit din înălțime.
Noaptele îmi aduc aminte cît de ușor trec anii
Și azi-mîne nu-și va aduce-aminte de mine nime !.

UNEI MAME

Pe tine te-a lăsat tăcută și firavă,
Căci omul tău e singur în pământ...
Tu ești cărunță, părăsită și bolnavă
Și plînsul tău e liniștit și sfînt.

Copilul spaima lui în tine o sărută
Cînd cineva în noapte lung la poartă bate,
Pleoapele-ți de lacrimi sînt udate,
Și sînu-ți veșted, ochii mari și gura mută...

10 Tu ești una din convoiul vieții
Ce poartă crucea grea pe spate,
Și ție ți-au furat cîntarea tinereții
Și biciul suferinții zi și noapte greu te bate.

15 Și tot nu blestemi niciodată-n cor cu alții viața,
Căci un copil orfan în drum te urmărește,
Din suferința ta tăcută el tot crește
Și buzele lui roșii, albă îți sărută fața...

CINTEC

Te închid în sufletul meu,
Ca floarea ce-nchide parfumul.
În tine laud pe Dumnezeu,
Și tu-mi deschizi spre ceruri drumul.

Ființă, pe care nu te-nțeleg,
Și care, totuși, ești ființa mea întreagă,
Cu durerile mele de mine aș vrea să te leg,
Și numai pofta de mine mă leagă.

10 Aș spune că ești altarul meu,
Și simt că moartea-mi vei aduce.
O, de ce nu te dă mie Dumnezeu,
Să te port la sîn ca pe-o cruce.

CINTEC DE COPIL

Noapte bună, somn ușor,
Dormi în pace pușor.

Stele multe te păzesc
Și pădurile-ți vorbesc.

5 îngeri stau în jurul tău,
Puișor, să nu fii rău.

Și frumos îți cîntă flori,
Căci și tu ou ele mori.

10 Sufletu-ți va duce-un vînt
In al ceriului pămînt.

Și acolo vei vedea
Mama ta, care e stea,

Și în cer sînt stele mii,
Toate odat-au fost copii.

CÎNTECE DE COPII..

Stelele sînt copiii ce mor părăsiți
Și pe cei rătăciți în nori îi regăsiți.

De-aceea aleargă sufletul lor neastîmpărat,
Voi sinteți copiii Ceriului-Impărat !

5 In flori înfloriți, împietriți în piatră,
Sinteți poate jăratecul stins de pe vatră.

Și cînd în noapte ai diavolului cîni latră,
Să nu vă supărați că dau în ei ou piatră.

10 Voi sinteți poate flori, o, cine vă cumpără, cine ?
O, cît de fericit aș fi, să vă pot purta cu mine !

Sinteți stele, ori flori, cine mi-ar putea spune ?
Cînd izvorul veșnicei taine nu-nceată să sune !

O, copii care-ați murit uitați de lumea toată,
Sufletul vostru este o lebădă ce-n lacul albastru
înoată...

I^s Lebăda își scutură aripile cînd mă vede de bucurie,
Sufletul cărui copil mi se arată în seara tirzie ?...

IUBIRE

Se iubeau cum se iubesc porumbeii,
Fata bălaie și feciorul căprui.
Erau buni și blinzi ca mieii
Și n-au greșit niciodată nimănui.

Și nu știu cum toate s-au schimbat,
Fata bălaie pe fecior nu l-a mai așteptat.
Și din pieptul feciorului izvor roșu a țîșnit
Și fata unui alt fecior i-a zîmbit.

Iar sufletul celui ce s-a stins pentru un dor
Pe drumul nemuririi a pornit.
Căci sufletele care cu dragoste mor
Nu pot muri, după ce trupul le-a murit.

Și de cîte ori fata visează în noapte,
Totdeauna vede pe mirele plin de sînge.
Și luminează patul, și ale lui șoapte
Sărută gura fetei, care-n somn plînge.

POETUL

Poetul e bolnav de mult
Și tot mai alb la față...
Și glasul lui cînd îl ascult
E parcă stinsă viață.

5 Pe umerii lui anii grei,
Povară blestemată !
Ori poate duce anii mei
Făptura lui ciudată.

10 Poetul suferă tăcut
Și nu se umilește.
Căci suferința l-a făcut
Și veșnicia-l crește.

15 Și cînd poetul va muri,
Va înflori o floare
Și un copil lung va zîmbi,
Privind cu dor în soare.

CINTEC DE TOAMNĂ

Cirjd văd pe cer curate stele,
învie gândurile mele.

Păzește luna viața noastră,
De-aceea-i albă-n noaptea-albastră.

5 E-atîta plîns în ritmul apei,
E-atîta taină-n gura groapei.

De ce-ai venit ? Și nu-i scăpare ?
Tăcerea tot mai lungă-mi pare.

10 Acum, o, cît ar fi de bine
Să tacă cineva cu mine...

CINTEC DE DESPĂRȚIRE

Ne despărțim pe veci.
Și tîmplele ni-s reci.

Nu ne privim în ochi,
A fost prea mult deochi...

Și nu-i nici un cuvînt.
Doar numai șoapte-n vînt.

Eu plec. Tu plîngi și pleci,
Ne despărțim pe veci,

10 De ce ne-am despărțit ?
Doar ce mult ne-am iubit

Așa ni s-a fost scris :
Să ne trezim din vis,

Și nu-i nici un cuvînt.
Corbi negri zbor' în vînt.

15 Se miră luna-n sus
Că tu nimic n-ai spus.

CINTEC

Dormiți, copii mari și mici, dormiți cu toții.
Dorm cerbii în pădure, dorm stelele ce privesc hoții.

Apele dorm. Doarme bunica ce a pîndit motanul în
noapte.

Dorm morții în cimitir și dorm pe buze ale
îndrăgostiților șoapte.

Dorm toți și toate, numai eu nu dorm și nu doarn-n
mine

Dragostea mea, ce s-a trezit din moarte pentru mine.

CINTEC

Așa mi-a fost scris, să nu am noroc.
Să clădesc | din umbră altar, din păcate să-mi răsară
floare,
Să nu găsesc nicăiri, în inima nimănui, un loc,
Să îmi fie sufletul într-un cavou închisă privighetoare.

Să-mi leg visul de navele ce pornesc în furtunoasă
mare,

Să sărut pe buzele morților căldura gurii mele,
Așa mi-a fost scris : să mă tîrăsc pe pămînt,
Aruncat de minile veșniciei din stele.

FĂCEAI SEMNE

Făceai semne cu minutele tale,
Poate și luna ai vrut în infinit s-o atingi
Și cu suflarea ta becul electric ai vrut să-l stingi.

Floarea ai crezut că seamănă cu un copil
Și pătușorul tău ți-a părut că-i din vis țesutul tron
Și poate glas de înger ai auzit în al grădinii zvon.

Toate erau ale tale : lume și pământ,
Aur și piatră, pasăre și munți și vânt.
Ce nu era al tău era un cal de jucărie pe care l-ai frânt.

PRIMĂVARA

Au încetat morții să vorbească,
Porunca este : grădina să-nverzească.

Din somn adine pământul se trezește.
Și firul de iarbă ca un gând crește.

În pădure aleargă biruitorul zvon :
Mîne urcă sfîntă primăvară pe tron.

Treziți-vă din somn mii și mii de popoare,
A murit iarna : trăiască Dumnezeu din
soare.

10 Vor cînta suflete, păsări și izvoare,
Mîne se vor trezi pruncii rizînd la floare.

DIN CARTEA COPILULUI

Leagănul tău a fost de argint
Și avutnai pernă de mătase,
Trupușorul tău plînsul nostru îl udase.

Stelele pe cer au apărut
Și ți-au aruncat privirea lor.
Auzeam creșterea florilor.

La fereast-un miel alb a vorbit,
Vorba pruncului din fășii a răspuns.
Veșnicia fruntea ta a uns !...

10 Cînd din depărtare ai venit,
Ca în leagăn de argint s^ajungi,
Poate-n tine-ntreg trecutu-mi a zîmbit.

CINTEC

Lui Miron R. Paraschivescu

- Am prins de pe buzele unui copil un cîntec
Și am așteptat să crească subțire ca un crin.
L-am udat ou lacrimi, cu blesteme și cu chin
5 Și acum l-am pornit pe drum,
 Se va îneca în năduf de temniță,
 Va ști străbate prin păcate,
 Prin al tămîiei fum,
 Ori va ajdormi
 In jăratecul sobei acoperit de scrum ?
- 10 L-am prins de pe buzele unui copil,
 Dar îl va crește furtuna, a cîntecului orfan
 mamă bună,
 Va zbura de pe aripile unei păsări negre
 în izvorul (argint rotund) din lună,
 Nu încercați să-l prindeți pe strună,
15 Căci nu se lasă legat și învins.
- Cîntecul meu (glas al viforului), pe buzele mele
 Se strecoară prin păduri, șăgalnic s-ascunde prin stele
 Și face pe Dumnezeu de spaimă să zîmbească
 Și nu vrea să se cufunde în pămînt.
20 Fratele lui nu este șoapta, fratele lui este vînt,
 Și de-o mie de ori e mai tare de cînd îl cînt.
 Altarul nu l-a oprit, roțile nu l-au frînt
 Și-l veți cînta odată cu toții,
 Căci acum,
25 Sufletelor surde singur îl cînt.

CINTEC

- Dorm bogații și-și strîng în brațe comorile,
Pe oare se bat motani și de gheață sînt florile.
- Vardistul fluieră, un bețiv întirziat răspunde,
 Unde-i o gură să-i răspund : unde ?
- 5 Casele parcă sînt cavouri sure și mari,
 Concertul meu îl fac deasupra paharelor țîțari.
- Cum au rămas aici ? Din rame văd bătrîni și bătrîne.
 Se văietă singur ca mine la lună un cîne.
- Aceasta e viața : nopți nedormite și grele.
10 Mă mir că de pe cer de plictiseală nu cad stele.
- Mi-a trebuit logodnă cu cele Șapte Muze.
 O, dacă aș avea o mamă, să mă sărute pe buze !

EPITAF

- Albaștri ochi uită-i.
Părul negru nu-1 vei mai pieptăna.
Gură dulce nu vei mai săruta.
Ce-au fost clădite, toate s-au năruit.
- 5 Fum și cenușă se face tot din ce-ai dăruit.
Așa ți-a trecut viața, ca norul în furtună.
- Spală-ți ochii, căci au plîns prea mult,
Și uită rana inimii dacă te doare.
Uită ce-a fost cîntec și floare.
- 10 Aceasta este viața, te-a umilit și te-a înșelat.
Caută-ți un loc în noapte și în pămînt.
Sufletu-ți se va risipi în ploaie și în vînt.
- Și tu vei fi frunză de salcie ce se va-nchina.
Și tu vei fi rază de lună ce de fir de iarbă se va lega.
- 15 Și pe buzele unui copil ca un zîmbet vei rămînea.

ROȚILE

- Roțile care duc, roțile care opresc,
Roțile care scîrție și care fug.
Roți de plug.
Roțile care scînteiază, roți mici, roți mari,
5 Cum se învîrt sub apă, în aer, în pămînt.
Roți pe oare le blestem și le cînt,
Roți ce răstoarnă, adaogă, se urcă și cad,
In rugăciune, în cer, în iad.
io Pretutindeni, roți se ocolesc și se bat,
Neîncetat, neîncetat.
- Roți cu lacrimi și sînge și cîntec și trudă,
Botezate, ruginite și strălucitoare.
Mișcare e tăcerea lor, zgomotul lor, vreme măcinată,
15 Topite și lustruite, mirosind a creier și pămînt,
Roțile, roțile le cînt.
- O, roților, în voi se mișcă omul trecător,
întreceți fuga cerbilor și vîntul în al vostru zbor.
Roților, ce turburați somnul morților,
îchideți și deschideți taina porților.
- 20 Roților ce-n ceasornic și în virful turnurilor,
Mișcarea voastră neîncetată, vremea ferecată,
înainte, totdeauna înainte este-al vostru glas.
Roată, roată,

Te învîrți și fugi și zbori
Peste ape, peste nori,
Tu faci apa sclavă în tăcute mori
Și te-nvîrți de mii de ori,
De mii de ori.

Roților, o, roților,
Noaptea-ntreagă, ziua-ntreagă,
Pretutindeni fuga voastră ne-ncetată,
Singerată, blestemată, aburită de sudoare.
Pretutindeni roți și roți.
Roți sînt ape, munți și stele și oameni toți,
Toți se-nvîrt mereu, mereu,
Roți sînt om și diavol, țărână și văzduh și Dumnezeu,
Se învîrt mereu.

Toate, toate se învîrt și mici și mari.
Primăveri și nori și buze trecătoare,
Roți se-nvîrt în aripi de țîțari,
Nevăzute roți în floare.
Neîncetat fug și se urcă și iar cad.
Roata verde scutură cuibul de pasăre din brad.
Roata a desfăcut curcubeul
Și roți de cîntec și durere îmi învîrt eul.

— Cînd se vor opri, cînd se vor opri ?
întunericul și lumina ou roțile ei ?
Viața și moartea cu roțile ei ?
Cînd se va opri această fugă blestemată ?
Și orga veșniciei cu roțile ei sună :
Niciodată ! Niciodată !

În mine se învîrte roata de sînge.
Privirea mi se rotunjește și inima mîngăiere cerșește,
Sufletul ca o roată de umbră crește
Și cad în genunchi și cu lacrimi rotunde,
Rîd și blestem și nu pot îndeajuns plînge :
Unde-i cel ce a făcut roțile : unde-i, unde, unde ?

AM BĂUT DIN FÎNTÎNĂ...

Am băut din fîntînă voastră
Și inima a-nceput să-mi crească.
Pomul vieții tînăr s-a scuturat,
Paseri frumoase au zburat.
5 Și toate-ncepură să-nflorească.

Părul nu-mi mai era cărunț,
Pasul nu-mi mai era mărunt,
Gura mi se făcu roșie ca o fragă.
Am început să rîd și să cînt
Și lumea mi se făcu dragă.

Ușor s-a topit gîndul de fier,
Durerile le aruncam pe drum,
Rîdeam de viață că-i pară și fum.
Și lăudam soarele și lumina din cer.

Dar fîntînă de setea mea s-a secăt.
Genunchii și capul mi i-am plecat.
Iar simțeam vremea pe umăr.

Pasul în un fir de iarbă s-a-mpiedioat
Și scheletul din mine s-a cutremurat.

CINTECUL CELOR UCIȘI

Sîngele care de mii de ani a curs
Se va face un fierbinte și roșu Ocean.
îngerii îngroziți îl vor privi prin lochian.

5 Se va numi : Oceanul icelor uciși
Și nava nu va îndrăzni să-i taie valul.
Blesteme și rugăciuni îi vor propti malul.

Dar ,cînd o lacrimă de mamă va cădea,
In Oceanul sîngelui, adunat de veacuri,
Imensa apă din adînc va tremura.

POEZII POSTUME

Pământule, dacă viu în tine
Să fii bun ou mine,
Dă-mi somn fără trezire
Și visuri care n-au împlinire.

Vei simți și tu cât de neagră e durerea ce ți-o aduc
În sicriu
Și buzele-mi cât de vinete au fost de plîns ;
În sufletu-mi dureri am adunat cînd eram viu
Și-al ochilor foc de lacrimi mi s-a stins.

Primește-mă, pământule, ca pe un prieten bun
Și fă să crească din mine trandafiri
Și de glasu-mi pe care numai tu îl auzi ce-o să-ți spun,
Pământule, simt că o să te miri.

Pământule, ție îți dau trup, cîntec și gînd,
Să mă dezbraci pe veci de păcatul greu
Și la mormîntu-mi nimeni să nu stea plîngînd,
Numai stelele să nu uite ce-am fost eu.

IN CIRC

In circ azi seară va fi un nou număr :
Un uriaș va ridica trei oameni pe umăr.

Trei oameni și toate gândurile lor.

Norodul înghesuit bătea încântat din palme.
Năduf... fețe roșii... priviri aprinse... sudalme.

Trei oameni și toate gândurile lor.

Acum îi ridică ! Vedeți ce ușor îi ridică !
Și uriașul și-a aplecat umărul fără frică.

Trei oameni și toate gândurile lor.

Unu... doi... Când ar fi s-ajungă 1-a treia,
Uriașul se prăbuși. Căci multe păcate avuse femeia.

Trei oameni și toate gândurile lor.

Și toate trei erau femei
Și e de ajuns să porți una pe umăr
S-ar prăbuși întreg circul, să le poarte pe trei.

POEMA DE MAI

(Fragment)

Mi-a trimis cineva flori roșii.
Multe flori, roșii ca focul.
Parfumul lor greu a zmălțuit pernele mele,
Petala lor de catifea m-a înfiorat când am atins-o.
— Cine sînteți voi, flori roșii ?
Sînteți sîngele tăcut al unui strămoș ?
Sînteți crescute din adîncul veșniciei și vă urcați,
poate nevăzute, pînă la izvorul soarelui ?
— Cine mi le-a trimes ?
10 Și cum am sărutat florile roșii, am simțit sufletul
femeii care mi le^a trimes...

COCOȘ BLESTEMAT

Cocoș blestemat, iar vrei să-mi spui
Că zorile sînt aproape ?
Somnul nu mi s-a așezat pe pleoape,
Ce mă ține treaz, blestemul cui ?

5 Viața mie și visul cald mi-1 fură
Și patul mă face tot mai treaz,
Plînsul mi-a-nvinețit obosita gură
Și ce-a fost rău ieri rămîne și mai rău azi.

10 Singurătatea lingă patul meu s-așează,
Nici biziitul unei muște nu mă mai scapă.
De ce nu pot arde ca foc, de ce nu pot merge pe apă.
De ce nu pot fi piatră să stau la mormânt pază ?

SOLDAȚII

Soldații tineri care au murit în luptă,
Cu inima frîntă, cu haina ruptă,
Cu fruntea-nsîngerată, cu visurile stinse,
Se adună cu toții pe cîmpiile ninse :
5 „înainte, unde ?”

Acum cu toții pornesc în șir care nu sîrșește,
Sufletul lor cîntă și tot mai mare crește,
Au trecut mări, munți, hotar și țări
Și se înalță, tot se înalță în zări.

10 Ca o furtună de sînge se urcă convoiul,
„înainte, unde ?”
I-a ridicat de pe pămînt războiul
Și vijelioasa furtună pînă în cer pătrunde,
„înainte, unde ?”

15 Ne ducem să înlocuim îngerii și sfinții,
Să strălucească ochii noștri în stele.
Ne-am lăsat pe pămînt părinții
Cu lacrimi amintirea să ne-o spele,
Din ce-am lăsat, flori roșii să crească
20 Și primăvara făr' de noi să înflorească,
„înainte, unde ?”

Și diavolul rîzînd vă va răspunde :
Mai credeți în răsplata cerească ?
„înainte, unde ?”

ELVEȚIA

Nu le pot uita lacurile tale,
Uriașii-ți munți.
Porțile ovale,
Plînsul apelor din vale
5 Și țăraniî hăulind la munți.

Nu le pot uita
Stîncile cărunte,
Vulturii rotind,
Legănata punte
1° Ce-o treceam cu „ea”.

Casele mărunte,
Intre brazi pierdute,
Turnuri de biserici : clopotele mute,
Cerul de mătase,
15 Riuri de cristal.
Aerul,
Ca piperul iute.

Nu te pot uita
Și tu m-ai uitat.
20 Unde este „ea”,
Svițeră frumoasă,
Naltă și duioasă,
Albă, blindă, bună,
Clarul tău de lună
25 Nu-1 mai pot uita.

Poate e bunică
Fata de atunci.
Și de-a ei tunică
Se agață prunci.
30 Ori poate visează
In adine pămînt.
Steaua-i seînteiază
Amintirea-n vînt.

CÎND SE APROPIE NOAPTEA

Cînd se apropie noaptea,
Adu-ți aminte că vei fi cenușă.
Stelele vor străluci,
Tu vei muri.
Pe veci ți se va închide o ușă.

În zadar îți ardeau ochii de bucurie
Și gura ți-era caldă de cîntare.
Odat' te vei îneca în ceața mare
Și alții vor asculta glasul de ciocîrlie.

10 Vei fi cenușă și te vei risipi,
Adu-ți aminte, adu-ți aminte.
Va trece noaptea și nu te vor mai trezi
Nici flori, nici viscol, nici cuvinte.

15 Umbra nu te va mai urmări,
Lumina nu te va-nfășura.
Cu amintirea ta păsări negre vor zbura
Și arbori negri frunze negre vor scutura.

ÎN FIECARE NOAPTE

În fiecare noapte vine pasărea măiastră
Și-n penele ei aduce strălucirea luminilor necunoscute.
Cîntarea ei pereții negri mi-i luminează,
Din cuibul meu se face catedrală
L-al cărei altar candela înduioșării mele scinteiază.

Mă-nehin la glas și inima mea îngenunchează,
Simțesc că a venit veșnicia să-mi stea pază.
Și cîntă, cîntă pasărea măiastră, toată noaptea cîntă.

Cîntecul cufundat din inima morților la orga cerului
s-avîntă,
10 Mirosoasă de trandafir e-n glasul bălsămat.
Nici un vin vechi nu m-ar face atît de beat
Ca trilurile ce se leagă în cunună neîncetat.

În fiecare noapte o aștept tremurînd,
Pasărea măiastră cu ciocul fermecat
15 Ucide umilitor-mi și ca de stîncă greu-mi gînd,
Sufletul mi-l face ușor, din lanțurile lunii îl
desprinde...

O, pasăre măiastră, de vei veni într-o noapte,
Șase luminări albe voi aprinde
Și te voi găti să nu-mi mai cînti de te voi prinde.

CINTEC

Toate stelele să cadă din cer
Și de la tine nimic n-o să cer.

Toate apele dacă se vor seca
Nu mă voi închina în fața ta.

Toți arborii să cadă la pământ
N-o să te vreau, n-o să te cînt.

Să zgribur de frig, să fiu ca un cîine flămînd,
Nici o lacrimă n-o să-ți mai vînd.

10 Și dacă totuși în noapte-o să vii,
Ca să rămii, mă voi umili,
Din ochii-ți noaptea-ntreagă voi citi.

CAFENEUA

În cafeneaua bătrînă un chelnăr bătrîn
A început singur biliard să joace.
Poate își încercă norocul ori își uită durerea din sîn
Și sună bilele parcă ar lovi cineva dobitoace.

Fracul verde plouat de vreme,
Ochii roșii. Și muzică e cum tușește.
Degetele sînt uscate. Jucătorul greșește.
Zîmbește. Și iar încercă și iar geme.

10 Nici întîmplător nu intră un musafir.
Chelnărul bătrîn joacă și visează.
Casierița veștedă miroase un trandafir.
Oglinzile plictisite scinteiază.

Și vremea nepăsătoare și trecătoare
Stă pază.

15 O trăsură ou ropot trece pe lingă cafenea.
Bătrînul chelnăr un minut înceată.
Și iar începe jocul. Și casierița se joacă și ea
Și amîndoi uită ce-a fost odată.

20 Și-n noapte intră un musafir neașteptat.
Chelnărul bătrîn înțelege chemarea.

Ca două aripi verzi fracul s-a scuturat.
Spre stele unui suflet i se deschide cărarea.

25 In cafenea a intrat veșnicia să joace.
Casierita țipă (cu floarea roșie) după ajutor.
Și bilele albe și clipele mor,
îmbrățișate.

PLOUA

Plouă. Cade imensa durere de apă pe pământ,
Se leagă arbori, stîncă, noapte și vînt,
Toate au un singur glas, încerc și eu cu ploaia să cînt,
Se cufundă cerul în pământ.

întunericul e tot mai des, cuțitul blestemului meu nu
l-ar tăia,
Nu l-aș putea țese, nu l-aș putea măsura,
Ochii mei nici nu l-ar putea plînge, nici nu l-ar putea
lumina
Nici nu-l pot respinge, nici nu-l pot îmbrățișa.

10 întunericul în zadar încerc ou brațu-mi să-l sparg,
Se așează, ca veșnicia, alături de mine în pat.
Și ploaia îmi spală sufletul neîncetat.
Ce a fost strimt în mine în ploaie se desface larg.

DORM URȘII-N PATUL DE BRAD

Și flori și miere-i visul lor.

Vîntul scutură ale colibelor ferești
Acum duhul negru își bate copiii.
Sufletele se-nalță la altarele cerești
Și noaptea mă-ntreabă : tu cine ești ?

Cine sînt eu ? Am fost frunză poate,
Ori eram o aripă de vultur în virf de munte.
Am adus gînduri pe alba mea frunte
Și furtuna mi-a învățat privirea să-noate.

Vîntul scutură fereștile neîncetat.
Și focul în sobă nu mai mocnește.
Și noaptea spaima mea o rînjește.
De trei zile sînt mort în pat.

DEGETUL SORTII

Degetul sortii
Iar mi s-a arătat.
A vrut să atingă ușa morții
Ori poate numai m-a amenințat.
Era alb și mare.
Poate degetul lui Dumnezeu,
Ori era din mîna unui ateu
Ce tulbură codru și marea.
Degetul sortii
Pe frunte m-a pipăit
Și a crescut și mai mare
Cînd a simțit că n-am murit.
Alții nici nu-l văd,
Cum eu îl văd înaintea mea.
Uriș deget al sortii,
Poți amenința și o stea ?

NECROLOGUL MEU

Emil Isac a fost un om,
A vrut să coboare în abis și să urce în stînci
Norocul nu i-a zîmbit
Și Viața i-a dat de multe ori brînei.

Emil Isac a cules dureri
Și se ducea singur pe cale.
Blestema pămînt și cer
Și pe umeri purta saci de jale.

10 A-mbătrînit făr' să fie tînăr,
Și a rîde n-a putut niciodată.
Pe mamă-sa nu și-a cunoscut
Și nu l-a sărutat pe frunte tată.

15 De ce s-a născut niciodat' nu știa,
De ce-a murit știa numai dînsul.
Emil Isac, din tot ce-a avut,
Nu lasă urmașilor săi decît plînsul.

Din volumul **Poezii. Impresii și senzații moderne**, 1908

Volumul, apărut la Cluj, în 1908, la Tipografia „Carmen” a lui Petru P. Barițiu, avea 58 de pagini de format mic, cuprinzând un număr de 48 de poezii. Pe copertă, spre deosebire de foaia de titlu, scrie doar *Poezii* de Emil Isac. Pe verso foii de titlu se află avertismentul, tipărit cu majuscule, „HONNI SOIT QUI MAL Y PENSE”, iar jos specificarea: „Toate drepturile rezervate. Ediția autorului.” Numerotarea merge de la 3 la 58, cu o greșală de paginație: de la pagina 51 se sare la pagina 54. Fiecare poezie este încadrată într-un chenar. În josul ultimei pagini se scrie din nou: „*Poezii* de Emil Isac. Reproducerea nemotivată e oprită.” Volumul nu are tablă de materii.

Poeziile din acest volum au fost reproduse aproape în întregime în toate celelalte volume de versuri ale autorului, exceptând ediția *Poezii*, Editura „Adevărul” S.A., în care nu se reia decât o variantă a poeziei *Oraș bolnăvit*, cu titlul *Orașul*, precum și o variantă a celui de al IV-lea *Cintec*.

Ediția *Opere*, îngrijită de Miron Radu Paraschivescu, reproduce, într-o primă secțiune, întreg volumul din 1908, omițând doar poezia *Absint...* și ultimele patru versuri ale poeziei *Vine, vine*.

Culegerea *Poezii alese* din 1954 include 25 din titlurile volumului din 1908, fără să indice însă criteriile care au stat la baza selecției și a ordinei schimbate a poeziilor.

Volumul *Poezii alese*, apărut la Editura tineretului în 1956, tipărește, după subtitlul *Impresii și senzații moderne* (1908), 16 din poeziile acestei prime culegeri de versuri.

Ediția *Scrieri alese*, apărută în 1960, reproduce, în secțiunea *Versuri 1906—1944*, 18 poezii din volumul de debut al lui Emil Isac.

În fine, culegerea intitulată *Versuri*, din colecția „Cele mai frumoase poezii”, reproduce tot un număr de 18 din poeziile primului volum.

p. 5 *Cîntece I—VII*

În ediția *Opere*, îngrijită de M. R. Paraschivescu, la pp. 17—20. Reproduse în antologia *Poezii de la „Vieața nouă”*, București, Editura pentru literatură, pp. 205-208.

p. 8 *Boierul român*

În ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 20-21, ediția „Biblioteca pentru toți”, la pp. 37-38, ediția „Biblioteca școlarului”, p. 25, ediția Ion Brad, pp. 33-34 și ediția „Cele mai frumoase poezii” la pp. 25, 26.

p. 9 *Așterne-mi*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 21.

p. 10 *Spleen*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 21. Reprodusă în *Antologia poeziei simboliste românești*, de Lidia Bote, p. 281.

p. 11 *Tabes*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 22.

p. 13 *Viitorul*

În ediția M. R. Paraschivescu, p. 23 ; ediția „Biblioteca pentru toți”, la p. 39 ; ediția „Biblioteca școlarului”, p. 26 ; ediția Ion Brad, p. 35 și ediția „Cele mai frumoase poezii”, p. 29.

p. 14 *Nava roșie*

Se găsește publicată în *Tribuna*, an. XII (1908), 6/19 mai, p. 2, cu titlul *Plutește* și în edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 23, 24 și „Biblioteca pentru toți”, p. 45.

0. 15 *Sinistru clopotele*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 24, ediția „Biblioteca pentru toți”, p. 40, ediția „Biblioteca școlarului”, p. 27, ediția Ion Brad, p. 36 și ediția „Cele mai frumoase poezii”, pp. 30, 31.

p. 16 *Viața*

În ediția M. R. Paraschivescu la p. 24 și „Biblioteca pentru toți” la p. 46.

p. 17 *Luna*

În ediția M. R. Paraschivescu la p. 25, ediția Ion Brad, la p. 37 și „Cele mai frumoase poezii”, la p. 32.

p. 18 *Arde*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 25.

p. 19 *Beai*

Ediția M. R. Paraschivescu, pp. 25, 26.

p. 20 *Al amintirilor*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 26 și în ediția Ion Brad, la p. 38.

p. 21 *Aștept*

În ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 26, 27. Reprodusă în *Antologia poeziei simboliste românești*, pp. 281, 282.

p. 22 *Măria mea*

Reluată în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 27, „Biblioteca pentru toți”, p. 47, Ion Brad, p. 39, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 33, 34 și în antologia *Poezii de la „Vieața nouă”*, p. 209.

p. 23 *Curată noapte*

În ediția M. R. Paraschivescu, p. 28.

11. în ediția din 1908 : „tot mai *strânse-s* visurile noastre"... ; am reluat forma din ediția M. R. Paraschivescu, *stinse*, mai plauzibilă.

p. 25 *Trenul*

Ediția M. R. Paraschivescu, p. 29.

p. 26 *In sîngele-mi dorm*

Ediția M. R. Paraschivescu, p. 29.

p. 27 *Vine, vine*

În ediția M. R. Paraschivescu, pp. 29, 30, omițînd următoarea strofă care, în ediția din 1908, era culeasă cu *petit*:
...Profeți falși — poeți, care nu cunoașteți viața
Voi nu știți că femeia e ca dimineața.
E mult mai frumoasă cînd se trezește din furtună
Decît dup-o noapte senină cu lună.

p. 28 *Prima...*

Ediția M. R. Paraschivescu, p. 30.

p. 29 *Ceața, ceața...*

Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 30, 31 și irt *Antologia poeziei simboliste românești*, p. 282.

p. 30 *Așteptare*

În *Familia*, an. XLII (1906), nr. 17, 7/20 mai, p. 198.
În ediția M. R. Paraschivescu, p. 31, „Biblioteca pentru toți”, p. 35, „Biblioteca școlarului”, p. 24, ediția Ion Brad, p. 40, „Cele mai frumoase poezii”, p. 35 și în antologia *Poezia nouă în R.P.R.*, ed. a II-a, 1953, p. 287.

p. 31 *Noaptea*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 32.

Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 32, 33, „Biblioteca pentru toți”, pp. 33, 34, „Biblioteca școlarului”, p. 23, ediția Ion Brad, p. 41, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 36, 37 și în antologia *Poezii de la „Vieața nouă”*, p. 210.

p. 33 *Strigoii...*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 33, ediția Ion Brad, p. 42 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 38.

34 *Preludiul extazului*

În ediția M. R. Paraschivescu, pp. 33-35.
Ediția din 1908 cuprinde următoarele particularități :
v. 35. *Sînu-mi...* v. 46. *Și-n o-mbrătoșare*

p. 36 *Sirena fabricii*

În ediția M. R. Paraschivescu, la p. 35, „Biblioteca școlarului”, p. 28, ediția Ion Brad, p. 43, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 39, 40, *Poezia nouă în R.P.R.*, pp. 288, 289, *Antologia poeziei simboliste românești*, p. 283 și *Poezii de la „Vieața nouă”*, p. 211.

p. 37 *A venit un domnișor*

în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 36 și „Biblioteca pentru toți”, pp. 48, 49.

p. 38 *Oras bolnăvit...*

în *Antologia poezilor de azi*, Pillat-Perpessicius, voi. I, p. 262, ediția M. R. Paraschivescu, p. 36, reprodusă apoi în *România liberă*, an. III (1945), nr. 192, 15 martie, p. 2, cu titlul *Orașul*. Reluată în edițiile „Biblioteca pentru toți”, p. 42, „Biblioteca școlarului”, p. 29, ediția Ion Brad, p. 44, „Cele mai frumoase poezii”, p. 41 și în *Antologia poeziei simboliste românești*, p. 283. În ediția „Adevărul”, la pagina 72, varianta despre care am mai vorbit, cu titlul *Orașul*.

v. 5. În ediția din 1908 începe : Oamenii...

p. 39

In zori

In ediția M. R. Paraschivescu, la p. 37. Reprodușă în *Făclia*, an. VIII (1954), nr. 2 286, 14 februarie, p. 2, apoi în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 43, 44, „Biblioteca școlarului”, p. 30, ediția Ion Brad, pp. 45, 46, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 42, 43 și antologia *Poezia nouă în R.P.R.*, pp. 287, 288.

p. 40

Viață de mahala

în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 38, „Biblioteca pentru toți”, pp. 21-23, ediția Ion Brad, pp. 47, 48 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 44-46.

Nu e greu să descoperim anticipări, cel puțin tematice, ale *Cînticilor țigănești* și, deci, motive pentru apropierea ulterioară între cei doi poeți.

p. 42

Florile

În edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 39, 40, „Biblioteca pentru toți”, p. 19, 20, „Biblioteca școlarului”, p. 17, ediția Ion Brad, pp. 49, 50 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 47, 48.

p. 43

Humanidad

In edițiile M. R. Paraschivescu, la p. 40 și „Biblioteca pentru toți”, pp. 50, 51.

p. 44

Mors magna

In ediția M. R. Paraschivescu, p. 41.

p. 45

Nava vieții

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 41, 42, „Biblioteca pentru toți”, p. 52, „Biblioteca școlarului”, p. 31 și în *Antologia poeziei simboliste românești*, p. 284.

p. 46

A nopților

În edițiile M. R. Paraschivescu, p. 42 și „Biblioteca pentru toți”, p. 54.

p. 47

Curg...

In edițiile M. R. Paraschivescu, la pp. 42, 43 și „Biblioteca pentru toți”, p. 54.

p. 48

Paralizie

Reluată numai în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 43. In ediția din 1908 : în titlu : *Paralisă*.

p. 49

Muncitoare

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 43, 44, „Biblioteca pentru toți”, pp. 24, 25, „Biblioteca școlarului”, p. 19, ediția Ion Brad, pp. 51, 52 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 49, 50.

v. 23. Și tot plîng, plîng și tot coasă...

p. 50

Evening star

Reluată numai în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 44, 45.

p. 51

Noapte în crîng

Numai în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 45.

In ediția din 1908, motto-ul e pus între paranteze ; traducerea lui : *Din marea mea inimă, / fac cîntece mici...*

p. 52

Parts

Numai în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 45, 46.

p. 53

De la sapă vin...

In edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 46, 47, „Biblioteca pentru toți”, pp. 26, 27, „Biblioteca școlarului”, p. 20, ediția Ion Brad, p. 53, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 51, 52. Reprodușă și în antologia *Poezia nouă în R.P.R.*, p. 290 și în ziarul *Făclia*, an. VIII (1954), nr. 2 286, p. 2, cu titlul : *De la sapă vin țărani*.

p. 54

Seceriș

In edițiile M. R. Paraschivescu, p. 47, „Biblioteca pentru toți”, p. 28 și „Biblioteca școlarului”, p. 21.

p. 55 *Quod vult deus...*

În edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 47, 43, „Biblioteca pentru toți”, p. 55, „Biblioteca școlarului”, p. 32, ediția Ion Brad, p. 54 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 53, 54.

p. 56 *Ego homo...*

În edițiile M. R. Paraschivescu, p. 49, „Biblioteca pentru toți”, pp. 31, 32, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 27, 28.

Din volumul Poezii [1936]

A doua culegere de versuri de Emil Isac a apărut la Editura „Adevărul” S. A., în anul 1936. Data apariției nu este consemnată pe foaia de titlu. Volumul însumează un număr de 80 de pagini, cuprinzând 59 de poezii și un portret al autorului desenat în peniță de Jean Steriade. Cum s-a mai spus, din culegerea de debut a lui Emil Isac, ediția de la „Adevărul” reia poeziile Orașul, o variantă la forma anterioară *Oraș bolnăvit*, și al IV-lea *Cîntec* într-o variantă ușor modificată; alte cinci titluri sînt preluate din volumul *Cartea unui om*, apărut în „Biblioteca semănătorului”, la editura Librăriei diecezane, Arad, 1925, volum mixt, de versuri și proză. Poeziile reluate în ediția de față sînt: *Lacrămile*, cu titlul *Lacrămi fiului meu...*, *Ceasornicul*, *Cîntec de toamnă* (Acum cînd cad nucile coapte în mîinile copiilor buni), *Evantaiul miresei moarte*, *Cîntec* (Pe lîngă apa care trece).

Edițiile ulterioare reproduc din poeziile acestui volum după cum urmează: ediția M. R. Paraschivescu, toate titlurile, cu excepția poeziei *Orașul*, pe care o preferă în varianta de la 1908; ediția *Poezii alese* din 1954 reproduce douăzeci și șapte de poezii; ediția *Poezii alese*, din 1956, unsprezece; ediția *Scrieri alese*, din 1960, douăzeci și trei; iar ediția *Versuri*, din colecția „Cele mai frumoase poezii”, douăzeci și șapte de titluri.

p. 59 *De voi muri.*

Publicată în *îndreptar*, an. I (1930), nr. 12, p. 7, reprodusă în *Universul*, an. 53 (1936), nr. 374, din 7 octombrie, p. 4 și în ediția M. R. Paraschivescu.

p. 60 *Flori, frumoase flori...*

Poezie selectată de toate edițiile ulterioare de versuri: în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 78, în ediția „Biblioteca pentru toți”, la p. 120, în ediția „Biblioteca școlarului”, la pp. 54-55, în ediția Ion Brad, la pp. 63-64 și în „Cele mai frumoase poezii”, la pp. 73-74.

p. 62 *Cîntec de toamnă*

Apărută în *Transilvania*, an. 60 (1929), nr. 1 (ianuarie), p. 5 și în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 79, în ediția „Biblioteca pentru toți”, p. 122, „Biblioteca școlarului”, p. 56, ediția Ion Brad, p. 65 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 75, cu neînsemnate deosebiri.

p. 63 *Variantă*

În manuscrisul 59/42, coala 4 și 204/161, cel din urmă cu deosebiri:

v. 2. cuvîntul *neînsuflețite* nu este între paranteze

v. 6. Durerile sînt tot mai multe

v. 7. Sună plînsul pe pămînt și-n cer

Publicată în *Universul literar*, an. XLIII (1927), nr. 28 din 10 iulie, p. 440 și în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 80.

p. 64 *Cîntec de toamnă*

În manuscrisul 60/43, coala 5, 6, cu următoarele deosebiri:

v. 14. ... stă pîndă...

v. 32. Și cravată cu rubin...

v. 62. ... una după una

v. 67. ... douăzeci anii mei.

Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. II (1921), nr. 44, din 25 septembrie, p. 1, reprodusă în *Poezia toamnei*, antologie de Ion Pillat, *Cartea unui om*, Arad, 1925, pp. 100-104, ediția M. R. Paraschivescu, pp. 80-83, ediția „Biblioteca pentru toți”, pp. 69-72 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 83-86.

p. 67 *Unui frate din Africa*

În manuscrisul nr. 61/44, coala 7. Publicată în *Universul literar*, an. XLII (1926), nr. 50, din 12 decembrie, p. 2, în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 83-84 și „Biblioteca pentru toți”, pp. 73-74.

p. 68

Cîntec

Manuscrisul 62/45, coala 8. Publicată în *Gîndirea*, an. XII (1932), nr. 10, p. 365 cu titlul *In inimă*; în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 84, „Biblioteca pentru toți”, p. 75, „Biblioteca școlarului”, p. 36, „Cele mai frumoase poezii”, p. 57.

p. 69

Cîntec

Manuscrisul 63/46, coala 9. Reprodusă, fără deosebiri, în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 84, „Biblioteca pentru toți”, p. 76, Ion Brad, p. 66 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 76.

p. 70

Toamna

în manuscrisul 64/47, colile 10 și 11, cu următoarele deosebiri :
v. 6. Mai este leac...
v. 14. ... și nu e seară,
v. 15. ... flori și noapte

Publicată în *Familia*, seria a II-a, an. III, 1928, nr. 9-10, p. 5 și reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 85-86.

p. 72

Femeia prețioasă

în manuscrisul 65/48 colile 12 și 13, cu următoarele deosebiri :
v. 14. Și cînd furtuna noptii...
v. 17. Era așa de bună, căci era-atît de rea...
v. 20. Deasupra noastră nevinovate stele

Apărută în *Simbolul*, an. I (1912), din 1 decembrie, pp. 33-34, reprodusă în *Contemporanul*, an. I (1922), nr. 11, din 2 septembrie, p. 11 și în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 86-87.

v. 32. ediția „Adevărul” : *viață : unde-s ? Și nu sunt*

p. 74

Noptile mele

În manuscrisul 66/49, coala 14. Apărută în *Cele trei Crișuri*, an. IX (1928), nr. 5-6, p. 93 ; reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 87, ediția Ion Brad, p. 67 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 77-78.

p. 75

Cîntece

Manuscrisul 67/50, coala 15. Publicată în *Rampa*, an. XIII (1928), nr. 3184, din 3 septembrie, p. 1 ; reprodusă în ediția M. R. Paras-

chivescu, p. 88, „Biblioteca pentru toți”, pp. 123-124, ediția Ion Brad, p. 68 și în „Cele mai frumoase poezii”, dar numai partea a II-a.

p. 76

Copiilor

Manuscrisul 68/51, coala 16. Apărută în *Patria*, an. XIV (1932), nr. 160, din 12 august, p. 2 ; reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu și „Biblioteca pentru toți” la pp. 88-89, respectiv 77-78.

p. 77

Cîntec

În manuscrisul 69/52, coala 17, reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu la p. 89, Ion Brad, la p. 69, „Cele mai frumoase poezii”, la p. 80 și în *Antologia poeziei simboliste*, la p. 285.

Variante :

3, 4. în manuscris și ediția „Adevărul”, în paranteză.

p. 78

Copii de moți pe străzile din Cluj

Manuscrisul nr. 70/53, coala 18, reprodusă în edițiile : M. R. Paraschivescu, pp. 89-90, „Biblioteca pentru toți”, pp. 79-80, „Biblioteca școlarului”, p. 37, ediția Ion Brad, pp. 70-71 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 81-82.

v. 1. manuscris : *lipsește și triști*

p. 80

Cîntec

În manuscrisul nr. 71/54 coala 19 și ediția M. R. Paraschivescu, la p. 91.

p. 81

Cîntec

În manuscrisul 72/55, coala 20. Publicată în *România nouă*, an. III (1925), nr. 191, din 4 septembrie, p. 2 ; reprodusă în *Familia*, seria a III-a, an. III (1936), nr. 4, p. 20, în ediția M. R. Paraschivescu, p. 91, „Biblioteca pentru toți”, p. 125.

p. 82

Fragile

Manuscrisul 73/56, coala 21. Apărută în *Ritmuri*, an. I (1930), nr. 11-12 (iulie-august), p. 7 ; reprodusă în *Gîndirea*, an. XII (1932), nr. 10, p. 365 și ediția M. R. Paraschivescu, pp. 91-92.

p. 83 *Cîntec*
in manuscrisul 74/57, coala 22, ediția M. R. Paraschivescu, p. 92, ediția Ion Brad, p. 72 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 87-88.

p. 84 *Cîntec*
Manuscrisul 75/58, coala 23, reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 93 și în *Antologia poezilor de azi*, voi. I, pp. 266-267. 1. ediția „Adevărul” : *sîngerînde*.

p. 85 *Cîntec*
Manuscrisul 76/59, coala 24. Apărută în *Adevărul literar și artistic*, an. VI (1925), nr. 220, din 22 februarie, p. 5 ; reprodusă în *Mișcarea literară* de două ori : anul II (1925), nr. 16, din 28 februarie, p. 4 și, în același an, nr. 30, din 6 iunie, p. 2. De asemenea, în *Antologia poezilor de azi*, voi. I, p. 265, *Cartea unui om*, p. 115, ediția M. R. Paraschivescu, pp. 93-94, „Biblioteca pentru toți”, pp. 81-82, ediția Ion Brad, p. 73 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 90-91.

p. 86 *Copilul lui Ștefan*
In manuscrisul nr. 77/60, coala 25. Publicată în *Cele trei Crișuri*, an. VI (1925), nr. 12, p. 186, *Universul literar*, an. XLIII (1927), nr. 29, din 17 iulie, *Cuvîntul*, an. VIII (1932), nr. 2470, din 7 martie, p. 3 și în edițiile : M. R. Paraschivescu, p. 94, „Biblioteca pentru toți”, pp. 83-84, „Biblioteca școlarului”, p. 38 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 58-59.

Deosebiri

- v. 14. manuscris : *Spune fruntașul și oamenii se închină.*
- v. 16. manuscris : *Și simte, că nu este de vină.*

p. 87 *Cîntec*
(Variantă)
In manuscrisul 78/61, coala 26. Publicată în *Universul*, an. 50 (1933), nr. 6, din 9 ianuarie, p. 4, Apărută în *Antologia poezilor de azi*, voi. I, p. 267, ediția M. R. Paraschivescu, pp. 94-95, ediția Ion Brad, p. 74 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 92.

In manuscris și în ediția „Adevărul” nu există subtitlul dintre paranteze : (Variantă).

p. 88 *Și eu voi muri>*
Manuscrisul 79/62, coala 27. Publicată în *Cele trei Crișuri*, an. VII (1926), nr. 8-9, august-septembrie. p. 108 ; reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 95, ediția Ion Brad, p. 75 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 93-94.

- v. 3. manuscris : ... ca un borcan frînt.
- v. 5. manuscris : ... vor rămînea aice toate :

p. 89 *Cîntec*
in manuscrisul 80/63, coala 28. Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 199, din 28 septembrie, p. 2. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 95-96, ediția Ion Brad, p. 76, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 95-96.

p. 90 *Mama*
Manuscrisul 81/64, coala 29. Apărută în *Cele trei Crișuri*, an. VII (1926), nr. 6-7, iunie-iulie, p. 82. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 96, „Biblioteca pentru toți”, pp. 126-127 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 89. 10, 12. lipsesc în ediția „Cele mai frumoase poezii”.

p. 91 *Unei mame părăsite*
Manuscrisul 82/65, coala 30. Publicată în *Patria*, an. XIV (1932), nr. 234, din 13 noiembrie, cu titlul *Unei mame*. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu la p. 97 și „Biblioteca pentru toți”, p. 128.

p. 92 *Bubi e bolnav*
Manuscrisul 347/IX, coala 31. Apărută în *Gîndirea*, an. XI (1931), nr. 1, p. 27, reprodusă în *Patria*, an. XIV (1932), nr. 233, din 12 noiembrie, p. 2, într-un grupaj cu titlul general : *Cîntece pentru copii*, în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 97, ediția „Biblioteca pentru toți”, p. 129, „Biblioteca școlarului”, p. 57, ediția Ion Brad, p. 77.

p. 93 *Versuri pentru copilul meu*
Manuscrisul 346/IX, coala 32. Apărută în *Societatea de mîne*, an. II (1925), nr. 51-52, 20-27 decembrie, p. 895. Reprodusă în ediția

M. R. Paraschivescu, pp. 98-99, „Biblioteca pentru toți”, pp. 130-131, „Biblioteca școlarului”, pp. 58-59, ediția Ion Brad, pp. 78-79 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 98-100.

p. 95 *Cîntec*

Manuscrisul 83/66, coala 33. În ediția M. R. Paraschivescu, p. 99, ediția Ion Brad, p. 80, și „Cele mai frumoase poezii”, p. 101.

p. 96 *Cîntec*

Manuscrisul 84/67, coala 34. Apărut în *Pașini literare*, an. III (1936), nr. 10-11, octombrie-noiembrie, p. 507. Reprodus în ediția M. R. Paraschivescu, p. 99, ediția Ion Brad, p. 81 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 102.

p. 97 *Cîntec de căprioară*

Manuscrisul 86/69, coala 36. Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 162, din 13 ianuarie, p. 5. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 100, „Biblioteca pentru toți”, p. 86, ediția Ion Brad, p. 82 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 103.

v. 9. în manuscris : Și nevinovați dinșii trebuiesc să moară.

p. *Am sărutat în piatră*

Manuscrisul 86/69, coala 36. Apărută în *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 162, din 13 ianuarie, p. 5. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 100, „Biblioteca pentru toți”, p. 86, ediția Ion Brad, p. 82 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 103.

p. 99 *Poezie de mai*

În două variante în manuscrisele 87/70, coala 37 și 206/161. Publicată în *Cuvîntul liber*, an. II (1935), nr. 35, din 6 iulie, p. 3. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 101.

p. 100 *Cîntec*

În două manuscrise : 88/71, coala 38 și 310/47. Apărut în *Cuvîntul liber*, an. II (1935), nr. 39, din 3 august, p. 3, reprodus în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 101 și în *Steaua*, an. V (1954), nr. 1, aprilie, p. 25.

5. ms. 310/47 : ... iartă-mi păcatul ce ți l-am făcut,
9. ambele manuscrise : Vino și cade în inima mea.

p. 101 *Evantaiul miresei moarte*

Manuscrisul 89/72, coala 39. Apărută în *Flacăra*, an. VII (1922), nr. 25, din 23 iunie, p. 398, apoi în *Mișcarea literară*, an. II (1925), nr. 30, din 6 iunie, p. 2, în volumul *Cartea unui om*, p. 113. Inclusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 102.

p. 102 *Ceasornicul*

În manuscrisul 90/73, coala 40. Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. IV (1923), nr. 140, din 29 iulie, p. 6, în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 102-103, ediția Ion Brad, pp. 83-84 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 104-105.

p. 104 *Cîntec de spital*

În manuscrisul 91/74, coala 41. Apărută în *Viața literară*, an. V (1931), nr. 133, ianuarie, p. 1, cu titlul : *În spital*. Reprodusă în *Cuvîntul liber*, an. II (1935), nr. 43, din 31 august, p. 4 și în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 103-104.

p. 105 *Lacrămi fiului meu*

Manuscrisul 348/IX, coala 42. Apărută în *Flacăra*, an. VIII (1923), nr. 4, din 19 ianuarie, p. 76, cu titlul *Lacrămile*. Reprodusă în volumul *Cartea unui om*, la pp. 105-107 și în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 104-105.

p. 106 *În strada mea*

Manuscrisul 93/77, coala 45. În edițiile M. R. Paraschivescu, p. 107, Ion Brad, p. 87, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 109-110.

p. 108 *Cîntec de iunie*

Manuscrisul 92/75, coala 44 și 43. Apărută în *Cele trei Crișuri*, an. VII (1926), nr. 5, mai, p. 70 și în edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 105-106, „Biblioteca pentru toți”, pp. 87-89, ediția Ion Brad, pp. 85-86 (un fragment), și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 106-108, «Biblioteca școlarului”, pp. 40-41.

- p. 109 *Medalion*
 Manuscrisul 94/78, coala 46. Publicată în *Patria*, an. IX (1929), nr. 21, din 27 ianuarie, p. 2 ; reprodusă în *Ritmuri*, an. I (1930), nr. 10, iunie, p. 11, ediția M. R. Paraschivescu, p. 107, „Biblioteca pentru toți”, p. 132.
- p. 110 *Cantate*
 În manuscrisul 95/79, coala 47. Apărută în *Patria*, an. IX (1929), nr. 21, din 27 ianuarie, p. 2 ; reprodusă în *Ritmuri*, an. I (1930), nr. 10, iunie, p. 11, în ediția M. R. Paraschivescu, p. 108, ediția Ion Brad, p. 88 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 111.
 în manuscris nu există motto-ul din Oscar Wilde.
- p. 111 *Cîntec*
 Manuscrisul nr. 96/80, coala 48. Apărut în *Universul literar*, an. XLII (1926), nr. 36, din 5 septembrie, p. 2. Reprodus în ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 108-109.
- p. 112 *Cîntec*
 Manuscrisul 97/81, coala 49. Publicat în *Mișcarea literară*, an. II (1925), nr. 30, din 6 iunie, p. 2, într-un grupaj cu titlul comun *Cîntece de toamnă*. În ediția M. R. Paraschivescu, p. 109.
- p. 113 *Toamna*
 în manuscrisul 98/82, coala 50. Reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 110 și „Biblioteca pentru toți”, pp. 133-134.
- p. 114 *Inmormîntare în oraș mic*
 În ediția M. R. Paraschivescu, pp. 110-111. În manuscrisul 159/96.
- p. 115 *Baia Mare*
 Publicată în *Cele trei Crișuri*, an. XVII (1936). nr. 7-8, iulie-august, p. 109 și *Adevărul literar și artistic*, an. XV (1936), nr. 823, din 13 septembrie, p. 2. Reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 111 și „Biblioteca pentru toți”, p. 90.

- p. 116 *Cîntec*
 Edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 111-112 și „Biblioteca pentru toți”, p. 135.
- p. 117 *Budha*
 Apărută în *Flacăra*, an. VIII (1923), nr. 8, p. 137. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 112-113.
- p. 119 *Cad*
 Apărută în *Societatea de mîne*, an. III (1926), nr. 44, din 31 octombrie, p. 689. Inclusă în ediția M. R. Paraschivescu, p. 113.
- p. 120 *Copilului meu*
 Publicată în *Adevărul literar și art'stic*, an. V (1924), nr. 131, din 3 august, p. 1 ; reprodusă în volumul *Cartea unui om*, pp. 98-99 și în *Patria*, an. IX (1929), nr. 284, din 25 decembrie, p. 7. Inclusă în edițiile M. R. Paraschivescu, pp. 113-114, „Biblioteca pentru toți”, pp. 91-92 și „Biblioteca școlarului”, pp. 42-43.
- p. 122 *Femeia*
 Apărută în *Familia*, seria a II-a, an. II (1927), nr. 12, p. 6. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, la p. 115.
- p. 123 *Iosif*
 Publicată în *Universul literar*, an. LXIII (1927), nr. 29, din 7 iulie, p. 540. Reprodusă în ediția M. R. Paraschivescu, pp. 115-116.
- p. 124 *Ninge*
 în *Universul literar*, an. LXIII (1927), nr. 5, din 30 ianuarie, p. 2. Reprodusă în edițiile M. R. Paraschivescu, p. 116, „Biblioteca pentru toți”, p. 136, „Biblioteca școlarului”, p. 60, ediția Ion Brad, p. 90 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 112.
- p. 125 *La hanul tinereții*
 În ediția M. R. Paraschivescu, la pp. 116-117.

p. 126 *Primăvara domnișoarei bătrâne*
In ediția M. R. Paraschivescu, pp. 117-118, ediția Ion Brad, p. 89.

p. 127 *Femeia lui Naariș*
In edițiile M. R. Paraschivescu, la pp. 118-119, ediția Ion Brad, pp. 91-92, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 113-114.

Din ediția Opere, 1946

Cunoscuta ediție definitivă, îngrijită de poetul Miron Radu Paraschivescu, a apărut în 1946, la București, în colecția „Scriitori români contemporan”. Din cele 358 de pagini ale volumului, primele două secțiuni de după cuvântul editorului cuprind cea mai mare parte a versurilor lui Emil Isac tipărite pînă atunci, ordonate în două grupări :

Poezii, 1908, 47 de titluri, de la p. 17 la 49, materia volumului de debut al autorului, mai puțin poezia *Absint* și ultima strofă a poeziei *Vine, vine*.

Poezii, 1914-1944, 94 de titluri, de la pp. 53-141, culegînd versurile apărute în volumele *Poeme în proză*, Oradea-Mare, 1923, *Cartea unui om*, Arad, 1925, *Poezii*, Editura „Adevărul” (1936), precum și pe cele risipite prin ziare și reviste, cîteva inedite.

In continuare, ediția cuprinde drama *Maica cea tinără*, poeme în proză și publicistică.

p. 131 *Din versurile triste : Annie*

Apărută în *Noua Revistă Română*, voi. XV (1914), nr. 8, d'n 26 ianuarie, p. 114. Reprodusă de N. Davidescu, drept ilustrare a unui articol de sinteză asupra creației lui Emil Isac, în *Flacăra*, an. VII (1922), nr. 46, din 17 noiembrie, p. 737 ; în *Antologia poezilor de azi*, pp. 262-264, în *România liberă*, an. III (1945), nr. 191, din 14 martie, p. 2, în ediția „Biblioteca pentru toți”, pp. 59-62, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 158-162 și în antologia *Poezii de la Vieața Nouă*, pp. 112-114.

p. 134 *Unde se duc ?*

In *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 165, din 13 februarie, p. 7.

p. 135 *Parcul*
Reprodusă în ediția „Biblioteca pentru toți”, pp. 110-111.

p. 136 *Scrisoarea Mariannei...*
Apărută în *Adevărul Vterar și artistic*, an. VI (1925), nr. 225, din 29 martie, p. 5. Reprodusă în ediția „Biblioteca pentru toți”, pp. 112-115.

p. 139 *Versuri*
Publicată în *Cele trei Crișuri*, an. VII (1926), nr. 3-4, martie-aprilie, p. 48.

p. 141 *Baladă ardeleană*
Apărută în *Lumea—bazar săptămînal*, an. I (1925), nr. 34, din 26 iulie, p. 5. Reprodusă în ediția „Biblioteca pentru toți”, pp. 63-67, „Cele mai frumoase poezii”, p. 163 și în antologia *Poezii de la Vieața Nouă*, pp. 215-217.

p. 144 *Vînturile nopții...*
Manuscrisul 216/140. Apărută în *Universul literar*, an. LXIII (1927), nr. 29, din 17 iulie, p. 450. Reprodusă în ediția Ion Brad, pp. 59-60 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 67-68.
v. 16. manuscris : Unde-i alba mină, să mă scape iară ?

p. 146 *Către ideal*
Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. IV (1923), nr. 154, din 18 noiembrie, p. 5. Reprodusă în volumul *Cartea unui om*, pp. 87-91.

p. 149 *Noaptea fantastică*
Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. III (1922), nr. 70, din 26 martie, p. 1. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”,

pp. 146-150, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 168-172, în volumul *Cartea unui om*, pp. 92-97.

p. 153 *Cîntece de toamnă*

Poezia a apărut în *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 196, din 7 septembrie, p. 5. Reprodusă în *Mișcarea literară*, an. II (1925), nr. 30, din 6 iunie, în volumul *Cartea unui om*, pp. 110-112 și în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 116-117, „Biblioteca școlarului”, p. 53, Ion Brad, p. 62, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 71-72 și în *Antologia poeziei simboliste românești*, p. 284.

p. 154 *Voi, morților, care ați murit..*

Apărută în *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 184, din 15 iunie, p. 5. Reprodusă în volumul *Cartea unui om*, pp. 116-119 și în ediția „Cele mai frumoase poezii”, pp. 174-176.

p. 156 *Noapte de iunie*

Apărută în *Adevărul literar și artistic*, an. III (1922), nr. 86, din 16 iulie, p. 2. Reprodusă în volumul *Cartea unui om*, pp. 120-124.

p. 161 *Ochii tăi albaștri*

Apărută în *Ofensiva română*, an. II (1937), nr. 36, din 24 mai, p. 8. Reprodusă în ediția Ion Brad, p. 93 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 116-117.

p. 162 *Calul alb*

Publicată în *Gîndirea*, an. XVIII (1939), nr. 7, septembrie, p. 385. Reprodusă în ediția „Biblioteca pentru toți”, pp. 93-94, „Biblioteca școlarului”, p. 44, ediția Ion Brad, p. 94 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 118-119.

p. 163 *Acvarium*

Apărută în *Gîndirea*, an. XVIII (1939), nr. 7, p. 386. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 137-138, și „Biblioteca școlarului”, p. 61.

p. 164 *Cerșetori*

Se află inclusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 95-96, „Biblioteca școlarului”, pp. 45-46 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 177-178.

p. 166 *Sirena fabricii*

Apărută în *Tribuna nouă*, an. III (1947), nr. 395, din 4 martie, în edițiile „Biblioteca pentru toți”, p. 97, „Biblioteca școlarului”, p. 47, Ion Brad, p. 95 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 120.

p. 167 *Mikloș*

în ediția „Biblioteca pentru toți”, p. 98.

p. 168 *Mureșul*

Apărută în *Tribuna*, an. II (1939), nr. 24, din 30 ianuarie, p. 6. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 139-140, „Biblioteca școlarului”, p. 62, Ion Brad, p. 96 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 121-122.

p. 169 *Acelor ce suferă...*

În manuscrisul 137/26. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 99-100 și „Biblioteca școlarului”, pp. 48-49.

v. 1. în manuscris, ca și titlul : Acelor ce sufăr acum,

v. 16. „ : ...în zimbete o să se scalde

v. 19. „ : ...suferiți, și cînd

v. 37, 38. în manuscris lipsesc.

p. 171 *Fiului meu*

în ediția „Biblioteca pentru toți”, pp. 101-102.

p. 172 *În nopți tîrzii*

Manuscrisul 212/54.

După versul 30, în manuscris : Să șteargă lacrămile copiilor.

p. 174 *Feciorului meu*

Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. II (1921), nr. 47, din 16 octombrie, p. 1 ; reprodusă în volumul *Poeme în proză*, pp. 51-55.

p. 177 *Mamă..*

Apărută în *Patria*, an. X (1928), nr. 253, din 8 noiembrie, p. 7, reprodusă în *Adevărul literar și artistic*, an. III (1922), nr. 65, din 14 februarie, p. 2 și în volumul *Poeme în proză*, pp. 57-59.

p. 179 *Ușă*

în manuscrisele 218/207, 219/155. În edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 103-104, ediția Ion Brad, p. 97, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 123-124.

Variante :

- v. 3. în ambele manuscrise : Al cui umblet...
- v. 5. mss. 219/155 : Cine te-a trîntit cînd văzu ce nu i-a plăcut
- v. 7. ambele manuscrise : ...cînd te-au deschis,
- v. 8. mss. 219/155 : Tu închideai și boală și foame și vis
- v. 9. „ : Tu pe toți i-ai cunoscut care au intrat
- v. 10. „ : Și trează totdeauna-ai stat.
- v. 12. „ : ...de cîte ori mă strecuram în zori,
- v. 13. „ : Veneam...
- v. 14. Și te rugam să mă închizi cu ea,

Cel de al doilea manuscris mai cuprinde și versurile :

Căci te întrebam cu ochii umezi : Azi vine oare ?

Tu stăteai înaintea mea biruitoare

Ușe ()

Eu niciodat' nu te-am bătut

Și de-atîtea ori te-am mîngăiat și te-am sărutat,

Și numai tu m-ai văzut

De cîte ori am lăcrămat, de cîte ori am așteptat.

p. 180 *Furtuna*

în edițiile „Biblioteca pentru toți”, la p. 141 și „Biblioteca școlarului”, la p. 63.

p. 181 *Mortul*

în manuscrisele 214/163 și 215/16.

Variante :

- v. 2. în mss. 214/163 : Cu fața albă și cu plete...
- v. 3. în mss. 215/16 : L-au adunat cu lopeți dinaintea...
- v. 5. „ : A fost poate...
- v. 5. în mss. 214/163 : ...numai din glumă vin.
- v. 8. în mss. 215/16 : Ațiția au ris de el și ațiția l-au scuipat.

p- 182 *Pastel*

în edițiile Ion Brad, p. 98 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 125.

p. 183 *Grădina-varc*

În edițiile „Biblioteca pentru toți”, p. 142, Ion Brad, p. 99 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 126-127.

p. 184 *Pernelor...*

în manuscrisele 105 și 104 care fac parte din o suită de manuscrise (proiect de volum ?) cu titlul general *Cartea cu visuri*. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 105-106, „Biblioteca școlarului”, pp. 50-51, ediția Ion Brad, pp. 100-101 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 128-129.

Manuscrisul cuprinde numai versurile 1-16.

p. 186 *Copiii săraci*

În manuscrisul 235/114. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 107-108, „Biblioteca școlarului”, p. 58, Ion Brad, pp. 102-103, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 130-131.

p. 187 *Sînt de-o mie de ani*

Poezia se află în trei variante manuscrise : mss. 101/206, care cuprinde numai versurile 1-14, mss. 160/190 și mss. 191 care cuprinde ultima strofă. În edițiile Ion Brad, p. 104, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 132-133.

v. 5. în mss. 160/190 : De povara și durerea lor.

Poezia are două variante manuscrise : în mss. 226/95, în care nu este împărțită în două părți, și în mss. 227/94. A fost reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, pp. 143-145 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 179-182.

Variante :

- v. 11. în mss. 226/95 : ...întrebam pe înger...
- v. 18. „ : Șopti îngerul...
- v. 25. „ : Și mă întrebă
- v. 45. „ : Să știți voi, care nu m-ați cunoscut
- v. 48. „ : ...să fur, să pot păzi o altă stea.
- v. 52. „ : Și cred că și aici...

În edițiile „Biblioteca pentru toți”, p. 109, Ion Brad, p. 105. „Cele mai frumoase poezii”, p. 134.

Din ediția Poezii alese, 1954

Volumul, apărut la Editura de stat pentru literatură și artă, în colecția „Biblioteca pentru toți”, în anul 1954, reproduce portretul poetului desenat de Jean Steriadi. Cuvântul înainte este semnat de Veronica Porumbacu, iar materia propriu-zisă a culegerii este împărțită în trei secțiuni :

1. *Poezii — impresii și senzații moderne*, 1908, cuprinzând douăzeci și cinci din titlurile volumului respectiv ;
2. *Poezii (1914-1944)*, cu cincizeci și două de titluri. Față de volumele anterioare, se adaugă poeziile : *Cîntec ardelean*, *Oceanul de sînge*, *Degetul sorții* și *Norii roșii*;
3. *Poezii* (după 1944), cu unsprezece titluri apărute pentru prima dată în volum.

În manuscrisul 11/193, cu observația că nu este datată. În edițiile „Biblioteca școlară”, p. 70, Ion Brad, p. 131 și „Cele mai frumoase poezii”, p. 185.

în manuscrisele 6/189 și 232/7, cu deosebiri, în cel din urmă.

În manuscrisele 1/184, caietul manuscris *Cartea unui om*, și 100/208. Reprodusă în edițiile „Biblioteca pentru toți”, cu titlul *Norii*, „Biblioteca școlară”, p. 71, ediția Ion Brad, p. 134, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 188-189.

Apărută în *Tribuna nouă*, an. I (1945), nr. 35 din 3 decembrie, p. 2, reprodusă în *Revista literară*, an. III (1947), nr. 11, din 23 aprilie, p. 2 și în *Tribuna*, an. XII (1968), nr. 48, din 28 noiembrie, p. 6.

Publicată în *Almanahul literar*, an. IV (1953), nr. 6, iunie, p. 38. Reprodusă în ediția „Biblioteca școlară”, p. 82, ediția Ion Brad, pp. 144-145 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 202-203.

în ediția „Biblioteca școlară”, p. 94.

Apărută în *Viața Românească*, an. VI (1953), nr. 5, pp. 5-6 ; reprodusă în ediția Ion Brad, pp. 146-148, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 204-207 și culegerea *Poezia română contemporană*, București, E. p. 1, 1964, pp. 31-33.

În manuscrisul 340/50. Publicată în *Almanahul literar*, an. VI (1953), nr. 8, august, p. 37, reprodusă în *Făclia*, an. VIII (1954), nr. 2286, din 14 februarie, p. 2 și în ediția „Biblioteca școlară”, p. 98, ediția Ion Brad, pp. 142-143, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 200-201.

Apărut în Făclia, an. VIII (1954), nr. 2321, din 27 martie și în *Contemporanul*, nr. 14 (391), 1954. Reprodus în ediția Ion Brad, pp. 149-150, „Cele mai frumoase poezii”, pp. 211-212.

În ediția „Biblioteca pentru toți” există o notă la titlu : „Scris cu câteva zile înainte de moartea poetului”. În schimb, nu se face datarea.

Din ediția Poezii alese, 1956

Apărută la Editura tineretului, în colecția „Biblioteca școlarului”, cu o prefață semnată de Ion Brad. Cuprinsul ediției este împărțit, după tiparul dat de ediția M. R. Paraschivescu, preluat și de cea anterioară și devine tradițional în ce-l privește pe Emil Isac, în trei secțiuni :

1. *Impresii și senzații moderne* (1908), selectând 16 din poeziile volumului cu același titlu ;

2. *Poezii* (1914-1944), cu un număr de treizeci și două de poezii, dintre care șapte apar pentru prima dată în volum : *Ne-am despărțit*, *Cîntecul orfanului*, *Curg râuri de sînge*, *Cartea copilului*, *Urmașul meu*, *Veți fi voi mai fericiți...* și *Plugul*;

3. *Poezii noi* (1944-1945), însumind douăsprezece titluri, dintre care trei apar pentru prima dată în volum : *N-a fost minune*, *Unei mame din Coreea* și *Minerul*.

În manuscrisul 168/86. Apărută în *Steaua*, an. V (1954), nr. 5, august, p. 57, reprodusă în edițiile Ion Brad, la pp. 120-121 și „Cele mai frumoase poezii”, la pp. 148-149. În ediția „Biblioteca școlarului” apare cu titlul *Curg râuri de sînge*.

În manuscrisul 237/210, fără titlu, dar subliniat *Urmașul meu* din primul vers. Apărută în *Steaua*, an. V (1954), nr. 5, august, p. 58, reluată în *Tribuna*, an. I (1957), nr. 8, din 31 martie, p. 3, în ambele publicații cu titlul *Urmașul meu*. Reprodusă în edițiile Ion Brad, la p. 124 și „Cele mai frumoase poezii”, la p. 153, fără titlu.

În manuscrisul 143/208. Apărută în *Steaua*, an. V (1954), nr. 5, august, p. 59. Reprodusă în edițiile Ion Brad, p. 130 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 196-197. De asemenea, în antologia *Poezie română contemporană*, E.p.L, 1964, pp. 34-35.

În manuscrisul 247/83. Apărută în *Steaua*, an. V (1954), nr. 5 august, p. 56. Reprodusă în edițiile Ion Brad, pp. 132-133, „Ceh mai frumoase poezii”, pp. 186-187 și în culegerile *Cîntare României* Editura militară, 1965, p. 13, *Tezaur*, E.p.L, 1962, p. 222.

În manuscrisul 260/205, cu titlul *Minerului*, neterminată. O variantă în manuscrisul 258/124. Publicată în *Steaua*, an. V (1954) nr. 1, aprilie, p. 27, reprodusă în edițiile Ion Brad, pp. 151-152 și „Cele mai frumoase poezii”, pp. 213-214. Selectată în culegerile *Tezaur*, E.p.L, 1962, p. 221 și *Poezia română contemporană*, E.p.l. pp. 33-34.

Apărută în *Tribuna*, an. XI (1967), din 28 decembrie, nr. 52 p. 5.

Din ediția Scrieri alese, 1960

Apărută la București, la Editura de stat pentru literatură și artă, în 1960, în îngrijirea lui Ion Brad și cu o prefață de Mircea Zăciu. Reproduce portretul autorului, desenat de Jean Steriadi. Cuprinde prefața, un Cuvînt al editorului, iar poezia împărțită în două mari capitole :

1. *Versuri 1906-1944*, un număr de șaptezeci și cinci de poezii dintre care 18 reproduse după volumul din 1908, 23 din ediția „Adevărul”, 17 din ediția M. R. Paraschivescu, iar 17 publicate pentru prima dată în volum ;

2. *1945-1953*, cuprinzînd douăsprezece poezii, dintre care două *Esmeralda* și *^ * ^* fîncă o *noapte* n-au apărut în nici un volum anterior.

p. 221

Plouă

Apărută în *Noua Revistă Română*, voi. XIV (1913), nr. 19, din 27 octombrie, pp. 300-301. Selectată și în ediția „Cele mai frumoase poezii”, la pp. 63-66.

p. 223

Noaptea fantastică

Apare în trei manuscrise : 5/188, cu titlul *Cîntec*, 143/157, exact ca în ediția Ion Brad, și 345/IX. Reprodușă și în ediția „Cele mai frumoase poezii”, la p. 61.

Variante :

- v. 1. mss. 5/188 : Dorm bogații...
- v. 2. Pe casă se bat motani și de gheață sunt florile.
- v. 3. Vardistul fluieră, un bețiv...
- v. 4. — Unde-i o gură să-i răspund...
- v. 5. Casele parcă sunt...
- v. 7. Cum au rămas aici ? Din rame rid bătrini și bătrine.
- v. 12. — O, dacă aș avea o mamă, să mă sărute...
- v. 12. mss. buze...

p. 224

23 ianuarie 1922

Apărută în *Evoluția*, an. II (1922), nr. 6, din 15 martie, p. 3. Reprodușă în *Rampa*, an. XIII (1928), nr. 2983, din 2 ianuarie, p. 7. în ediția Ion Brad e datată greșit, 1928.

p. 227

Someșul moșilor

Publicată în *Gînd românesc*, an. I (1933), nr. 3, p. 134. Reprodușă și în ediția „Cele mai frumoase poezii”, p. 135.

p. 228

Somnul

în manuscrisul 196/136. Selectată în ediția „Cele mai frumoase poezii”, p. 136.

p. 229

Voi

în manuscrisul 170/125. în ediția „Cele mai frumoase poezii” la pp. 137-138.

p. 230

Poema despre un copil sărac

Publicată în *Azi*, seria a II-a, an. VIII (1940), nr. 64, din 26 mai, p. 7. În ediția „Cele mai frumoase poezii”, pp. 139-140.,

p. 231

Eternul cîntec

În manuscrisul 151/103 și 104. în ediția „Cele mai frumoase poezii”, la pp. 141-142.

p. 232

Vară

Apărută în *Ritmuri*, an. I (1929), nr. 1, 1 septembrie, p. 9. în ediția „Cele mai frumoase poezii”, la p. 143.

p. 233

Cîntec de noapte

în manuscrisul 24/85, cu însemnarea : „Iată o transcriere dintr-un *Cîntec de noapte* din sec. XVII.” În ediția „Cele mai frumoase poezii”, p. 144.

p. 234

Cîntec

În manuscrisul 211/48 care, între versul 2 și 3 din ediția Ion Brad, mai cuprinde versul : Și floarea care-n soare crește.

p. 237

(Dacă suferință multă)

În manuscrisul 120/144, datată 12 august 1938, astfel încît am renunțat la datarea 1939 din ediția Ion Brad.

Textul corectat după manuscris.

p. 238

(Voi care muriți tineri și frumoși)

în manuscrisul 129/152 care, la sfîrșit, mai cuprinde versurile : Ori Lunea, ori Marți, ori Vineri,
Voi, care v-ati dus.

* »

p. 239 (Ce surdă-i lumea, inima-i neagră)

în manuscr-sul 169/130.

p. 240 Trei fețe
(fragmente)

În ediția „Cele mai frumoase poezii”, pp. 154-155.

p. 241 Soldat tinăr

Apărută în *Tribuna*, an. I (1957), nr. 8, din 31 martie, p. 3.

Din ediția Versuri, 1964

Apărută la Editura Tineretului, București, 1964, în colecția „Cele mai frumoase poezii”, cu un portret al autorului și o prefață de Ion Brad. Versurile sînt împărțite în două mari secțiuni :

1. 1906-1944, cuprinzînd optzeci și patru de poezii, dintre care 18 după volumul din 1908, 27 din ediția „Adevărul”, 18 din ediția M. R. Parascchivescu și 12 după ediția din 1960 ;

2. 1945-1953, treisprezece titluri, dintre care numai unul, încă o noapte, nu mai apăruse în n'ci un volum.

p. 245 încă o noapte

În manuscrisul 164/126. Apărută în *Tribuna*, an. I (1957), nr. 8, din 31 martie, p. 3 și în ediție, fără titlu, și cu foarte mici modificări.

POEZII DIN PERIODICE

Colaborarea lui Emil Isac la periodice, mai ales în perioada dintre cele două războaie, a fost pe cît de întinsă pe atît de întîmplătoare. După cum s-a putut observa din notele la volumele sale de versuri, îngrijitorii edițiilor au făcut apel, la sugestia autorului, și la acest foarte bogat fond de versuri. Aproape sigur, faptul că selecția lor a fost foarte avară se datorește unor scrupule

de ordin estetic. În ce ne privește, am acordat mai mult credit versurilor de prin reviste, neincluse pînă acum în vreo culegere, din două motive : în primul rînd, pentru că intenția noastră este de a realiza o ediție mai cuprinzătoare din operele lui Emil Isac în comparație cu ediția de Opere îngrijită de Miron Radu Paraschivescu ; în al doilea rînd, pentru că nutrim opinia că, în spațiul poeziei lui Emil Isac, problema valorii trebuie rejudecată și soluționată în termeni mai puțin severi decît au făcut-o editorii ei de pînă acum.

P- 249 La umbra plopilor

Familia, an. XXXIX (1903), nr. 42, din 2 noiembrie, p. 48.

P- 250 La nuntă...

Publicată în *Sămănătorul*, an. III (1904), nr. 2, din 11 ianuarie,, p. 23.

p. 251 Moartă...

Apărută în *Familia*, an. XLII (1904), nr. 3, din 14/28 ianuarie, pp. 27-28.

P- 253 Despărțire

În *Familia*, an. XL (1904), nr. 4, din 25 ianuarie / 7 februarie, p. 40.

p. 254 Noaptea

Apărută în *Familia*, an. XL (1904), nr. 9, din 29 febr. / 13 martie, p. 99.

p. 255 Curcubeu

Publicată în *Tribuna*, an. VIII (1904), nr. 63, 28 martie/1^a aprilie, p. 10.

p. 258 Grănițerul

Publicată în *Familia*, an. XL (1904), nr. 28, din 11/24 iulie, p. 325.

- p. 259 *Din cartea dorului*
 Apărută în *Gazeta Transilvaniei*, strofele notate cu 26 și 27 în an. LXVII (1904), nr. 156, din 16/29 iulie, p. 3, iar cele de la 32, în același an, nr. 161, din 23 iulie / 5 august, p. 5.
- p. 261 *Cîntece*
 III
 (Cîntec vechi)"
 În *Familia*, an. XL (1904), nr. 32, din 8/21 august, p. 375. Există și părțile numerotate cu I și II, însă ediția noastră nu le-a selectat.
- p. 262 *Spre toamnă*
 Pastel
 Apărut în *Tribuna*, an. VIII (1904), nr. 174, din 27 august, p. 3.
- p. 263 *Cîntec*
 În *Gazeta de duminică*, an. I (1904), nr. 36, din 4 septembrie, p. 3.
- p. 264 *Pastel*
 În *Familia*, an. XLI (1905), nr. 27, din 13 iulie, p. 316.
- p. 265 *Poveste*
 Apărută în *Gazeta de duminică*, an. II (1905), nr. 27, din 16 iulie, p. 2 și aproape concomitent în *Familia*, an. XLI (1905), nr. 26, din 26 iunie / 9 iulie, p. 304.
- p. 266 *Cîntarea dimineții*
 Publicată în *Drapelul*, an. V (1905), nr. 139.
- p. 268 *Din copilărie*
 Publicată în *Familia*, an. XLI (1905), nr. 45, din 6/19 octombrie, p. 531.

- P- 269 *Spune-mi*
 Publicată în *Tribuna*, an. X (1906), nr. 4, din 4/17 februarie, p. 4.
- P- 270 *Cu floarea*
 În *Tribuna*, an. X (1906), nr. 24, din 4/17 februarie, p. 4.
- p. 271 *Vifor*
 Pastel
 Apărut în *Familia*, an. XLII (1906), nr. 7, din 12/27 februarie, p. 78 și în *Gazeta de duminică*, an. III (1906), nr. 11 din 26 martie, p. 2.
- p. 272 *Poetul*
 În *Familia*, an. XLII (1906), nr. 7 din 12/27 februarie, p. 78 și în *Gazeta de duminică*, an. III (1906), nr. 11 din 26 martie, p. 2.
- p. 273 *Mama și fata*
 Publicată în *Tribuna*, an. X (1906), nr. 80, din 27 aprilie / 10 mai, p. 4.
- p. 274 *Un copil*
 În *Gazeta de duminică*, an. III (1906), nr. 18, din 13 mai, p. 4.
- p. 275 *E noapte...*
 În *Familia*, an. XLII (1906), nr. 26, din 9/22 iulie, p. 304.
- p. 276 *Bolnav*
 în *Familia*, an. XLII (1906), nr. 29, din 30 iulie / 12 august, p. 341.
- p. 278 *Pe îngînatul dimineții*
 (Fragment)
 Publicată în *Familia*, an. XLII (1906), nr. 35, din 8/21 octombrie, pp. 408-409.
- p. 280 *Cîntece noi*
 Publicate în *Gazeta de duminică*, an. III (1906), nr. 42, din 28 octombrie, p. 2.

- p. 282 *Cîntece noi*
Apărute în *Gazeta de duminică*, an. III (1906), nr. 45, din 18 noiembrie, p. 3.
- p. 283 *Chemare*
Apărută în *Tribuna*, an. XI (1907), nr. 85, din 13/26 aprilie, p. 3.
- p. 285 *Cîntec*
In *Tr'buna*, an. XI (1907), nr. 107, din 13/26 mai, p. 2.
- p. 286 *Aur*
în *Lupta*, an. II (1908), nr. 259, din 25 decembrie 1908/7 ianuarie 1909, p. 12.
- p. 287 *Cerșetorul*
în *Lupta*, an. II (1908), nr. 259, din 25 decembrie 1908/7 ianuarie 1909, p. 12.
- p. 289 *Finis*
Publicată în *Gazeta Transilvaniei*, an. LXXII (1909), nr. 280, din 25 decembrie, p. 4.
- p. 290 *Cîntec*
Apărută în *Românul*, an I (1911), nr. 94, din 30 aprilie/11 mai, p. 6.
- p. 291 *Moșneagul*
Apărută în *Adevărul literar și artistic*, an. III (1922), nr. 76, din 7 mai, p. 5, republicat în *Națiunea*, an. I (1946), nr. 72, din 21 iunie, p. 2.
- p. 292 *Mamei mele*
Apărută în *Adevărul literar și artistic*, an. IV (1923), nr. 111, din 7 ianuarie, p. 1.

- p. 294 *Clopotele liniștei*
In *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 186, din 29 iunie, p. 2, cu nota : „Din un volum de versuri : *Primăvara spre sfârșit...*”
- p. 295 *Crăciunul meu*
Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. V (1924), nr. 212, din 28 decembrie, p. 4.
- p. 298 *Carmen lugubre*
Publicată în *Adevărul literar și artistic*, an. VI (1925), nr. 216, din 25 ianuarie, p. 2.
- p. 300 *Vers*
Apărut în *Transilvania*, an. 5-7 (1926), nr. 1, ianuarie, p. 4.
- p. 301 *Iosif*
In *Almanahul presei române* pe 1926, p. 119. Poezia se găsește și în manuscrisul 341.
- p. 302 *De Anul nou*
Apărută în *Universul*, an. XLV (1927), nr. 2, din 2 ianuarie, p. 1.
- p. 303 *Steaua*
Apărută în *Universul literar*, an. XLIII (1927), nr. 3, din 16 ianuarie, p. 2.
- p. 304 *Am visat...*
Apărută în *Cele trei Crișuri*, an. IX (1928), nr. 1, p. 6.
- p. 305 *Cîntec*
Publicată în *Universul*, an. XLVI (1928), nr. 198, din 27 august, p. 3.

- p. 306 *Cînd stele albe*
 Apărută în *Rampa*, an. XIII (1928), nr. 3178, din 27 august, p. 1.
- p. 307 *O poezie*
 Apărută în *Societatea de mîine*, an. V (1928), nr. 20, din 1 noiembrie, p. 364.
- p. 308 *Și tu, și eu, cu toții vom muri...*
 Apărută în *Patria*, an. X (1928), nr. 265, din 2 decembrie, p. 6.
- p. 309 *Fragment din „Cîntecul omului”*
 Publicat în *Patria*, an. X (1928), nr. 282, din 25 decembrie, p. 17.
- p. 311 *Zîmbetul*
 Apărută în *Patria*, an. XI (1929), nr. 5 din 6 ianuarie, p. 2, cu nota : „Din volumul ce o să apară”.
- p. 312 *Se așează umbra mamei...*
 în *Patria*, an. XI (1929), nr. 5, din 6 ianuarie, p. 2, cu nota : „Din volumul ce o să apară”.
- p. 313 *Cum aș vrea să-ți spun...*
 Apărută în *Patria*, an. XI (1929), nr. 25, din 3 februarie, p. 2.
- p. 314 *Primăvară*
 Publicată în *Patria*, an. XI (1929), nr. 31, din 10 februarie, p. 2 ; reprodusă în *Ritmuri*, an. I (1929), nr. 1, din 1 noiembrie, p. 4.
- p. 315 *Ninge*
 Apărută în *Patria*, an. XI (1929), nr. 37, din 17 februarie, p. 2.
- p. 316 *Durerile...*
 Apărută în *Patria*, an. XI (1929), nr. 43, din 24 februarie, p. 2, cu o notă : „Din volumul *Poezii* de Emil Isac ce o să apară”.

- p. 317 *Cîntec bun*
 Publicat în *Patria*, an. XI (1929), nr. 49, din 3 martie, p. 2 și în *Transilvania*, an. 60 (1929), nr. 12, p. 974.
- p. 318 *Cantate*
 în *Patria*, an. XI (1929), nr. 55, din 10 martie, p. 2.
- p. 319 *Poezia suferinței...*
 Apărută în *Patria*, an. XI (1929), nr. 71, din 31 martie, p. 2.
- p. 320 *Cîntec de iarnă*
 Publicat în *Societatea de mîine*, an. VI (1929), nr. 9-10, din 15 mai-1 iunie, p. 174, cu nota: „Din volumul *Poezii*, care va apărea curînd”.
- p. 321 *Poezie*
 Publicată în *Patria*, an. XI (1929), nr. 276 din 15 decembrie, p. 6.
- p. 322 *Voi fi sincer...*
 II
 Apărută în *Patria*, an. XI (1929), nr. 284, din 25 decembrie, p. 7.
- P- 323 *Poezie*
 Publicată în *România literară*, an. I (1930), nr. 1, martie, p. 7.
- P- 324 *Poezie*
 Apărută în *Patria*, an. XI (1929), nr. 276, din 15 decembrie, p. 6.
- P. 325 *Povestea copilului bun...*
 Publicată în *Rampa*, an. XV (1930), nr. 3675, din 20 aprilie, p. 1, cu titlul *Povestea unui copil*, în *Convorbiri literare*, an. 63 (1930), iulie-august, p. 811, în *România nouă*, an. III (1935), nr. 194, p. 2 și în *Abecedar*, an. I (1933), nr. 21-22, din 5-12 octombrie, p. 4.

- p. 326 *Copiii*
Apărută în *Viața literară*, an. V (1930), nr. 127, din 15 aprilie-10 mai, p. 1.
- p. 328 *Grădina*
Apărută în *Îndreptarea*, an. I (1930), nr. 5, mai, p. 5 și în *Patria*, an. XII (1930), nr. 146, din 7 iulie, p. 6.
- p. 329 *Noaptea*
Apărută în *Ritmuri*, an. I (1930), nr. 11, 12, iulie-august, p. 7.
- p. 330 *Unei mame*
Publicată în *Patria*, an. XII (1930), nr. 277, din 24 decembrie, p. 1, republicată în același ziar, an. XIV (1932), nr. 166, din 20 august, p. 2, cu titlul : *Unei mame părăsitate*.
- p. 331 *Cîntec*
Apărută în *Cele trei Crișuri*, an. XIII (1932), nr. 1-2, p. 6.
- p. 332 *Cîntec de copil*
Apărută în *Patria*, an. XIV (1932), nr. 158, din 10 august, p. 3, reluat în *Gîndirea*, an. XVI (1937), nr. 9, noiembrie, p. 428.
- p. 333 *Cîntece de copii...*
Apărută în *Gîndirea*, an. XII (1932), nr. 10, p. 364.
- p. 334 *Iubire*
Apărută în *Patria*, an. XIV (1932), nr. 162, din 14 august, p. 2.
- p. 335 *Poetul*
In *Patria*, an. XIV (1932), nr. 166, din 20 august, p. 2.
- p. 336 *Cîntec de toamnă*
Publicat în *Brașovul literar și artistic*, an. II (1933), nr. 6-7, aprilie, p. 84
- p. 337 *Cîntec de dege&rtttu*
Publicată în *Abecedar*, an. I (1933), nr. 13-14, din 30 august, p. 1.
- p. 338 *Cîntec*
Publicată în *Brașovul literar și artistic*, an. II (1933), nr. 14, p. 27;
- p. 339 *Cîntec*
In manuscrisul 207/84. Publicată în *România nouă*, an. III (1935), nr. 196, din 10 septembrie, p. 2.
8. în mss. : Cînd trebuia să rămîn și să strălucesc In stele.
- p. 340 *Făceai semne*
In manuscrisul 202/108. Apărută în *Universul*, an. 54 (1937), nr. 154, din 7 iunie, p. 4.
Manuscrisul nu cuprinde ultima strofă.
- p. 341 *Mary*
Publicată în *Universul*, an. 54 (1937), nr. 231, din 23 august, p. 52.
- p. 342 *Primăvara*
Apărută în *Tribuna nouă*, an. II (1946), nr. 14; din 21 aprilie, p. 3.
- p. 343 *Din Cartea copilului*
In manuscrisul nr. 203/108, cu titlul **Cntec de leagăn**. Publicată în *Lumea*, an. II (1946), nr. 30 (28 aprilie), p. 4.
- p. 344 *Cîntec*
Apărută în *Veac nou*, an. III (1946), nr. 40, din 7 septembrie, p. 11, cu titlul *Cîntecul meu*. In nr. 234/3.
- p. 345 *Cîntec*
Apărută în *Revista literară*, an. UI (1947), nr. 10 din 20 aprilie, p. 1 și este o variantă la *Noaptea fantastică*.
- p. 346 *Epitaf*
Publicată în *Revista literară*, an. III (1947), nr. 10 din 20 aprilie, p. 1.
- p. 347 *Roșile*
Publicată în *Revista literară*, an. III (1947), nr. 10 din 30 aprilie, p. 5.

p. 349 *Am băut din fântină...*

In manuscrisul nr. 15/197. Apărută în *Viața românească*, an. I (1948), nr. 1, p. 92 și în volumul *Scriitori din R.P.R. în slujba poporului*, E.S.P.L.A., pp. 186-187.

p. 350 *Cîntecul celor uciși*

Manuscrisele 24/171 și 11/193, o variantă la poezia *Oceanul de sînge* din ediția „Biblioteca pentru toți”, apărută în *Viața românească*, an. I (1948), nr. 1, p. 93.

POEZII POSTUME

p. 353 *(Pămîntule, dacă viu în tine)*

In manuscrisul 262/23. Apărută în *Steaua*, an. V (1954), nr. 1, aprilie, pp. 25-26.

p. 354 ***In***

In manuscrisul 128/152. Apărută în *Tribuna*, an. II (1957), nr. 8, din 12 martie, p. 3.

p. 355 *Poemă de mai*
(Fragment)

Apărută în *Steaua*, an. X (1959), nr. 3, p. 65.

p. 356 *Cocoș blestemat*

In manuscrisul 40/213. Apărută în *Tribuna*, an. XI (1967), nr. 52, din 28 decembrie, p. 5.

p. 357 *Soldații*

Apărută în *Tribuna*, an. XI (1967), nr. 52, din 28 decembrie, p. 5. In manuscrisul 38/211.

p. 358 *Elveția*

In manuscrisele 21/169 și 37/210. Publicată în *Tribuna*, an. XII <1968), nr. 13, din 28 martie, p. 1.

p. 360 *Cînd se apropie noaptea*

In manuscrisele 32/176, 44/216, iar sub titlul *Adu-ți aminte* manuscrisul 39/212 cuprinde ultima strofă a acestei poezii. Apărută în *Steaua*, an. XIX (1968), nr. 5, mai, p. 6.

p. 361 *în fiecare noapte*

In manuscrisul 55/224. Apărută în *Steaua*, an. XIX (1968), nr. 5, mai, p. 6.

p. 362 *Cîntec*

in ms. 158/215 ; apărut în *Tribuna*, an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 363 *Cafenea*

In ms. 181/111 ; apărută în *Tribuna*, an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 365 *Plouă*

In ms. 223/132 ; apărută în *Tribuna*, an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 366 *Dorm urșii-n patul de brad*

In ms. 165/33 ; apărută în *Tribuna*, an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 367 *Degetul sorții*

In ms. 233/102 ; apărută în *Tribuna*, an. XIV, nr. 14 (688), din 2 aprilie 1970.

p. 368 *Necrologul meu*

In ms. 211/167.

CUPRINS

<i>Introducere</i>	^
<i>Notă asupra ediției</i>	XXXVII

POEZII DIN VOLUME

Antume

Din volumul *Poezii. Impresii și senzații moderne*, 1008

Cinzece (I, II, III, IV, V, VI, VII)	5
Boierul român	8
Așterne-mi	9
Spleen	10
Tabes	11
Viitorul	1^
Nava roșie	I^
Sinistru clopotele	I^s
Viața	1^6
Luna	*7
Arde	1^8
Beai	1^9
Al amintirilor	^0
Aștept	2^1
	92
Măria mea	
Curată noapte	^
Trenul	2^2

I n singele-mi dorm	2 6
Vine, vine.	27
Prima	2 8
Ceața, ceața.	29
Așteptare.	30
Noaptea.	31
Plugarul	32
Strigoii.	33
Preludiul extazului	34
Sirena fabricii	3 6
A venit un domnișor	37
Oraș bolnăvit...	3 8
In zori	39
Viață de mahala	40
Florile.	42
Humanitad.	43
Mors magna	44
Nava vieții	45
A nopților.	46
Curg	47
Paralizie.	48
Muncitoare.	49
Evening star.	50
Noapte în crîng	51
Paris.	52
De la sapă vin	53
Seceriș	54
Quod vuit deus...	55
Ego homo.	56

Din volumul *Poezii [1936]*

De voi muri	59
Flori, frumoase flori	60
Cîntec de toamnă	62

VARIANTĂ	
Cîntec de toamnă	
Unui frate din Africa	
Cîntec	
Cîntec	
Toamna	
Femeia prețioasă	
Noaptea mele	
Cîntece (I, II)	
Copiilor	
Cîntec	
Copii de moți pe străzile din Cluj	
Cîntec	
Cîntec	
Fragile	
Cîntec	
Cîntec	
Cîntec	
Copilul lui Ștefan	
Cîntec (Variantă)	
Și eu voi muri	
Cîntec	
Mama	
Unei mame părăsite	
Bubi e bolnav	
Versuri pentru copilul meu	
Cîntec	
Cîntec	
Cîntec de căprioară	
Am sărutat în piatră	
Poezie de mai	
Cîntec	
Evantaiul miresei moarte	
Ceasornicul	
Cîntec de spital	

Iacrămi fiului meu	105
In strada mea	106
Cîntec de iunie	108
Medalion	109
Cantate	110
Cîntec	111
Cîntec	112
Toamna	113
Inmormîntare în oraş mic	114
Baia Mare	113
Cîntec	116
Budha	117
Cad	119
Copilului meu	120
Femeia	122
Iosif	123
Ninge	124
La hanul tinereţii	125
Primăvara domnişoarei bătrîne	126
Femeia lui Naarip	127

Din ediţia *Opere*, 1946

Din versurile triste : Annie	131
Unde se duc ?	134
Parcul	135
Scrisoarea Mariannei...	136
Versuri	139
Baladă ardeleană	141
Vînturile nopţii...	144
Către ideal	146
Noaptea fantastică	149
Cîntece de toamnă	153
Voi, morţilor, care aţi murit...	154

Noapte de iunie	156
Voi fi sincer...	169
Visuri	160
Ochii tăi albaştri	ieşi
Calul alb	142
Acvarium	163
Cerşetori	164
Sirena fabric'i	166
Mikloş	167
Mureşul	168
Acelor ce suferă...	169
Fiului meu...	171
In nopţi tîrzii	172
Feciorului meu	174
Mamă...	177
Uşă	179
Furtuna	180
Mortul	181
Pastel	182
Gfădina-parc	183
Pernelor...	184
Copiii săraci	186
Sint de-o mie de ani	187
Dumnezeu	188
Memento	191

Postume

Din ediţia *Poezii alese*, 1954

Oceanul de singe	195
Degetul sorţii	196
Nori roşii	m
Ardealul	198

Moșul, capra și copilul	200
Poveste de leu	202
La conacul de odinioară	203
Copiii din Coreea	206
Cîntec	208

Din ediția *Poezii alese*, 1956

* * * (Curg riuri de sînge)	211
* * * (Urmașul meu, care peste o sută de ani)	213
* * * (Veți fi voi mai fericiți de cum eram noi)	214
* * * (N-a fost minune, a fost voință tot ce s-a întîmplat)	215
Minerul	216
Cîntecul orfanului	217

Din ediția *Scrieri alese*, 1960

Plouă	221
Noaptea fantastică	223
23 ianuarie 1922	224
Someșul moșilor	227
Somnul	228
Voi	229
Poema despre un copil sărac	230
Eternul cîntec	231
Vară	232
Cîntec de noapte	233
Cîntec	234
* » * (Era o noapte umedă și brazii se mișcau)	236
* * * (Dacă suferință multă)	237
* * * (Voi care muriți tineri și frumoși)	238
* * * (Ce surdă-i lumea, inima-i neagră)	239
Trei fețe (fragmente)	240
Soldat tinăr	241

Din ediția *Versuri*, 1964

încă o noapte

POEZII DIN PERIODICE

La umbra plopilor
La nuntă..
Moartă... .
Despărțire
Noaptea
Curcubeu .
Grănișterul
Din Cartea dorului (26, 27, 32)
Cîntece (III) (Cîntec vechi)
Spre toamnă (Pastel)
Cîntec
Pastel
Poveste
Cîntarea dimineții
Din copilărie .
Spune-mi...
Cu floarea
Vifor (Pastel) .
Poetul
Mama și fata...
Un copil .
E noapte...
Bolnav
Pe îngînatul dimineții (fragment)
Cîntece noi
Cîntece noi
Chemare .
Cîntec
Aur .

Cerșetorul	287
Finis .	289
•Cîntec	290
Moșneagul	291
Mamei mele	292
Clopotele liniștei...	294
Crăciunul meu	295
Carmen lugubre	298
Vers .	300
Iosif .	301
De Anul nou	302
Steaua	303
Am visat...	304
Cîntec	305
Cînd stele albe	306
O poezie .	307
Și tu, și eu, cu toții vom muri...	306
Fragment din „Cîntecul omului”	309
Zîmbetul	311
Se așează umbra mamei...	312
Cum aș vrea să-ți spun...	313
Primăvară	314
Ninge	315
Durerile... .	316
Cîntec bun	317
Cantate	318
Poezia suferinței...	319
Cîntec de iarnă	320
Poezie	321
Voi fi sincer (II)...	322
Poezie	323
Poezie	324
Povestea copilului bun..	326
Copiii	326

Grădina	32*
Noaptea	329
Unei mame	330
Cîntec	331
Cîntec de copil	332
Cîntece de copii	333
Iubire	334
Poetul	335
Cîntec de toamnă	336
Cîntec de despărțire	337
Cîntec	338
Cîntec	339
Făceai semne	340
Mary	341
Primăvara	342
Din Cartea copilului	343
Cîntec	344
Cîntec	345
Epitaf	346
Roțile	347
Am băut din fîntină	349
Cîntecul celor uciși	350

POEZII POSTUME

* » * (Pămîntule, dacă viu în tine)	353
î n circ	354
Poemă de mai (fragment)	355
Cocoș blestemat	356
Soldații	357
Elveția	358
Cînd se apropie noaptea	360
în fiecare noapte .	361
Cîntec	362

Cafeneaua	363
Plouă	365
Dorm urșii-n patul de brad	366
Degetul sorții	367
Necrologul meu	368